

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΤΩ ΑΡΣΑΚΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΟΛΛΩΝ

ἦτοι

ΑΣΜΑΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

μετὰ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΑΣΜΑΤΟΣ

«Μέγας θησαυρός ἐστὶ καὶ βέβαιος Μουσικὴ
ἄλπισι τοῖς μαθοῦσι, παιδευθεῖσί τε».

Ἀθήναις.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1919

18490

Λιθ. Χ. Λεβαντή

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δωρ. Πράξη κατ' ἴκω. Συμφ. 60
Τιμῆται μετὰ βιβλίωσ. καὶ φόρος 10
50λ. καὶ 10λ^ο φόρος ἀναγ. 2

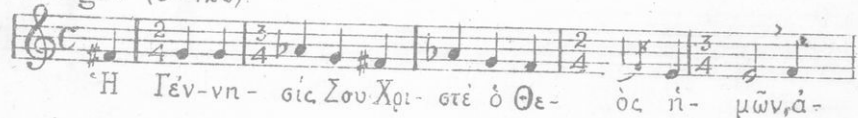
ΑΘΡΗΣΚΕΙΑ.

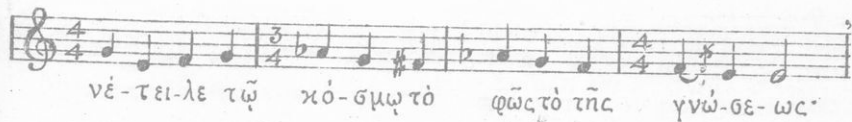
ΑΙΣΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

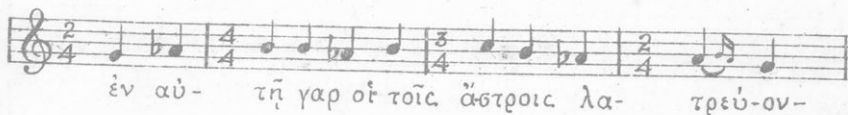
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΨΑΧΟΥ.
—εξο—

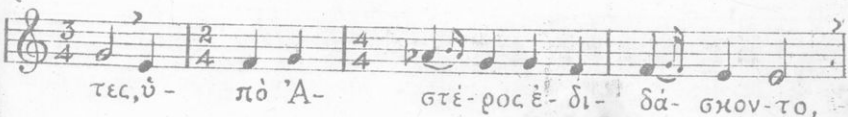
1. Απολυτίκιον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

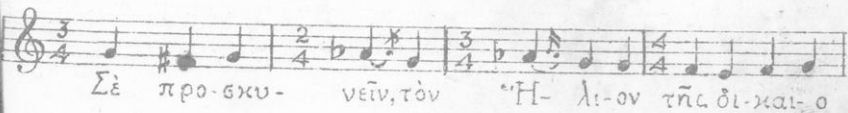
Adagio (♩ = 120).

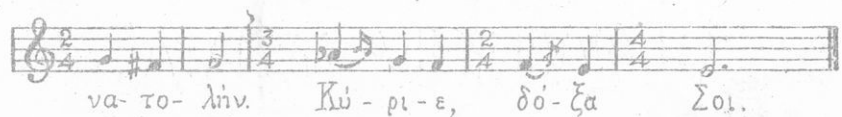
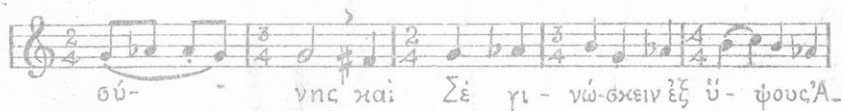

 Ἡ Γέν-νη- σίς Σου Χρι- στέ ὁ Θε- ὸς ἡ- μῶν, ἀ-

 νέ- τει- λε τῷ κό- σμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνῶ- σε- ως.

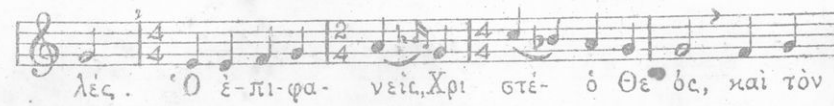
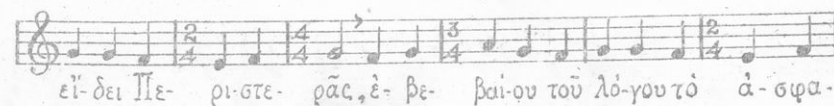
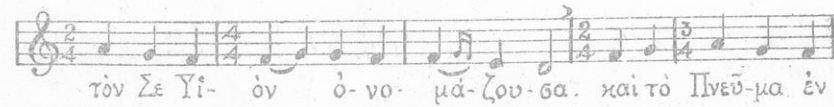
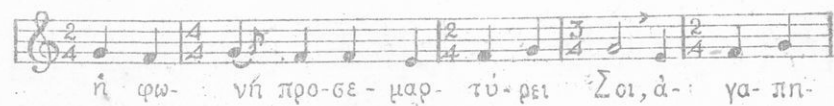
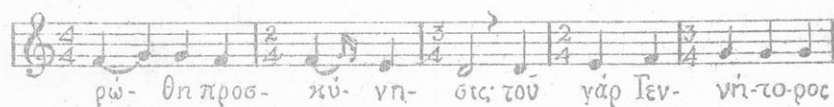
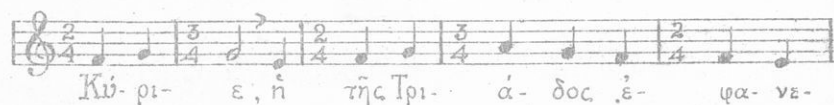
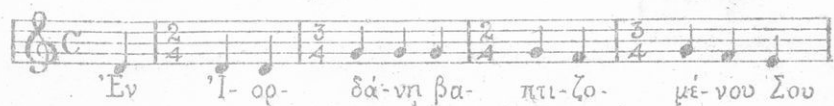

 ἐν αὐ- τῇ γαρ οἱ τοῖς ἄστροις λα- τρεῦ- ον-

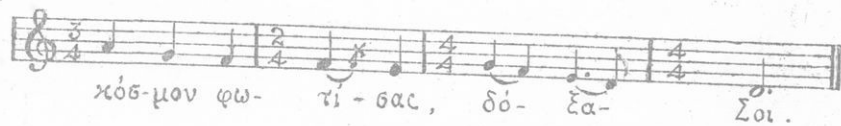

 τες, ὑ- πό Ἄ- στέ- ρος ἔ- δι- δά- σκον- το,

 Σε προ- σκυ- νεῖν, τὸν Ἥ- λι- ον τῆς δι- και- ο

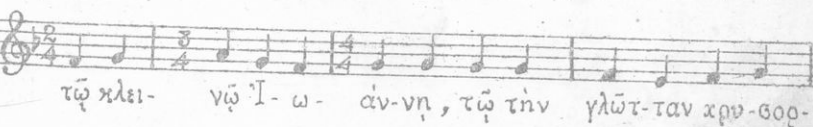
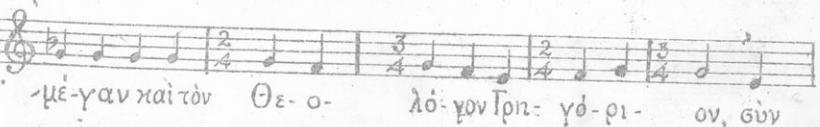
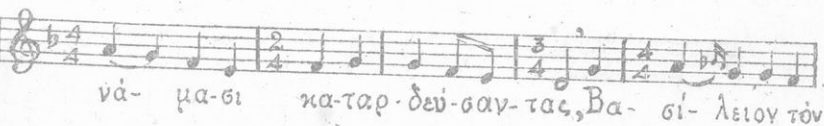
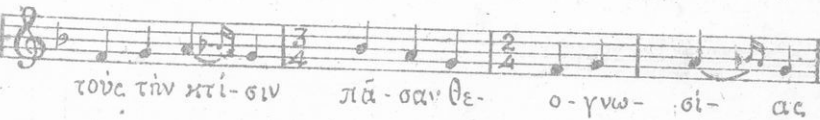
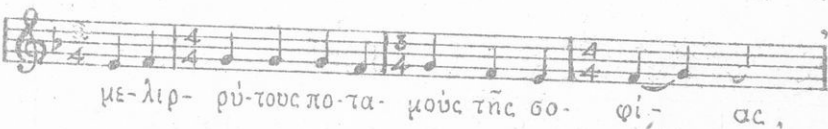
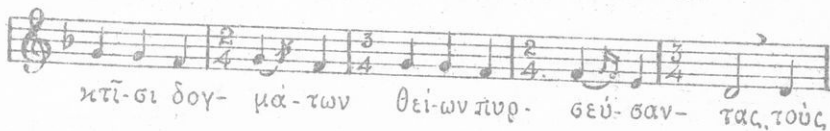
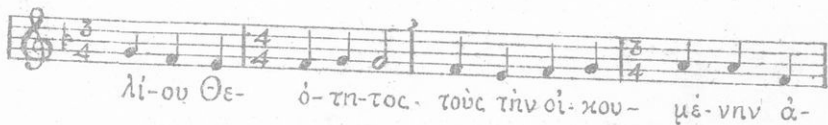
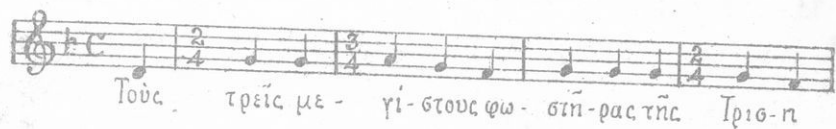

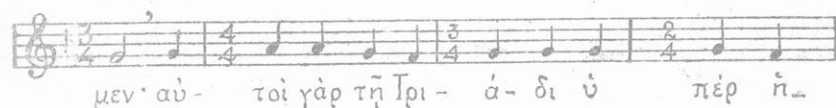
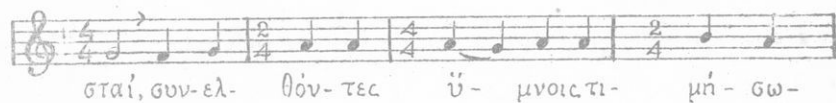
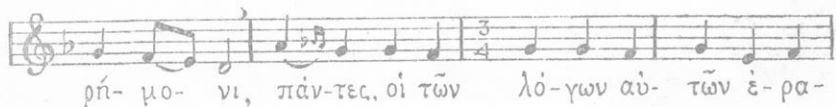
2. Ἀπολυτίκιον τῶν Θεοφανείων.

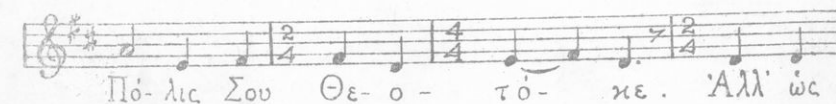
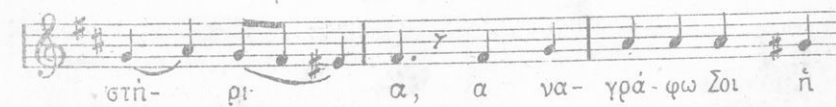
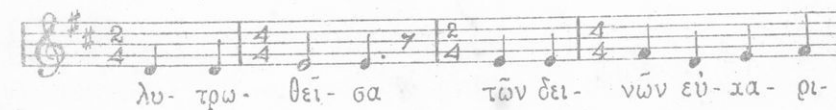
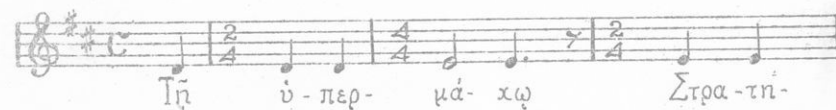

5. Απολυτίκιον τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

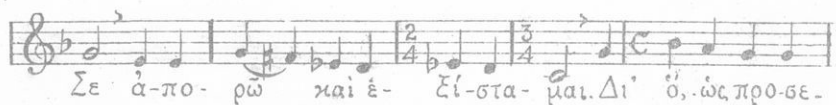
4. Κοντάκιον τῶν Χαιρετισμῶν.

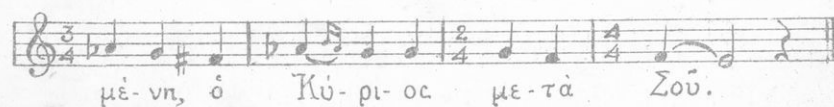
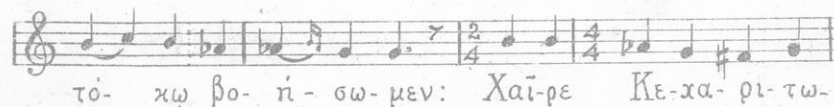
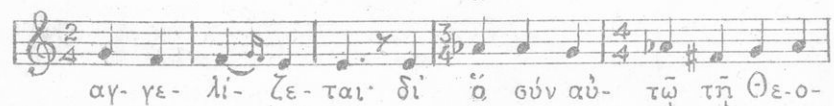
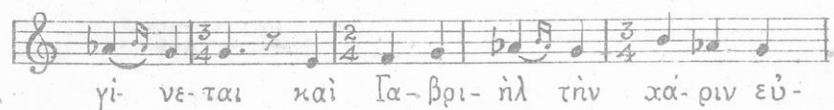
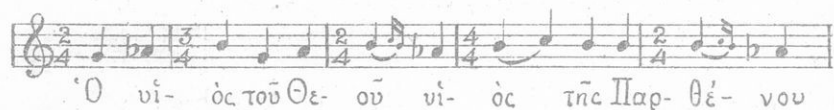
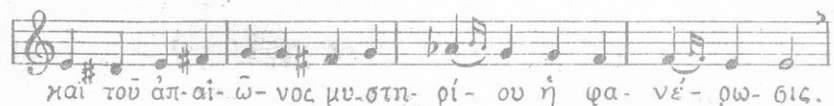
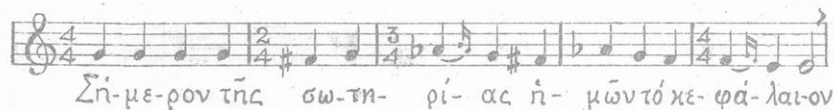
ἔ- λου- σα τὸ κρά-τος ἀ-προ-μά-χη-
 τον, ἐκ παν-τοί-ων με κιν- δύνων ἔ- λευ-
 θε- ρω- σον, ἵ- να κρά- ζω
 Σοι: Χαῖ-ρε, Νύμ- φη ἀ- νύμ- φευ- τῆ.

5. Τὴν ὠραιότητα τῆς Παρθενίας Σου.

Τὴν ὠ-ραι- ὀ- τη τα τῆς Παρ-θε-νι- ας
 Σου καὶ τὸ ὑ- πέρ-λαμ- προν τὸ τῆς ἀ γνί- ας
 Σου ὁ Γα-βρι- ἴλ κα-τα-πλα- γεῖς ἐ- βό- α Σοὶ Θε- ο.
 τό - κε. Ποῖ- ὄν Σοι ἐγ- κώ - μι - ον προ-βα-
 γά-γω ἐ- πὰ- ἔι - ον, τί δὲ ὀ-νο-μά- σω

Β. Απολυτιμίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

7. Απολυτίκιον τῆς Ἀναστάσεως

Χρι- στός ἀ- νέ- στη ἐκ νε- κρῶν, θα-
 νά- τῳ θά- να- τον πα- τή-
 σαι καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνή- μα-
 σι ζω- ἴην χα- ρι- σά- με- νος.

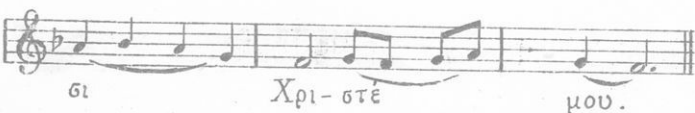
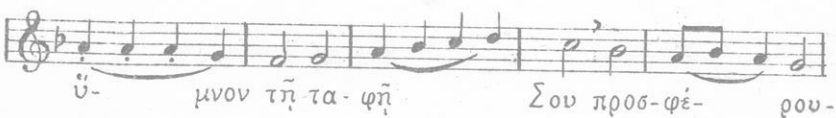
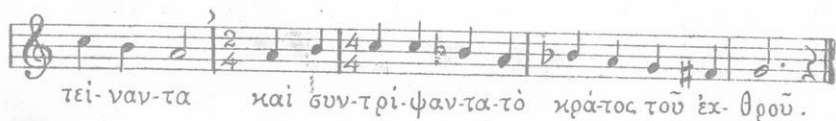
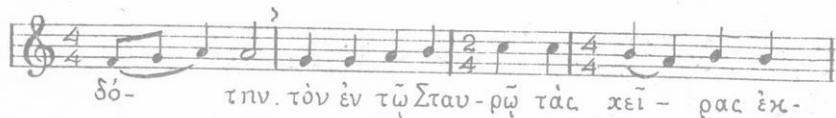
8. Επιταφίου Θρήνου Ἐγκώμια

Στάσις Α!

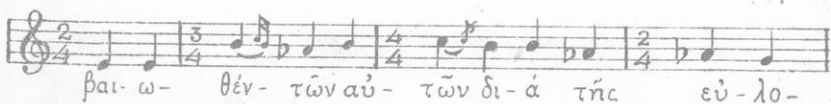
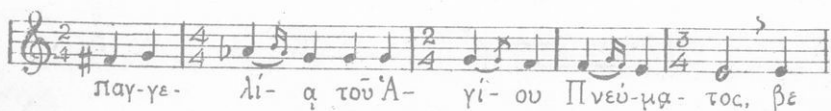
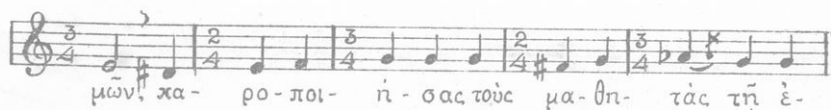
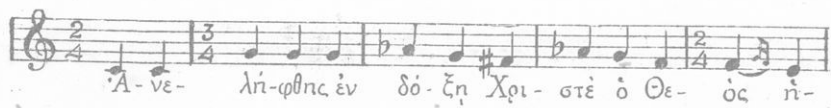
Ἡ ζω- ῆ ἐν τά- φῳ κα- τε- τέ- θες Χρι-
 στέ καὶ ἀγ- γέλων στρα- τι- αὶ ἐ- ξε-, πλίτ- τον- το,
 συγ- κα- τά- βα- σιν δο- ξά- ζου- σαι τὴν σὴν.

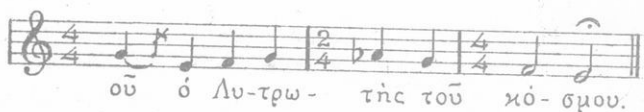
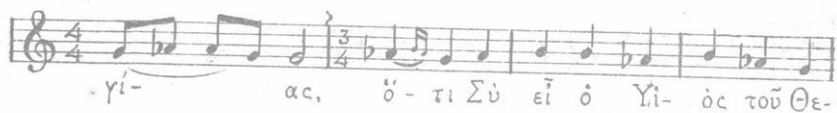
Στάσις Β!

Ἄ- ξι- ὄν ἐ- στι με- γα- λύ- νειν Σε τὸν Ζω- ο-

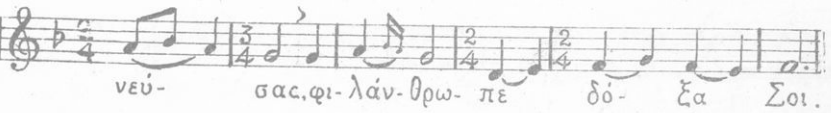
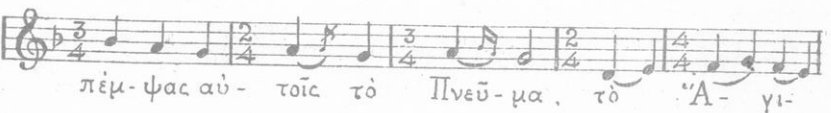
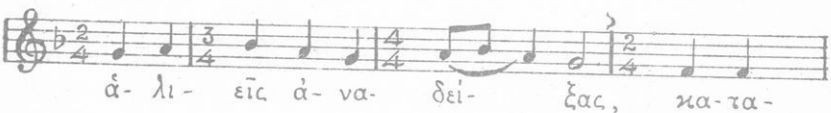
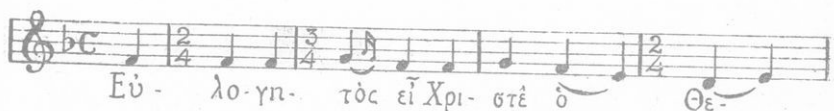

5. Ἀπολυτίκιον τῆς Ἀναλήψεως.

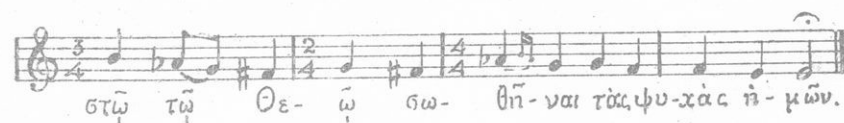
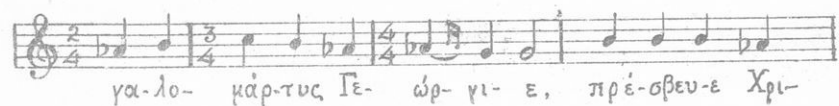
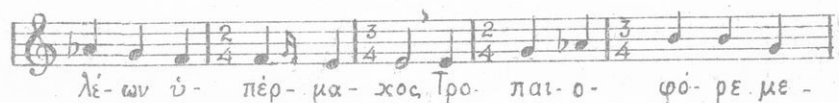
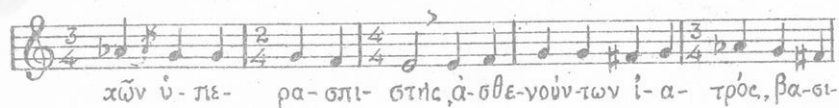
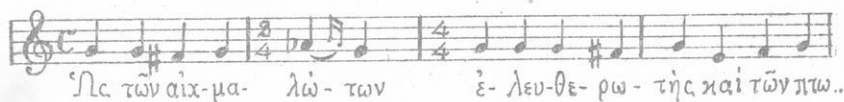

10. Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς.

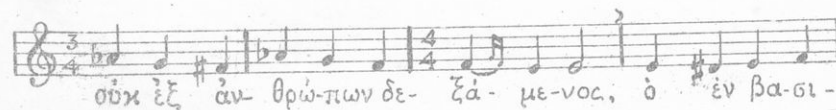
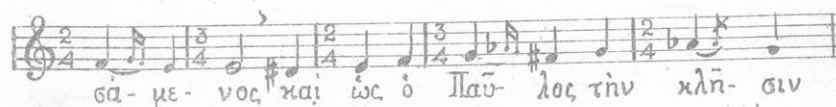

Handwritten flourish or signature.

11. Απολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

12. Απολυτίκιον τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ελένης.

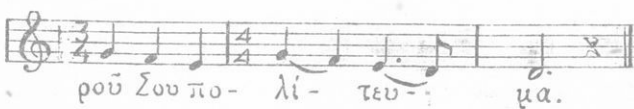
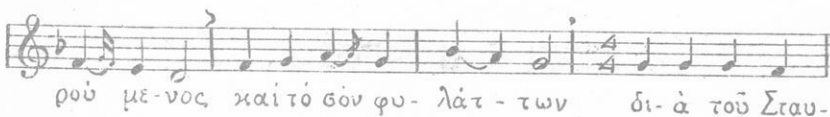
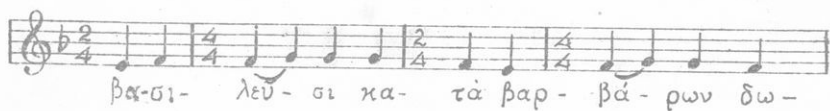
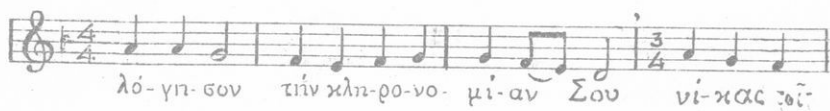
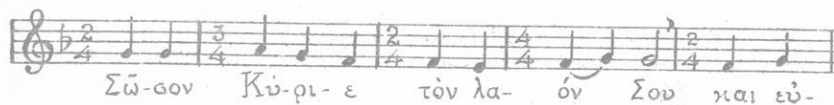
λεύ-σιν Ἄ- πό-στο-λός Σου Κύ- ρι- ε, βα-σι
 λεύ-ου-σαν Πό-λιν τῆ χει- ρί Σου πα-
 ρε-θε-το· ἵν πε- ρί-σω-ζε δι- ἅ παν-
 τος ἐν εἰ- ρῆ- νη. πρε- σβεί-αις τῆς
 Θε-ο-το-κου, μό-νε φι- λάν-θρω-πε.

13. Ἀπολυτίκιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

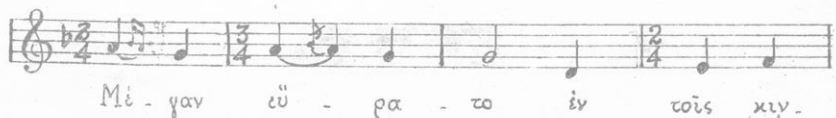
Οἱ τῶν Ἀ-πο- στόλων πρω-τό- θρό-νοι καὶ τῆς οἰ-κου-
 μέ-νης δι- δά- σκα-λοι, τῷ Δε-σπό- τη τῶν ὀ-λων πρε-
 σβευ- σα- τε εἰ- ρῆ- νην τῆ οἰ-κου- μέ-νῃ δω-
 ρί- σα σθαι καὶ ταῖς ψυ- χαῖς ἡ- μῶν τὸ

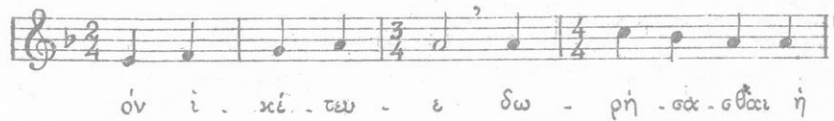
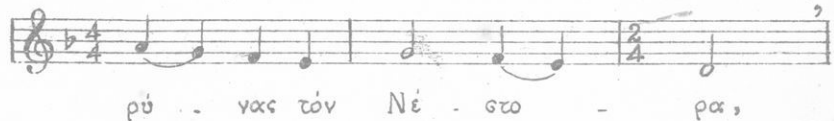
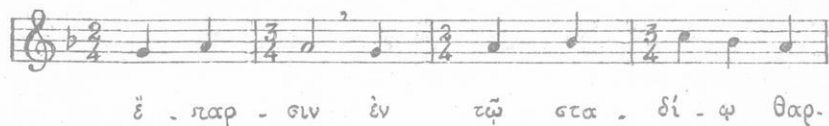
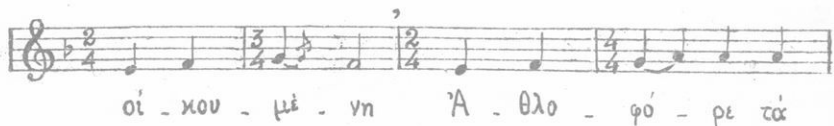

14. Απολυτίκιον τῆς ἑορτῆς τοῦ Σταυροῦ.

15. Απολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Handwritten flourish or signature.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

16. Κύριε ἐλέησον.

Musical notation for '16. Κύριε ἐλέησον.' The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 3/4 time, the second in 3/4 time, and the third in 4/4 time. The lyrics are 'Κύ - ρι - ε ἐ - λή - η - σον.'

17. Σοί Κύριε.

Musical notation for '17. Σοί Κύριε.' The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 2/4 time, the second in 3/4 time, and the third in 4/4 time. The lyrics are 'Σοί Κύ - ρι - ε.'

18. Ταῖς πρεσβείαις.

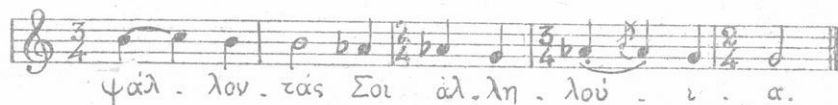
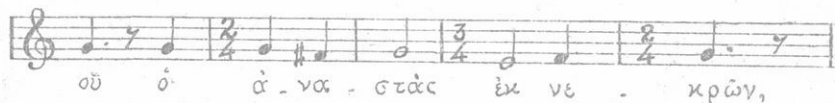
Musical notation for '18. Ταῖς πρεσβείαις.' The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 2/4 time, the second in 3/4 time, and the third in 2/4 time. The lyrics are 'Ταῖς πρε - σβεί - αις τῆς Θε - ο -

Musical notation for '18. Ταῖς πρεσβείαις.' The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 4/4 time, the second in 4/4 time, and the third in 2/4 time. The lyrics are 'τό - κου Σῶ - περ σῶ - σον ἡ - μᾶς

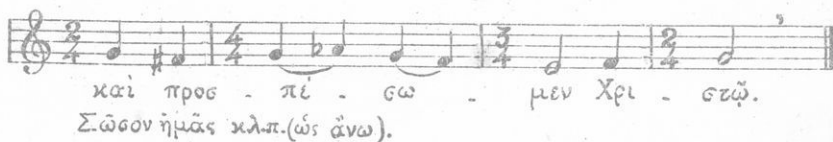
Musical notation for '18. Ταῖς πρεσβείαις.' The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 2/4 time, the second in 3/4 time, and the third in 4/4 time. The lyrics are 'Σῶ - περ σῶ - σον ἡ - μᾶς.' Above the staff, there is a note: 'τὴν τελευταίαν φωνὴν ταῖς πρεσβείαις τῆς θεοσκόπου (ὡς ἀνω)

19. Σῶσον ἡμᾶς...

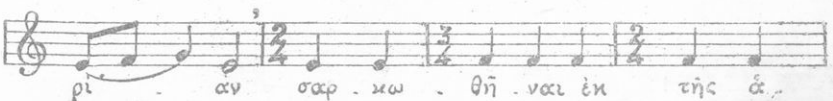
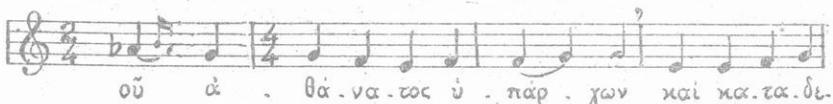
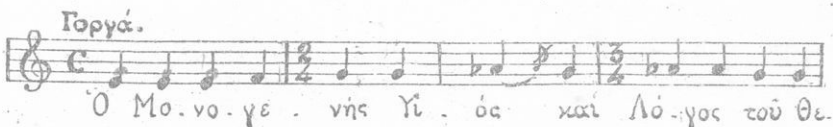
Musical notation for '19. Σῶσον ἡμᾶς...'. The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody consists of three measures: the first in 3/4 time, the second in 3/4 time, and the third in 4/4 time. The lyrics are 'Σῶ - σον ἡ - μᾶς γι - ἐ - θε -

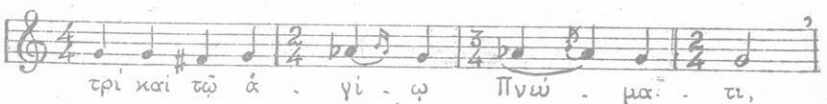
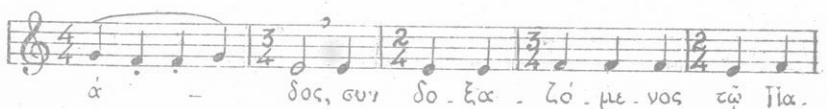
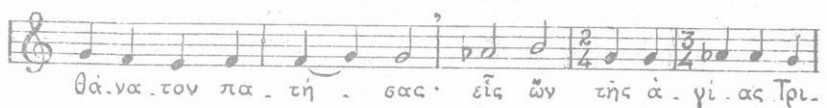
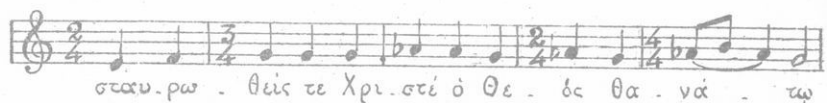

20. Δεῦτε προσκυνήσωμεν.

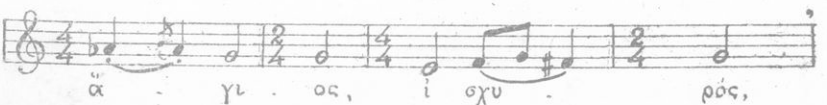
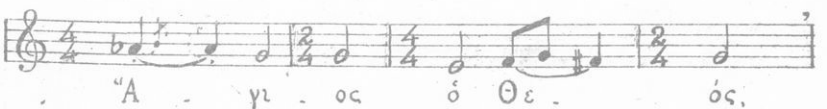

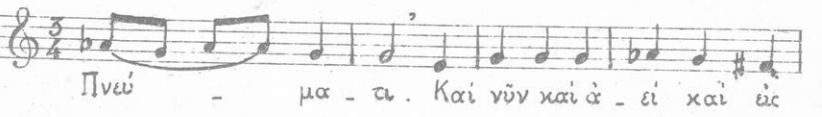
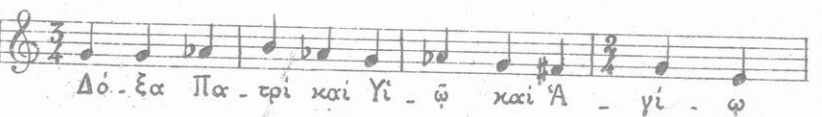
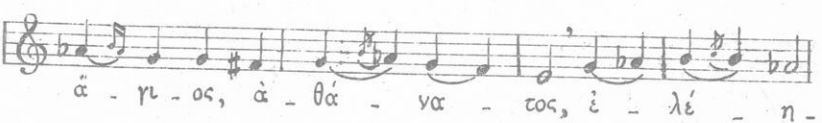
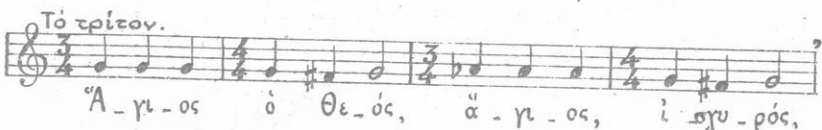
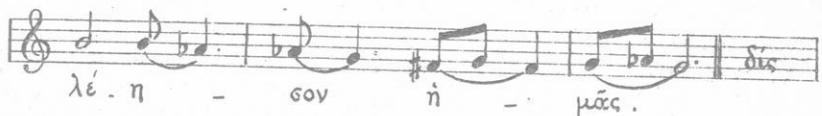
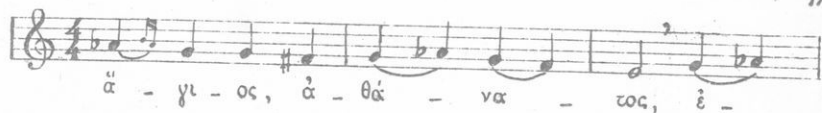
21. Ὁ Μονογευῆς Υἱὸς καὶ Λόγος....

22. Ἅγιος ὁ Θεός...

23. Παράσχου Κύριε.

Πα - ρά - σχου Κύ - ρι - ε

24. Πατέρα, Υιόν..

Πα τέ ρα Υι - όν, και 'Α - γι - ον

Πνεῶ - μα, Τρι - ά - δα ό - μο -

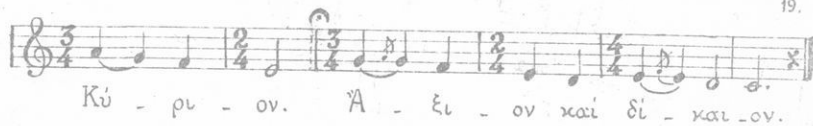
ού - σι ον και ά - χώ - ρι - σον.

25. "Ελεον εἰρήνης...

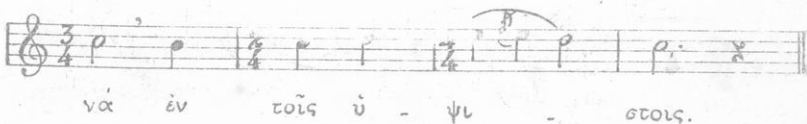
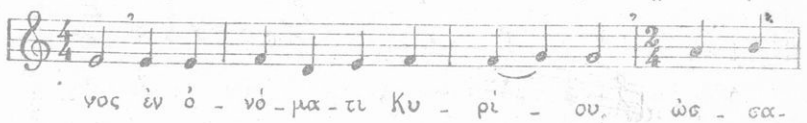
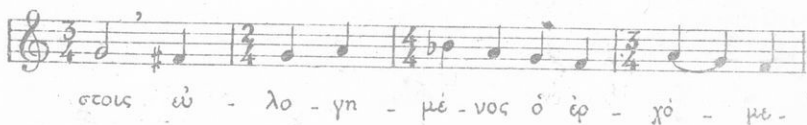
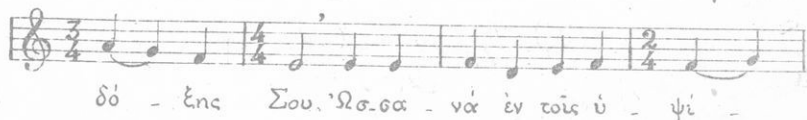
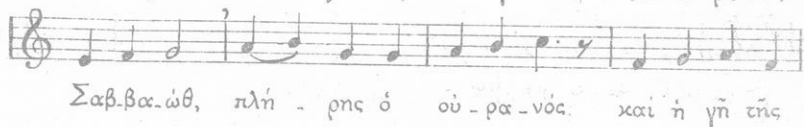
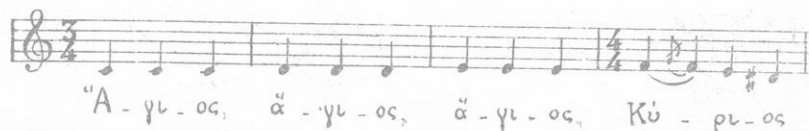
"Ε - λε - ον εἰ - ρή - νης, θυ - σι - αν αι -

νέ - σε - ως. Και με - τά του

Πνεῶ - μα - τός Σου. "Ε - χο - μεν πρὸς τόν

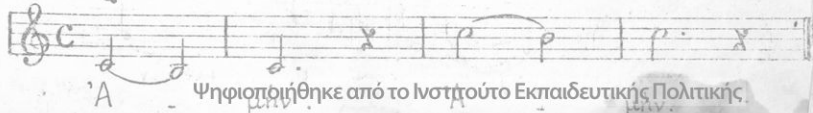

26. Ἅγιος ἅγιος

27. Ἀμήν.

Largo.

28. Σέ ὑμνοῦμεν.

Σέ ὑ - μνοῦ - μεν, Σέ εὐ - λο - γοῦ - μεν
 Σοί εὐ - χα - ρι - στοῦ - μεν, Κύ - ρι -
 ε καὶ θε - ο - με - θά - Σου ὁ Θε - ὅς ἡ - μῶν.

29. Ἄξιόν ἐστιν.

Adagio (♩ = 100)

Ἄ - ξι - ὄν ἐ - σιν ὡς ἀ - λη -
 θῶς, μα - κα - ρι - ζεν Σε τὴν θε - ο -
 τό - κον, τὴν ἀ - ει - μα - κά - ρι - στον καὶ Πα - να -
 μῶ - μη - των καὶ μη - τέ - ρα τοῦ θε -
 οῦ

Χε - ρου - βίμ, και ἰν - δο - ἔο - τέ -
 ραν ἁ - ἑυ - κρι - τως τῶν Σε - ρα - φίμ,
 τὴν ἁ - δι - α - φθό - ρως θε - ὄν
 Λό - γον τε *rit.* κοῦ *tempo*
 σαν, τὴν ὄν - τως θε - ο - τῶ -
 κον Σί με - γα - λύ - νο -
 μιν .

30. Παιδικὴ προσευχή.

αργά. Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

Δὲν λη - σμο - νῶ μέ τὸ Σταυ - ρό μου, παῦ κά - νο
 Με - γά - λῃ χά - ρι Του, με - γά - λῃ γιά - τὸ συ -
 βρα - δύ και πρω - ῆ τὴν προ - σω - χί μου στὸ θε -
 νῆ - θι - σα κι - γῶ, πριν ἁ - λῶ κά - θε πρῶ - ξί

1. ό μου, πού μου χα - ρί - ζι τή ζω - ή.
2. κ' άλλη πι - στά νά τόν δο - ξο - λο - γώ.

Ἄ. Μωραϊέτις.

31. Προσευχή.

Ἄργα.

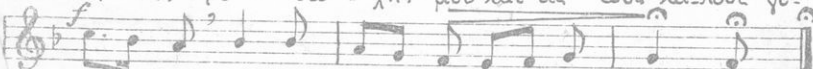
Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

1. Δός μου, Δέ - σποι - να Μα - ρί - α, δός μου
2. Ἄ - κου - ε μέ προ - θυ - μι - α τή φω -

1. τήν βο - ή - θε - άν Σου, και πο - τέ, πο - τι μα -
2. νή τῆς προ - σω - χῆς μου και εις τούς κα - λούς γο -

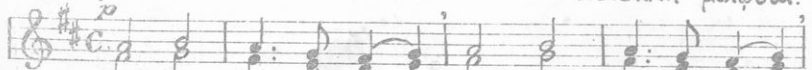
1. κράν Σου μή μ'ά - φί - νης Πα - να - γί - α.
2. νᾶς μου δι - νε κά - θε ὦ - ω - χί - α.

Ἄ. Κατακουενός.

32. Δέσεις.

Μετρίως.

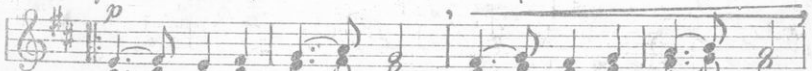
Συκελική μελωδία.

Ὡ - πα - νά - μω - με, ὦ - πα - νά - χραν τε,

γλυ - καιά Παρ - θέ - νε Μα - ρι - α,

Μῆ - τερ ὀ - σί - α, Μῆ - τερ ἁ - γί - α,

δέ - σε και ι - κέ - τω - ε ὑ - περ ἡ - μῶν.

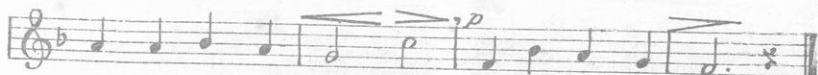
41. Ἡ ἀγούλα.

Μετρίως.

H. Rinck.

1. Πρό-βα-λες αὐ - γοῦ - λα, πρό-βα-λες αὐ - γή,
2. Πρό-βα-λες αὐ - γοῦ - λα, πρό-βα-λες αὐ - γή,
3. Πρό-βα-λες αὐ - γοῦ - λα, πρό-βα-λες αὐ - γή,
4. Πρου-βα-λες αὐ - γοῦ - λα, πρό-βα-λες αὐ - γή,

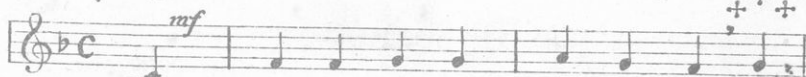

1. ποῦ στὸν κό-σμο χύ - νεις μιὰ γλυ-κειά πνο - ή.
2. κι' ἄν-θος ἔε-φυ - τρώ - νει σοὶ χλω-ρό κλα-δί.
3. κι' ἔ-λαμ-ψ' ἄστὴ τὸ φῶς σου, ὁ - λη μας ἡ γῆ.
4. κι' ἄρ-χι-σε νὰ ψάλ - λη πὰ - λι τὸ που-λι.

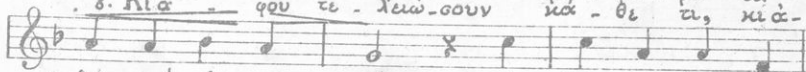
**

42. Πρὶν κοιμηθῶν.

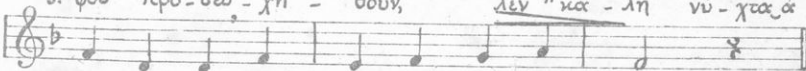
Μετρίως.

1. Σέ, κά-θ' ἄ - στέ - ρι, ποῦν' ἔ - κεί ψη -
2. Καί, κα - μα - ρώ - νει τρυ - φε - ρά τὰ
3. Κι' ἄ - φοῦ τε - λειώ-σουν κά - θε τι, κι' ἄ -

1. λά, στὸν οὐ - ρα - νό, ἔ - ν' ἀγ - γε - λοῦ - δι
2. φρό - νι - μα παι - δια, προῦ ὕ - πα - κού - ουν
3. φου προ-σω - χη - θοῦν, λέν " κα - λή νύ - χτα ἄ

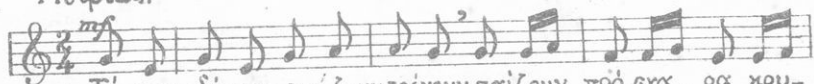
1. κα - τοι - κῆ μέ, βλέμ - μα φω - τει - νό.
2. μέ χα - ρά και μέ, κα - λή καρ - δια.
3. χα - τη - τό και πᾶν, νὰ κοι - μη - θοῦν.

— end —

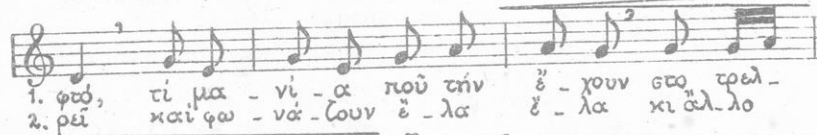
43. Τό κρυφτό.

Α. Αργυρόπουλος.

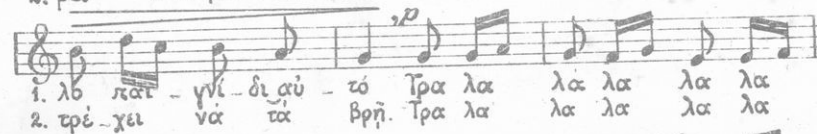
Μετρίως.

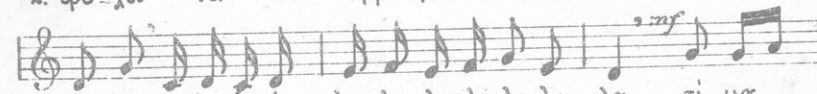
1. Τὰ παι-δά-κια παίζουν τρέχουκ παίζουν πρό-σχά-ρα κρυ-
 2. Ό-λα κρύ-βονται με τρελλά τό κα-θέ-νά-ό-που μιο-

1. φού, τί μα-νί-α πού τήν ἔ-χουν στο τρελ-
 2. ρεί, και φω-νά-ζουν ἔ-λα ἔ-λα κι ἄλ-λο

1. λο παι-γνί-δι αὐ-τό τρα λα λα λα λα
 2. τρέ-χει νά τά βρῆ. τρα λα λα λα λα λα

1. λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα τί μα-
 2. λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα και φω-

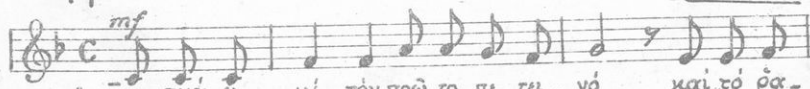
1. νί α πού τήν ἔ-χουν στο τρελλό παι-γνί-δι στο παιγνίδι αὐτό.
 2. νά-ζουν ἔ-λα, ἔ-λα κι ἄλλο τρέχει, κι ἄλλο τρέχει νά τά βρῆ.

Α. Μωραΐτης.

44. Ὁ βοσκός.

Α. Αργυρόπουλος.

Γοργά.

1. Ξυ-νιά-ει μέ τόν πρῶ-το πε-τει-νό και τό ρά-
 2. βο-σκουν τ'άρ-νά-κια τρέ-χουν σάν τρελλά μί-σ' τοῦ βου-
 3. και ὁ βο-σκός μο-νά-χος τρα-γου-δεῖ μᾶ-δέν ἔε-
 4. κι ἄ-φού πε-ρά-σῆ-μέ-ρα μια φο-ρά, τ'άρ-νά-κια.

1. βδί στό χέ-ρι του ἄρ-πά-ζει, φέρνει τ'άρ-νά-κια ὅ-λα στό βου
 2. νοῦ τά ἄρ-σε-ρά-θυ-μά-ρια, στό θά-μνο, πού κρυφά μο-σχο-βο-
 3. γνά τ'άρ-να-κια, πού βο-σκού-νε, Εἶ-νό βο-σκός μας φρό-νι-μο παι-
 4. του μα-λιεύ-κά-θε βρά-δυ γυ-ρι-ζει στο χω-ριό του μέ χά-

1. νό, κέ - κί - νος ά - πό κά - τω τά κυτ - τά - ζει.
 2. λᾶ και μεσά κα - τα - πρά - σι - να χορ - τά - ρια.
 3. δι, και ό - λοι, στό χω - ριά τών ά - γα - πού - νε.
 4. ρα και κλειστη μά ντρα με - σα τό κο - πά - ότ.
 I. Παλιός

45. Η Βοσκοπούλα.

Δημώδης μελωδία.

Μετρίως.

1. Μιά βο - σκο - πού - λα ρο - δο - πλα - σμέ - νη
 μία - πέλ - πι - σμέ - νη σά ό - ρη - τρέ - χι
 2. Είς τα λαγ - κιά - διά - η κό - ρη - τρέ - χι
 και όα - κρυ - σμέ - νη τά χέ - ρια - θά - χι
 3. Ω Για - να - για - μου, κά - μέ - τό - μα - μα
 ό λ α - ση - μέ - νιο, νά - τό κρε - μά - σω

1. τ' άρ - νί της χά - νει στην έ - ρη - μιά
 και τό φω - νά - ζει μ'ά - πέλ - πι - πε - σια.
 2. μέ ξε - πλεγ - μέ - να χου - σά - μαλ - λια,
 α - νυ - ψω - μέ - να στην Πα - να - για.
 3. και θά - σου κά - μω ε - να άρ - νί -
 εις την ει - κό - να Σου τή σε - πτή.

1. Λω - κή μου, φάρ - μου, πού εί - σαι, 'πί - μου,
 ε - χα - σα πα - μου, Θε - έ - ε'άρ - νί - μου,
 2. Ω Πα - να - για μου, γλυ - κειά Παρ - θέ - νος,
 και νά - σου φέ - ρω, άν - θη πλεγ - μέ - να,
 3. Και ξη - με - ρώ - νει ό Θε - ος τή μέ - ρα
 τ' άρ - νί της ει - χεί στην άγ - κα - λια της

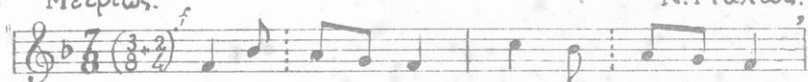
1. άρ - νί μου πού - σαι, δέν, μού με - λας;
 δέν - με - λυ - πα - μου πούν η - να - παρ;
 2. φα - νε - ρω - σέ - μου τω - η - τα - κή.
 κι ά - σπρα - κε - ρά - κια τα - χυ - τα - χύ.
 3. κ'ή βό - σκο - ποι - λα πη - δο - γε - λά,
 σάν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής κά - τό - σι - λα.

46. Άνοιξιά.

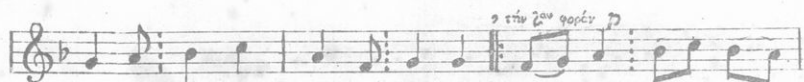
Δημώδης μελωδία.

Μετρίως.

Ν. Μάλτος.

1. Ό - λα, ό - λα, έ - ξω βγή - τε,
2. Κά - τω κά - τω πᾶ - με ό - λοι
3. Πά - ει. έ - λω - σε τό χιό - νι
4. Έ - κῆ κά - τω στ' ἄν - θη πᾶ - με,

1. ό - λα κά - τω κα - τα - βῆ τε, γιά νά παι - Ξω
2. στό ὠ - ραῖ - ο τε - ρι - βό - λι μέ χα - ρίς και
3. κι ἦ - θε πᾶ - λι χε - λι - δό - νι και γλυ - κά γλυ -
4. νά χο - ρε - ψω με, νά φᾶ - με, κ' ἔ - πει - τα πε -

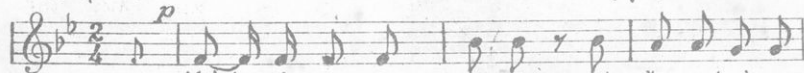
1. με παι - διά, στ' ἄν - θι - σμέ - να τὰ κλα - διά.
2. με τρα - γού - διε γιά νά κά - ψω - με λου - λού - δια
3. κά λα - λῆ κι ὀ - λους έ - ξω μᾶς κα - λῆ
4. τοῦ με πᾶ - λι σῆς μπ - τέ - ρας τὴν ἀγ - κά - λη.

* Α. Ἀρβανιτόπουλος.

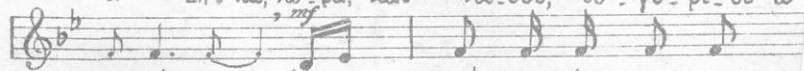
47. Κουκουρίκο.

Μετρίως.

Α. Αργυρόπουλος.

1. Μό - λις γλυ - κο - χα - ρα - ζει σὴν ἄ - κρηό οὔ - ρα -
2. κι ἄ - μέ - σω - σι - μων - κου - ρέ - δια! φω - νά - ζει μέ χα -
3. Σή - κω, κω - ρά, και ντῶ - σου, συ - γύ - ρι - σε τό

1. νός ἔν - πνᾶ κα - λή -
2. ρά -
3. σπῆ -

3. σπῆ - φηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. νός και ζωή - ρά τι - νά - ζει τά
2. ρά, κα - λή μ'ά - φέν - τη, σή - κω· παι -
3. χνί - τη, νά πας στο μα - γα - ζι σου· παι

1. ο - μωρ - φα φτε - ρά του, να διώ - ξη τά ο - νε -
2. διά τι καρ - τε - ρεί - τε, ξυ - πνή - σε - τε, χα -
3. διαμ'ό υ - πνας, φθά - νει. ο κώ - δων θα ση -

1. ρά - του. νά διώ - ξη τά ο - νει -
2. ρή - τε, ξυ - πνή - σε - τε, χα -
3. μά - νη ο κώ - δων θα ση -

1. ρά - του, τρα λα λα λα λα.
2. ρή - τε, τρα λα λα λα λα.
3. μά - νη, τρα λα λα λα λα.

1. Πολύμης

48. 'Η. κοψέλη.

Γοργά.

Α. Αργυρόπουλος.

Τι ζω - ή ω - τω - χι - σμέ - νη κ'άν ή μέ - λι - σα ε -
2. κεί! μέσ'σώ μέ - λι πάν - τα μέ - νει μέσ'σώ μέ - λι, κα - τω -
3. κεί. Τίν κυ - ψέ - λη της κωτ - τά - ζω και ηπ - λεύω και πο -
4. νώ, τή μη - τέ - ρα μ'άγ - κα - λιά - ζω και τή εή - λεα μου έε -

γνώ. Εἶ-νε πειὸ γλυ-κάπτό μέ - λι τῆς μη-τέ-ρας τῶ φι-
 λιά κ' ἔ-νε πᾶν-τω-τε κυ-ψέ-λη ἢ θερ-μῆ της ἀγ-κα-λιά.
 Ἰ. Παλιέρας.

49. Ὁ τρυγητὸς.

Γοργά (εἰς δύο κινήσεις).

Κ. Σφακιαννάκης.

Κα - λῶς μᾶς ἦλ-θες, Αὐ - γου-στε, μέ
 τὰ γλυ-κά σου δῶ-ρα, τοῦ τρυ-γη-τοῦ ἢ
 ὦ - ρα μας κρά-ζει· τί χα - ρά! Αὐ
 γι - ζον-ται τὰ κλή-μα-τα χλω - ρά καὶ φουν-τω-
 μέ - να, στα-φύ - λια φορ - τω - μέ - να καὶ
 φύλ-λα δρο-σε - ρά. Ἐ - λᾶ - τε ξε - κρε-
 μά - σα-τε, ἄ - γα - λη - τὰ παι - δά - κια, αὐ-

τά τά κα - λα - θά - μια, πού κρι-μον-ται ἰ -
 κει, νά παῖ - με νά τρυ - γή - σω - με ἄς
 τοῦ παι-ποῦ τ' ἄ - μπέ - λι γλυ - κό, γλυ - κό σάν
 μέ - λι στα - φύ - λι ρο - ζα - κί.

Ἀ. Χρητόπουλος.

50. Παιδάκι καί πουλάκι.

Μετρίως.

Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

1. Ἐ - λᾶη - δο - νά - κι μου μι - κρό,
 2. Μεσ' στό κλου - βί, που - λά - κι μου,
 3. Μὴ νερέ - πε - σᾶι κε - λάϊ - δη - σε,
 4. Δέ θέ - λω ἔ - γώ τά πλού - τη - σας
 5. Καί τοῦ - το τῷ πλουμ - λᾶ - δι - στό
 6. Γι' αὐ - τό δίν ἔ - χω ὄ - ρε - ξι

1. μὴ εἶ - σαι λυ - πη - μέ - νο, φά - γε εἴ ῥα - χα -
 2. θά τά περ - νᾶς ᾧ - ραί - α, θά τρῶς ἀπ' ὄ - λα
 3. καί τά μι - κρά παι - δά - κια, ὄ - που τρυ - γύ - ρα
 4. δι θέ - λω τά γλυ - κά - σας, καί δίν ταιριᾶ - ζι
 5. καί τ' ὄ - μαρ - φο κλου - βά - κι εἶ - ρε πᾶς εἶ - ναι
 6. κ' ἔ - χω με - γά - λο πό - νο, μέ λω - τε - ριά νά

1. ρί - τσα σου, μὴν νερὶ λει - σαι καὺ - μί - νο.
2. τὰ γλυ - κά, θά - χης καὶ μᾶς λα - ρί - α.
3. σου θω - ρεῖς, δι - κά σου εἶν ἄ - διρ - φά - νια.
4. οἷς ἔ - μέ οὐ - τε κ' ἢ συν - τρο - φιά - σας.
5. φυ - λα κ' ἢ γιὰ 'να μι - κροῦ - σου - λά - κι.
6. τρα - γου - δῶ, τό - τε μ' ἄ - ρί - σαι μό - νο.

51. Τά βουνά.

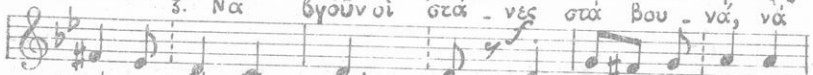
* * *

Μετρίως.

Μελωδία δημώδης.

1. Κα - λό - τυ - χα εἶ - νι τὰ βου - νά, πο -
2. Καὶ καρ - τε - ροῦν τὴν ἄ - νοι - ξη, εἶ -
3. Νὰ βγοῦν οἱ στά - νες στά βου - νά, νά

1. τί τους δὲν γερ - νᾶ - νε, τό κα - λο - καί - ρι
2. μορ - φο κα - λο - καί - ρι, νὰ μπου - μπρι κιά σου
3. βγοῦν οἱ βλα - χη - ποι - λες, νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλα -

1. πρᾶ - σαι - να καὶ τό χα - μῶ - να γιό - νι.
2. τὰ κλα - ριά ν' ἄ - νοι - ζου - νε τὰ δὲν - τρα,
3. χό - που - λα, λα - λῶν - τας τίς φλο - γέ - ρες.

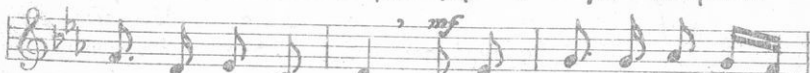
52. Χελιδόνι μου γοργό.

Μετρίως.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

Χε - λι - δό - νι μου γορ - γό, ποῦρ - θες

ἀπ' τὴν ἔ - ρη - μο, τί κα - λά μᾶς ἔ - φε -

ρες, χε - λι - δό - νι μου γορ - γό; Τὴν ὕ -

γιά και τή χα - ρά και τά κόκ - κι - να τ'αύ -
 γά, τήν ύ - γειά και τή χα -
 ρά και τά κόκ - κι - να τ'αύ - γά.

Δημιώδες.

53. Τό καλοκαίρι.

Μετρίως.

mf

1. ἦρ - θες, ἦρ - θες, κα - λο - και - ρι, κι' ὁ θε -
 2. Στίς μὲρ - εἰαί κρυμ - μέ - νη - δό - νια τρα - γου -
 3. Ὁ - μὸρ - φάν - θη στὸν ἄ - ἔ - ρα, χύ - νουν

1. ὅς πολ - λά μέ τό ἄ - γιο του τό
 2. δουν γλυ - κιά, και πε - τούγ τὰ χι - λι -
 3. μυ - ρω - διά, και λου - λου - δια στή μη -

1. χέ - ρι, σκόρ - πι - σε και - λά, μί τό
 2. ὄρ - νια μ' ἔ - λαε - φρά φτε - ρά, και πε -
 3. τέ - ρα φέρ - νουν τὰ παι - δια, και λου -

1. ἄ - γιο του τό χέ - ρι σκόρ - πι - σε και - λά.
 2. τούγ τὰ χι - λι - ὄρ - νια μ' ἔ - λαε - φρά φτε - ρά,
 3. λου - δια στή μη - τέ - ρα φέρ - νουν τὰ παι - δια.

Γ. Βιζυριώτης

54. Στὴ βροχή.

Μετρίως.

pp

Ἄ. Κασιδάκης.

Ἄ - κού - γον - ται τ' ἄρ - νά - κια μί

βέ - λα - σμα γλυ - κύ, χτυ - πούν τά κου - δου -
 νά - κια σ'ά - πό - με - ρη βο - σκή, και
 του βο - σκούη φλο - γέ - ρα τους ἤ - χους της σκορ -
 πᾶ, και σμί - γουν στον ἄ - γέ - ρα τρα -
 γού - δια χα - ρω - πᾶ, τρα - γού - δια χα - ρω - πᾶ.

Α. Μαρτίνης.

55. Ἡ πηγὴ.

Μετριώσ.

Ι. Ψαρούδας.

mf Την 2^{ην} φοράν D
 Στό χω - ρίο μας μιά πη - γὴ ἄ - να -
 χα - ρι πε - ρισ - σὴ πο - λυ -
 θρυ - λει ἄ - πό τὴ γῆ, φέρ - νει ἄ - στεί - ρω - το νε -
 τρι - χία και κισ - σοι γύ - ρω στᾶ γε - ρᾶ της
 ρό, κρυ - σταλ - λέ - γιο δρο - σι - ρό.
 σκυ - βουν, τὴ σο - λι - ζουν και τὴν
 Καὶ μὲ κρύ - βουν. Κεῖ ὁ δια -

βά - της στα - μα - τᾶ, φι - λι - κά τὴν χαι - ρέ -
 τᾶ, καὶ στὸν ἴ - σκιο ἔκει - κον - τὰ της ξε - κου -
 ρά - ζε - εἶ - οἰ δια - βά - της. Καὶ τοῦ δι - νε - αῦ - τῆ νε -
 ρό κρυ - σταλ - λέ - νιο ὄρο - σε - ρό, κὶ ὁ δια -
 βά - της ὠ - λο - γεῖ τὴ φι - λό - ξε - νη πη - γή.

I. Παλιμυρ.

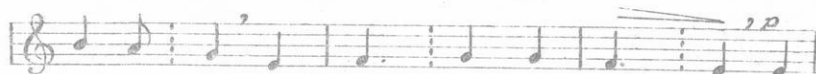
56. Πρωτομαγιά.

Γοργά.

Γ. Χωραφᾶς.

1. Που - λού - δια ἄς δια - λέ - ξω - με καὶ
 2. Τ' ἄη - δό - νια συμ - φώ - νη - σαν, τῆς
 3. Ἡ - θά - λασ - σα - γί - νε - ται κα -
 4. Χο - ρεῦ - ει τό πρό - βα - το τ' ἄρ -
 5. Που - λού - δια ἄς δια - λέ - ξω - με, κλω -

1. ῥό - δα καὶ κρί - να, κ' ε - λᾶ - τε νά
 2. γῆς ἄγ - γε - λού - δια, καὶ βρῆ - καν καὶ
 3. θρέ - φτης καὶ λά - λι, τό κῦ - μά της
 4. νά - κι βε - λά - ζει κί ἄπ' τὸν ἄγ - κα -
 5. νά - ρια ἄν - θι - σμέ - να, στε - φά - νια νά

1. πλι - ξω - μί σε - φά - νια μ'έ - κεί - να σ'ώ
 2. τό - νε - σαν και - νούρ - για τρα - γού - δια σ'ώ
 3. χύ - νε - ται κι'ό φλοῖ - σβός του ψάλ - λυ σ'ώ
 4. θό - βα - το δρο - σου - λα στα - λά - ζι σ'ώ
 5. πλι - ξω - με δρο - σιά ραν - τι - σμέ - να σ'ώ

1. Μά - η, που σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή
 2. Μά - η, που σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή
 3. Μά - η, που σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή
 4. Μά - η, που σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή
 5. Μά - η, που σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή

1. γῆ, σ'ώ Μά - η, που
 2. γῆ, σ'ώ Μά - η, που
 3. γῆ, σ'ώ Μά - η, που
 4. γῆ, σ'ώ Μά - η, που
 5. γῆ, σ'ώ Μά - η, που

1. σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή γῆ.
 2. σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή γῆ.
 3. σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή γῆ.
 4. σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή γῆ.
 5. σή - με - ρα προ - βάλ - λει στή γῆ

7. Πομπή.

Σημ. Το αντισώμα εἶνε ἐκ τῶν βραδευθέντων ματὰ τόν Ἀ-
 θηναῖον μουσικόν διαγωνισμόν τοῦ Ἡρακλείου Ἀθηνῶν
 καί περιλαμβάνεται ἐν τῇ συλλογῇ "Σχορικά ἄσματα"
 τῇ ἐκδόσει τῆ 1916 ὑπό τοῦ Ἡρακλείου Ἀθηνῶν.

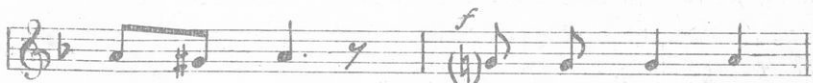
57. Στή φουρτούνα.

Τοργιά.

Α. Αργυρόπουλος.

1. Μαύ-ρα τά βου - νά, κα - τα - χνιά τά
2. "Α - νε - μος φυ - σᾶ, ἡ κα - λὺ - βα
3. Πλά - ρος, ποὺ πε - τᾶ, φα - γη - τὸ γυ -
4. "Αχ! πα - ρα - κα - λῶ, κά - με, Πλά - στα,

1. Θά - φτει, θύ - ελ - λα μίρ -
2. τρί - λει, ὁ για - λὸς λυο -
3. ρεύ - ει, βάρ - πα στ' ἄ - νοι -
4. χά - ρι, σῶ - σε τὸν κα -

1. νᾶ καί βρον - τᾶ κι' ἄ - σπρά - φει.
2. σᾶ, καὶ βογ - γᾶ κι' ἄ - φρι - ζει.
3. χεᾶ, ναύ - της κιν - ὀυ - νῶ - ει.
4. λό, τό φτω - χό βαρ - κά - ρη.

Γ. Βιθυνός.

Σημ. Ἡ 4^η στροφή τοῦ ἀνω ἄσματος "Αχ! παρακαλῶ κ.λ.π." ἀδύεται ἀργά καὶ *pp*, ὡς πρὸς σωχὴ.

58. Ἡλιοβασιλευμα.

Ζωηρά.

Α. Αργυρόπουλος.

1. Ὁ Ἡ - λιος ἐ - βα - σί - λε - ψει καὶ
2. Ἄν' Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ὄλ -

1. τοῦ θου-νοῦ τ' ἄ-γέ-ρι ἔ-να με-λω-δι-
 2. ὁ-μορ-φιά και χά-ρι προ-βάλ-λει στρογ-γυ-

1. κό, γλυ-κό φλο-γέ-ρας ἤ-χο φέ-ρει. Βε.
 2. λό, χρο-σό τῆς νύ-χτας τὸ φέγ-γά-ρι. Καί

1. λά-ζου-νε, γυ-ρι-ζον-τας τὰ κά-τα-σπρα τ' ἄρ-
 2. πε-ρι-στέ-ρι γρη-γο-ρο στη θά-λας-σα ἢ βαρ-

1. νά-κια, τὴν ἡ-συ-χί-α
 2. κοῦ-λα πε-τὰ και το πα-

1. σά-κλα-διά πᾶν γά-βρουν τὰ που λά-κια;
 2. νά-κι τῆς χαϊ-δεύ-ει ἢ δρο-σοῦ-λα. * *

59. Τῆς Ἄρτας τὸ γιοφῦρι.

Μετρίως.

Δημῶδες Ἠλείου.

Σύλλογὴ Δ. Περιστερή.
Γραφή Κ. Ψάχου.

1. Σα-ράν-τα μα - στο - ρό - που-
 2. Πιρ-φῦ-ρι νῆ - στε - ριώ - να-
 3. Ὁ-λη-με-ρίς ἔ - χτί - ζα-
 4. Μοι-ρο-λο-γούν οἱ μά - στο-

1. λα κ' ἔ - ξῆν-τα δυὸ μα - στό - ροι
 2. νε σῆς Ἄρ-τας τὸ προ - τά - μι
 3. νε τὸ βρά-δυ γρη-μι - ζό - ταν
 4. ροι και κλαῖν' οἱ μα-θη-τά

1. γιω - φῦ - ρι ν' ἔ, γιω - φῦ - ρι
 2. ὁ - λη - με - ρίς ὁ - λη - με -
 3. μοι - ρο - λο - γοῦν μοι - ρο - λο -
 4. ἄλ - λοί - μο - νο ἄλ - λοί - μο -

1. ν' ἔ - στερ - γιό - να - νε.
 2. ρίς ἰ - χτί - ζα - νε.
 3. γοῦν οἱ μά - στο - ροί.
 4. νο στούς κό - πους μας.

Δημιῶδες.

60. Θαλασσινό τραγοῦδι.

Μετρίως.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

1. Γλυ - κά φυ - σάει ὁ μιά - της, ἦ
 2. Στοῦ κα - ρα - βιοῦ τό γλά - ἰ ἔ -
 3. Χιω - νο - πλα - σμί - ναι γλά - ροί, πῶ -
 4. Καί γύ - ρω κα - ρα - βά - κα στή

1. θά - λασ - σα δρο - σί - λε - ται, στά γα - λα - νά νε -
 2. να τρελ - λό δελ - φί - νι γορ - γό - φτε - ρο πε -
 3. χουν φτε - ροῦ - γι' ἄ - τί - μη - τα καὶ γιὰ κα - νί - να
 4. θά - λασ - ὄαρ - με - νί - ζουν, σάν ἄσ - πρα ἴρο - βα -

1. ρά της ὁ ἦ - λιος κα - θρε - φτί - ζε - ται. Καὶ
 2. τῶ - εἰ και πι - σω μᾶς ἄ - φι - νει. Καὶ
 3. ψά - ρι τῶ μά - τια τους ἄ - κοί - μη - τα, στά
 4. τῶ - Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ζουν μὲ

1. λῆς, πῶς παί-ζουν μέ χα-ράς πε-τῶν-τας δι-χως
2. σάν νά κα-μα-ρώ-νε-ται τῆς θά-λας-σας τό
3. ἔαρ-τια τρι-γυ-ρί-ζον-τας ἄ-κού-ρα-στα πε-
4. χα-ρω-στά λη-δή-μα-τα στοὺς κάμ-πους ὀ-λη

1. ἔν-νοια ψα-ρά-κια μέ χρυ-σᾶ φτε-ρά εἶ
2. ἄ-τι, μέ τοὺς ἄ-φρούς του ζώ-νε-ται καί
3. τοῦ-νε, ἢ μέ-χα-ρά σφυ-ρί-ζον-τας στό
4. μέ-ρα κ'ἔ-χουν βο-σκή τὰ κύ-μα-τα, βο-

1. κύ-μα-τ'ἄ-ση-μέ-νια, ψα-ρά-κια μέ χρυ-
2. μᾶς γυρ-νᾶ τὴν πλά-τη, μὲ τοὺς ἄ-φρούς του
3. πέ-λα-γος βου-τοῦ-νε, ἢ μέ χα-ρά σφυ-
4. σκό τους τὸν ἄ-ί-ρα, κ'ἔ-χουν βο-σκή τὰ

1. σᾶ φτε-ρά εἶ κύ-μα-τ'ἄ-ση-μέ-νια.
2. ζώ-νε-ται καί μᾶς γυρ-νᾶ τὴν πλά-τη.
3. ρί-ζον-τας στό πέ-λα-γος βου-τοῦ-νε.
4. κύ-μα-τα, βο-σκό τους τὸν ἄ-ί-ρα.

61. Τ' ἀηδόνη.

Γ. Δροσίνης.

Γοργά.

1. Στό δά-δος μέ-σα περ-πα-εῶ κ'ἄ-
2. Μά κει, ποῦ ἄλ-λα τρα-γου-δοῦν καί
3. Σω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ίνστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του

1. κού - ω τά που - λά - νια. Κά.
2. ἄλ - λα κρα - τούν - τό ἴ - σο, ἔ -
3. λί τ' ἄ - πο - στο - μώ - νει. Εἶ -

1. θε κλω - νί καὶ μιά φω - νή, σέ κά - θε δύν - δρο
2. να που - λί με - κρό λα - λῆ, εἰς νά τοὺς λέγει: "σω -
3. χαν λα - λιά τ' ἄλ - λα που - λιά, μά ἔ - να ἦ - ταν

1. μου. σι - κή, χα - ρίς καὶ τρα - γου - δά - νια.
2. πεῖ - τε εἴς, ἔ - γώ θά τρα - γου - δή - σω.
3. μο - να - χὰ ἀπ' ὄ - λα τοὺς εἴη - δό - νι.

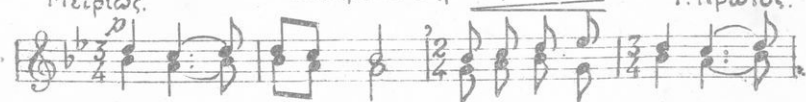
Α. Βλάχος.

62. Νανούρισμα.

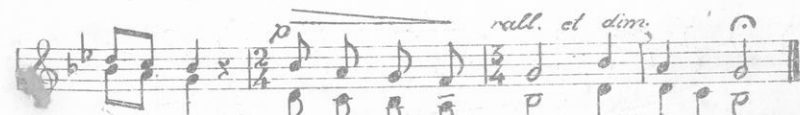
Μετρίως.

Μελωδία δημώδης.

1. Πρώτος.

1. Νά - νι, νά - νι, νά - νι τό παι - δί μας
2. Ἐ - λα, ὕ - πνεμ', ἔ - λα πά - ρε - τό παι -
3. Ἐ - λα, ὕ - πνεμ', ἔ - λα πά - ρε - τό παι -

1. νά - νι, νά - νι τό χρυ - σό - μας, νά - νι.
2. δί - μας, πά - ρε - τό νι ἄ - πο - κοί - μη - σί - το.
3. μά - τια, καὶ γλυ - κά 'πο - κοί - μη - σί - το.

Ἐκ τῆς συλλογῆς 1. Πρωίου.

ἠφιλοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

63. Δίχως μαννούλα!

Μετρίως.

F. Wiedermann.

1. "Ω! μάν - να τό που - λά - κι μου εἶν'
2. "Ω! μάν - να τί νά τοῦ - λαι - ψε; Μὴν
3. "Αχ! τοῦ - λαι - ψεῖ ἢ μαν - νοῦ - λα του, καί
4. "Α! μάν - να μου, μαν - νοῦ - λά μου, πο -

1. κρύ - ο ξυ - λια - σμέ - νο! Τί νᾶ - πα - θε καί
2. τοῦ - λαι - ψε στα - ρά - κι; Τό μαῦ - ρο μὴ - πως
3. τὰ γλυ - κιά φι - λιά της, τοῦ λεί - ψα - νε τὰ
4. τέ νά μὴ μ' ἄ - φή - σης· κι ἔ - γώ νᾶ - μαι μέ

1. λέ - θα - νει; Μὴ φται - ω μά - να ἔ - γώ;
2. δί - ψα - σε καί δέν εἶ - χε νε - ρός
3. χαί - δια της κ' ἢ ζέ - στα τῆς φω - ληᾶς.
4. σί - να - νε μαν - νοῦ - λά μ', ὅ - που πᾶς.

Α. Λαομαρᾶτος.

64. Τό τρυγόνι.

Μετρίως.

Α. Ἀργυρόπουλος.

1. "Ο - λά τὰ που - λιά μᾶ - θυ - μη λα -
2. Τῆ - χει καί θρη - νεῖ, ποιά παν - το - τι -
3. Κᾶ - ποια του - φε - κιά μαύ - ρη καί κα -
4. "Ε - ζη - σαν μα - ζι, τώ - ρα μό - νο

1. λιά κε - λαϊ - δούν στο λόγ - γο, κε - λαϊ - δούν στο
 2. νή λυ - πη τό πλη - γώ - νε, λυ - πη τό πλη -
 3. κιά ε - πε - σε στη φεί - ρη, ε - πε - σε στη
 4. ζή κ' ε - ρη - μο στο λόγ - γο, κ' ε - ρη - μο στο

pp

1. λόγ - γο, μό - νο ε - να που - λι
 2. γώ - νε τώ - ρη - μο που - λι,
 3. φεί - ρη κι' α - φη - σε νε - κρό
 4. λόγ - γο τό φτω - χό που - λι,

mf

1. θλι - βε - ρά λα - λει μι και - μό και
 2. ποῦ πι - κρά λα - λει και τό λέν τρυ -
 3. χά - μω τό μι - κρό τό γλυ - κό του
 4. ποῦ πι - κρά λα - λει μι και - μό και

1. βόγ - γο, μι και - μό και βόγ - γο.
 2. γό - νι, και τό λέν τρυ - γό - νι.
 3. ταϊ - ρι, τό γλυ - κό του ταϊ - ρι.
 4. βόγ - γο, μι και - μό και βόγ - γο.

Γ. Παλιμης.

65. 'Η άνοιξις.

W. Rothe.

Μετρίως.

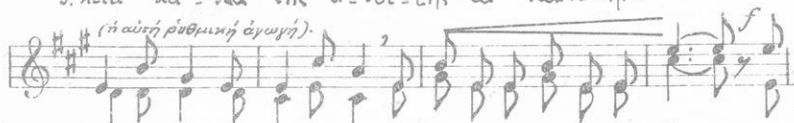
1. Τά χιό - νια λυώ - σαν σκά βου - νά κι ή
 2. Τ' άη - δό - νια γλυ - κο - κε - λαϊ - δούν σε
 3. Τά γε - λι - δό - νια στην πα - ληά φω -

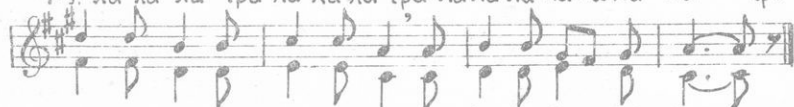
1. ἄ - νοι - ἔη - τρο - βάλ - λε καιὶ σάν θα - σί - λις -
2. δά - ση - μυ - ρω - μί - να κίη - πε - τα - λοῦ - δες
3. ληά - γυ - ρί - σαν - λά - λι, καιὶ ψάλ - λουν μέ - γλυ -

1. σα - περ - νᾶ - μι τ' ἄν - θη - ρά της κάλ - λη.
2. χαι - ρε - τοῦν τὰ κρῖ - να τ' ἄν - θι - σμί - να. } 1-3. Τρα
3. κιαῖ - λα - λά τῆς ἄ - νοι - ἔης τὰ κάλ - λη. }

- 1-3. λα λα λα τρα λα λα λα τρα λα λα λα λα λα λα λα λα τρα

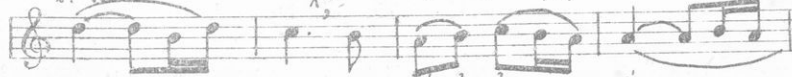
- 1-3. λα λα λα λα λα λα λα τρα λα λα λα λα λα *

66. Ὁ χρυσοπράσινος ἀητός.

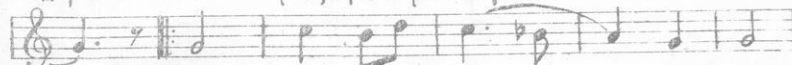
Μετρίως. Δημῶδες Σκύρου (ἐπιτραπέζιον). Κ. ψάχος.

1. ὦ - χρυ - σο - πρά -
2. Καί - χα - μη - λο -

1. ει - νε - κα - λί - μ' ἄη - τέ,
2. φτε - ρού, φτε - ρού - για - σεις

1. τέ - ἔ - χως καιὶ ἴμα - ρά -
2. καιὶ δέ - μτο - ρά - πε - τά -

1. θης, χρυ σο - πρά - σι - νε κα -
2. ἔης, χρυ σο - πρά - σι - νε κα -

1. λέ μι, ἄη - τέ. - τί.
2. λέ μι, ἄη - τέ. - τί.

Ἐπισημειώσεις τῆς 1910 συλλογῆς τῶν δημοδῶν ἀσπραίων Σπύρου Κ. Ψάχου.

67. Ο Μάης.

Ἀγωγή ἐμβατηρίου.
μέ φαιδρότητα.

Ξ. Ἀστειριάδης.

1. Μᾶς ἤλ - θ' ὁ Μά - ης ἄν - θο - ντυ - μέ - νος καί
2. Γορ - γὰ πε - τά - υ τὴ χε - λι - δό - νι, λα -
3. Τὰ προ - βα - τά - κια, γε - μά - τα χά - ρι, τρῶ -

1. στο - λι - σμέ - νος ῥο - δ' ἄν - θη - ρά. Ἡ' πε - τα -
2. λεί τ' ἄν - δό - νι μετ' ἄ κλα - διά. Πνο - ῆ ζι -
3. νε χορ - τὰ - ρι στήν ἴ - ξο - χή. Καί τὰ παι -

1. λου - δεσ μέ τ' ἄν - θη - σμί - γουν, πε - τοῦν κι ἄ -
2. φύ - ρου ἄνι τ' ἄν - θη πέρ - να, καί σι - γο -
3. διά - κια, παί - λουν στη - δού - νε καί τρα - γου -

1. νοί - γουν χρυ - σὰ φει - ρά.
2. φέρ - νυ στήν ὤ - ω - διά. } 1-2. Τρα λα λα λα λα λα
3. δοῦ - νε μ' ἄ - γνή ψυ - χή.

1-3. λα λα λα λα τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα.
 Υ. Δημητριάδης.

68. Νανούρισμα. Ή. Ψαρούδας.

1. "Υ - πνε, που πέρ - νες τὰ μι - κρά,
 2. Με - γά - λο, σαν ψη - λό βου - νό,

1. Ἐ - λα πά - ρε και τοῦ - το. Μι - κρό, μι - κρό σου
 2. Ἴ - σιω σαν κυ - πα - ρίς - ει, κ' οἱ κλώ - νοι του νᾶ -

1. τῶ - δω - σα, με - γά - λο, φέ - ρε' μου' το.
 2. πλώ - νωνται σᾶ - να - το - λή και δύ - ει.

Δημῶδες.

Σημ. Τὸ ἀναγνώρισμα δίνεται καὶ ἀπὸ μικροῦρας, μαθητῆ -
 ας μονόφωνον, ἀλλὰ εἰς τόνον Ρε μίλιονα.

69. Ο' κόσμος μέ τὰ βάσανα.

Δημῶδες Κύμης Εὐβοίας (Χορὸς κλιστός Κουμῶτικος).

Μετρίως.

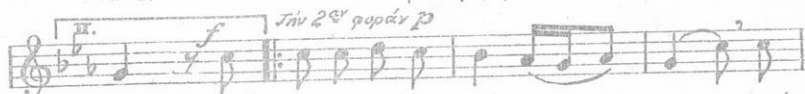
Κ. Παπαδημητρίου.

1. Ο' κό - σμος μέ τὰ βά - σα - να εἶν'
 ἰ - γεν - νή - θη ζων - τα - νός, νᾶν'

2. Ἄς τρα - γου - δή - σω κι' ἄς χα - ρῶ, τοῦ
 θά - γυ - ρί - ζω, καὶ θά ζω, σέ

1. ἄ - να - κα - τω - μέ - νος. Πουὸς
 εὐ - χα - ρι - στη - μέ - ρει, ποῦ
 2. χρό - νου ποιὸς τὸ εἶ - ραι, ποῦ
 ποιὰ θά εἶ - μαι, μέ -

1. νος. 1. 2. Τ' ἄ - μύ - γδα - λο τὸ τσά - κι - σα, καὶ
 2. ρη. 3

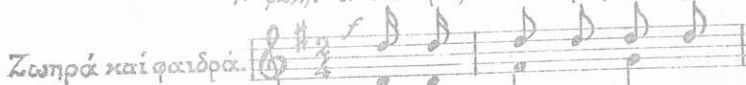
1. 2. μέ - σα σέ ζω - γρά - φι - σα. Τ' ἄ -
 Δημῶδες.

ἔκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου.

70. Τὸ ψάρεμα.

Ἄ. Ἀργυράπουλος.

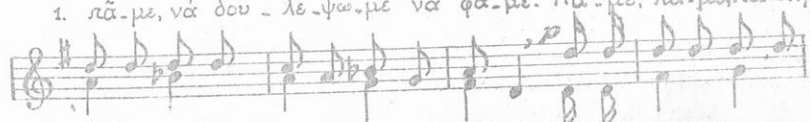
- 1^η φωνή. 1. Πᾶ - με, πᾶ - με, πᾶ - με,

Ζωηρά καὶ φαιδρά.

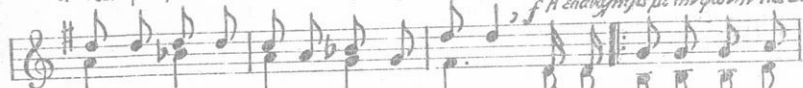
- 2^η φωνή. 1. λα λα λα λα

1. πᾶ - με, νά δου - λέ - ψω - με νά φᾶ - με. Πᾶ - με, πᾶ - με, παλλη -

1. λα λα λα λα λα λα λα λα

1. κά-ρια, νά κυτ-τά-ξω-με για ψά-ρια. Ρί-χτε, ρί-χτε, ρί-χτε.
f *Η επανάληψη με την φωνή Πά και χορ*

1. λα λα λα λα λα Ρί-χτε, ρί-χτε, ρί-χτε.

1. ρί-χτε ό κα-λός ψα-ράς τό δι-χτε, ψά-ρια

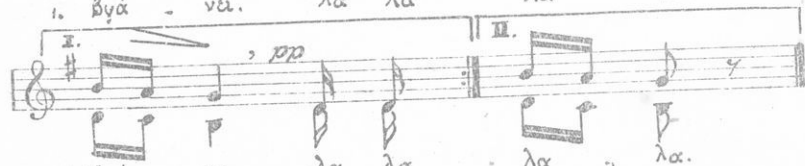
1. ρί-χτε ό κα-λός ψα-ράς τό δι-χτε, ψά-ρια

1. πιά-νε, πιά-νε, πιά-νε και για που-λη-μα τά

1. πιά-νε, πιά-νε, πιά-νε και για που-λη-μα τά

1. βγά-νε. λα λα λα λα.

1. βγά-νε λα λα λα λα.

“Εγια μόλα, έγια λίσα!
 παρ' τόν κάβο Κώστα, μίσα!
 “Ελα, έλα, έλ’ Αντώνη,
 κάθου, πιάσε τό τιμόνι!
 ίσα, τό πανί μας ίσα,
 φύσ’ άέρα. φύσα, φύσα!
 γέρνει, γέρνει, γέρνει, γέρνει,
 τό καΐκι δρόμο λέρνει.

Γειά σας, παλληκάρια, γειά σας,
 κ’ ή χαρά μεσ’ στην καρδιά σας!
 κατωόδιο παλληκάρια,
 και στά δίχτυα σας τά ψάρια!
 νάτο, νάτο, νάτο, νάτο!
 τό καΐκι μας γεμάτο!
 ψάρι, ψάρι, ψάρι, ψάρι!
 και χαρά ε’ όποιον τό πάρη.

Χρ. Σεμαρκείδης.

71. Τῆς γαλανῆς τό φορέμα.

Δημῶδες Κύμης Εὐβοίας.

Κ. Παπαδημητρίου.

1. Τῆς γα - λα - νῆς τὸ φό - ρε -
2. Πέν - τε ρά - φτά - δες τῶ - ρα -
3. Κ' ἔ - να μι - κρό ρά - φεῶ - που.

1. μα, τῆς ρού - σας τὸ φου - στά -
2. βαν καὶ δέ - κα μα - θη - τὰ -
3. λο ρά - βε καὶ τρα - γου - δά -

1. υἱ.
2. δεσ. } 1-3. Μὰ ἂν σὶ τό λέ - ω καὶ σο -
3. εἰ.

- 1-3. νῶ, τὰ νιά - τα μου νά μή χα - ρῶ.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου.

Δημῶδες.

72. Ὁ χορός τῆς χελώννας.

Μιστριῶς.

+ + +

1. Μιά φο - ρά κι ἔ - ναν κα - ρὸ ἔ - στη - σ' ὁ λα - γός χο -
2. Μιά χε - λῶ - να τὸν θω - ρεῖ καὶ ἰη - λῶ - ε καὶ θαρ -
3. Ὁ λα - γός και - ρὸ δὲν χά - νει, ἀπ' τὸ χι - ρι τῆς σὴν

1. ρό, και τ' ἀ-δό-νι τραγου-δοῦ-σε μέ φω - νή με-ληφ-δι -
 2. ρεῖ, πῶς χο-ροὶ κ' ἐ-κεί-νη ξέ-ρει και φω - νά-λει στο λα -
 3. πιά-νε και χο-ρεύ-ον-τας πη - γαίνεῖ και τῆ σέρ-νε και γε -

1. κῆ κι ὁ λα-γός χο-ρο - λη - δοῦ-σε κι ὁλοι-θαύμαζαν ἐ - κῆ.
 2. γό ἔ - λα πιά-σιμ' ἀπ' τὸ χέ-ρι νά σ' ἀ-κο-λου-θῶ κ' ἐ - γώ.
 3. λαῖ ρῆ χε - λῶ-να φορ-τω - μέ-νη πέ-φτει και καταρωλῆ.

7. Ποίημα.

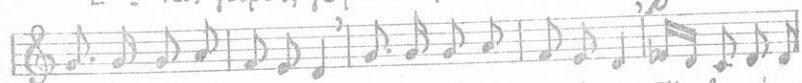
73. Ὁ καῦμός τοῦ γέρου.

Μετρίως.

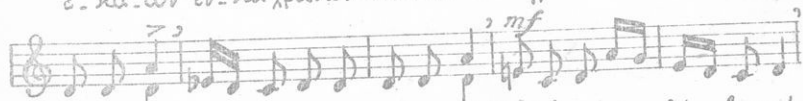
Αἰμ. Ριάδης.

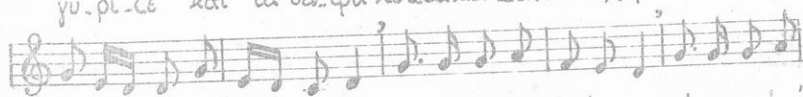
Ἐ - νας γέ-ρος, γέ-ρον-τας, κι οὐ - δέ τό-σο γέ-ρον-τας

ἐ - κα-τόν ἐν - νιά χρο-νῶν πό-τε-λε τὸ γρι-βα του. Τὰ βου-νά-φι -

γύ-ρι-ζε και τὰ δέν-τρα κί-τετα-ζε. Σῆς βου-νά, ψη - λά βου-νά,

τῶ-ρα μέ τὴν ἄ - νοι-ξη δὲν μέ ἔα-να-νοιά-νε-τε μέ-να και τὸ

γρι-βα μου, ὅ-πως ἔα-να-νοιά-νεται και καινούργια γί-νον - ται

τοῦ·τα τὰ χα·μό·δεν·δρα, τὰ χι·λιό·χρο·να κλα·δία,
 νά γι·νό·μουν κι ἐ·γώ νιός, ὅ·πως ἦ·μουν μὰ φο·ρά.
Δημιώδες.

Γ' ΠΑΤΡΙΣ.

74. Ο' ΕΘΝΙΚΟΣ Ὕμνος.

N. Μάντζαρος.

Μεγαλοπρεπῶς.

- 1 Σέ γνω·ρί·ζω ἀ·πό τήν κό·φι τοῦ σπα·θιοῦ τήν τρο·μέ·
- 2 Ἐ·κί· μέ·σα κα·τοι·κού·σες πι·κραμμέ·νη ἔ·τρα·πα·

1. ρή, σέ γνω·ρί·ζω ἀ·πό τήν ὄ·φι, πού μέ βιά μετρά·με τή
2. λή, κι ἐ·να σπό·μα καρ·τε·ρού·σες, ἔ·λα πά·λι νά σοῦ

1. γῆ. Ἀπ' τὰ κό·κα·κα·λα βγαλ·μέ·νη τῶν Ἐλ·λή·νων τῶ
2. πῆ. Ἀρ·γυεῖ νάρθ' ἐ·κί·νη ἡ·μέ·ρα, κ' ἦ·ταν ὄ·λα σιω·

1. ρά και σάν πρώτ'άνδρω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἑ - λευ - θε -
2. λα, για - τί τὰ - σκια - λή φο - βέ - ρα και τὰ πλά - κων ἡ σιλα.

1. ριά, και σάν πρώτ'ά - δρω - μέ - νη, χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἑ - λευ - θε -
2. βιά, για - τί τὰ - σκια - λή φο - βέ - ρα και τὰ πλάκων ἡ σιλα.

1. ριά! και σάν πρώτ'ά - δρω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἑ - λευ - θε - ριά!
2. βιά, για - τί τὰ - σκια - λή φο - βέ - ρα και τὰ πλάκων ἡ σιλαβιά.

Δ. Σολωμός

75. Εἶν' ἡ πατρίδα μας.

Ἄγωγὴ ἐμβατηρίου.

T. Frelih.

1. Ποιὰ εἶν' ἡ - κί - νῆ χώ - ρα, π' ὅ ἡ - λιος τῆ φι -
θι - λει κά - θε ὦ - ρα, κ' εἶν ὦ - μορ - φη πο -
2. Ποιὰ εἶν' ἡ - κί - νῆ χώ - ρα, τοῦ εἶν' ὁ Παρ. θε -
ἔ - χει κά - θε ὦ - ρα γα - λά - ζωὸν οὐ - ρα -
3. Ὁ κό - σμος τῆ θου - μά - λει και βλέ - πι τα - πι -
μά - χας π' ἄ - ρα - διά - λει σὲ κάμ - πους και βου -
4. Κ' εἶ - μεις, κ' εἶ - μεις, παι - διά σου, ὦ. χώ - ρα τῆς τι -
ἔα - κου - σὲ ὄ - νο - μά σου δο - εἶ - λο - με κ' εἶ

I. II. *p*

1. λαί, κίαν - λύ;

2. γών, που - νόν;

3. νά εἰς - νά;

4. μῆς, τό - μῆς.)

1-3. Εἶν' ἡ πα.τρι - δα μας 'Ελ.

4. Γλυ - κιά Πα.τρι - δα μας 'Ελ.

f

1-3. λά - δα, ἡ Πα - τρι - δα μας 'Ελ. λά - δα!

4. λά - δα, Πα - τρι - δα μας 'Ελ. λά - δα!

1. Πολύμνησ.

76. 0^ο χορός τοῦ Ζαλόγγου.

Δημῶδες.

Ολίγον γοργιά.

Κ. ψάχος.

1. Ἐ - χε για, καῦ - μέ - νε κό - σμε,
2. Ἡ Σου - λιῶ - τισ - σας δέν μά - θαν
3. Σάν νά πᾶν' σέ λα - νη - γῦ - ρι,
4. Στή στερ - για δέν ζῆ τό ψά - ρι

- 1 ἔ - χε για γλυ - κιά ζω - ἦ,
2. για νά λου - νε μο - να - χά,
3. ἔ - αν - θε - σμέ - νη πα - σχα - λιά,
- 4 κί - ο - αν - θός στήν ἄμ - μου - διά,

1. καί σύ δύ_στου_χη πα - τρι - δα ἔ - χε
2. ἔε - ρου - νε γιά νά πε - θαι - νουν, νά μή
3. μέσ' στόν ἄ - δη κα - τε - βοί - νουν μέ τρα -
4. κή Σου - λιώ_τις_σαις δέν ζοῦ - νε δι - χως

1. γιά παν - τω - τι - νή.
 2. σιέρ - γουν τή σιλα - βιά.
 3. γού - δια μέ χα - ρά.
 4. τήν ἔ - λω - θε - ριά.
- 1-4. Ἔ - χε - τε γιά βρυ -

- 1-4. σοῦ - λες, λόγ - γοι, βου - νά, ρα - χού - λες! Ἔ - χε - τε γιά βρυ -

- 1-4. σοῦ - λες λόγ - γοι, βου - νά, ρα - χού - λες.

Δημιῶδες.

Σημ. Ὃταν τό ἀνωτέρω ἔξομα ἐπιτελεῖται ἀπό παιδικόν χορόν, εἰς τὰ εἴσοα -
ρα κρητικαῖα μέτρα οἱ μὲν μαθηταὶ τῆς 1^{ης} φωνῆς φραγουδοῦν μί ἄσθε -
ρωςαίτην (κίφρα μικήν) φωνήν, οἱ δὲ τῆς 2^{ης} μέ δυνάστην τοιαύτην.

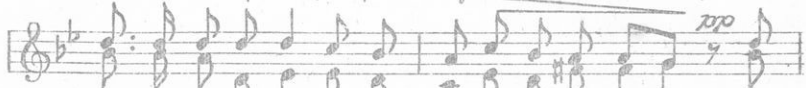
77. Ὁ πόθος τῆς πατρίδος.

Ἀγωγή ἑμβατηρίου.

+ + +

1. Πυ - κύ - τα - τη πα - τρι - δα, θεὶ νὰ σὶ ἔα - να - δῶ! μέ
2. θὰ δῶ τό κῦ - μα πάλι, ποῦ γύ - ρω σου κυ - λᾶ και
3. θὰ δῶ νὰ σά - γμα - λιά - ζη τό πρᾶ - σι - νο βου - νό, θὰ
4. Ἐ - κὲ μέ καρ - τε - ροῦ - νε γο - νῆς και ἄ - δελ - φοί και

1. πό - θο και μὲ - λι - δα σὶ πάν - τα τρα - γου - δῶ.
2. τῶ - μορ - φ' ἄ - κρο - γιά - λι, πᾶ - πλῶ - νε τ' ἄ - πα - λά.
3. δῶ νὰ σὶ σκι - πᾶ - ζη γα - λά - ζιον οὐ - ρα - νό. } 1-4. Πι -
4. ἄ - λοι μέ κο - θοῦ - νε μέ μιά χα - ρά κρυ - φή.

- 1-4. στά, Πα - τρι - δα, σ' ἄ - γα - πῶ.

Γ. Σπαραγγής.

78. Οἱ κλέφτες τοῦ Βάλτου.

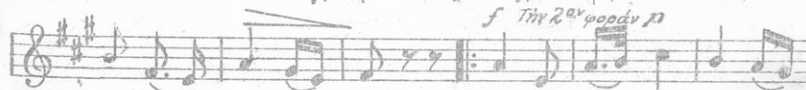
Μετρίως.

Δημῶδες.

Κ. ψάχος.

1. Κά - τω στοῦ Βάλ - του τὰ χω - ριά, Ἄ - γρα - φα
2. Ὁ - ποῦν οἱ κλέ - φτες οἱ πολ - λοί ἄρ - μα - τω -
3. Βρέ Τουρκοὶ κά - με - τε κα - λά για - τί σᾶς
4. Πιά - νουν και γρά - φουν μιά γρα - φή και τῆ - νε

1. και ἕη - ρό - με - ρο, με - σ' στά πέν - τε βι - λα -
2. μέ - νοι στό φλω - ρι, κά - θουν - ται και τῶν και
3. και - με τὰ χω - ριά. Γρή - γο - ρα τ' ἄρ - μα - τω -
4. στέλ - λουν

1. έ - τια φᾶ - τε, πιέ - ει, μωρ' ἄ - δέρ - φια. δέρ - φια.
 2. λι - νουν και τήν Ἄρ - τα φο - βε - ρι - λουν. ρι - λουν.
 3. λῆ - κι, γιατί ἑρ - χό - μα - στε σάν λυ - κοι. λυ - κοι.
 4. πό - τι, χαι - ρε - ζουν και τό Δε - σπό - τη. σπό - τη.
 Δημῶδες.

79. Η' κλέφτικη ζωή.

Δημῶδες.

Ὀλίγον γοργά.

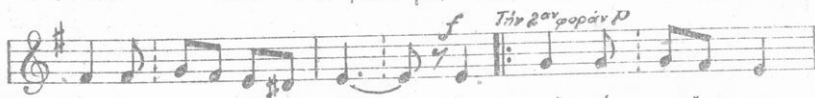
Κ. ψάχος.

1. Μαύ - ρη, μω - ρέ, πι - κρή ἴ - νῃ ζω - ῆ - πού κά - νου -
 2. Μί - φο, μω - ρέ, μέ - φό - βο τρώ - με τό ψω -
 3. Πο - τί, μω - ρέ, πο - τί μας δέν - ἄλ - λά - ζου -
 4. Ὁ - λη, μω - ρέ, ὄ - λη - με - ρου - λα πό - λε -
 5. Κον - τᾶ, μω - ρέ, κον - τᾶ στα ἔη - με - ρώ - μα -
 6. Τό χέ, μω - ρέ, τό χέ - ρι μου προ - σκε - φα -
 7. και τό, μω - ρέ, και τό του - φέ - κι μ' ἄγ - κα -

1. με. Μαύ - ρη, μω - ρέ, πι - κρή ἴ - νῃ ζω -
 2. μέ, Μί - φο, μω - ρέ, μέ - φό - βο
 3. με, Πο - τί, μω - ρέ, πο - τί μας
 4. μο. Ὁ - λη, μω - ρέ, ὄ - λη - με -
 5. τα, Κον - τᾶ, μω - ρέ, κον - τᾶ στα
 6. λο. Τό χέ, μω - ρέ, τό χέ - ρι
 7. λια. και τό, μω - ρέ, και τό του -

1. ῆ - πού κά - νου - με εἶ - μεις οἱ μαύ - ροι
 2. τρώ - με τό ψω - μι, μέ - φό - βο τρώ - με
 3. δέν ἄλ - λά - ζου - μι, πο - τί μας δέν ἄλ -
 4. ρου - λα πό - λε - μο, ὄ - λη - με - ρου - λα
 5. ἔη - με - ρώ - μα - τα, κον - τᾶ στα ἔη - με -
 6. μου προ - σκε - φα - λο, τό χέ - ρι μου προ -
 7. φέ - κι μ' ἄγ - κα - λια και τό του - φέ - κι μ'

1. κλέ - φτες, ε - μείς οί μασ - ροι κλέ - φτες, ε - κλέ - φτες.
 2. τό ψω - μί, μέ φό - βο περ - πα - τού - με. με τού - με.
 3. λά - ζου - με, και δίν' άσ - προ - φο - ρού - με. προ - ρού - με.
 4. πό - λε - μο, τό βρά - δου κα - ρα - ού - λι. ο - ού - λι.
 5. ρεύ - μα - τα γυ - ρί - ζω να πλα - γιά - σει κον - γιά - σει.
 6. κί - φα - λο και τό σπα - θί μου στρώ - μα. τό, στρώ - μα.
 7. άγ - κα - λιά, σάν τό παι - δι ή μά - να. και μά - να.

80. Χαλάσματα.

Δημῶδες.

Άργά, λυπητερά.

Ή ψαρούδας.

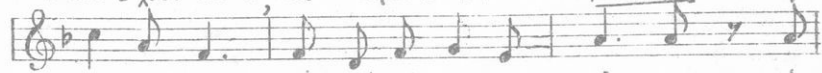
1. Καί τῶν νε - κρῶν τά ἤ - συ - χα επι -
 2. Μί τά φτε - ρά τ'ό - κό - ρά - κας τή

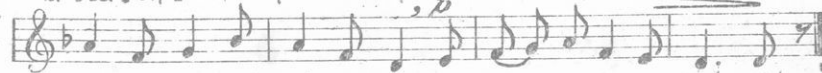
1. τά - κια πᾶν κ'ί - κῆ - να! τά ρά - γι - σε τά σκόρ - πι - σε τού
 2. νύ - χα ἔχε ἔα - πλώ - σε και σό τρα - πέ - λι κά - θι - ται, πού

1. νι - κη - του ἤ - εἶ - να. Κί ἀπ' τό χω - ρίό τ'ό
 2. τοῦ - χουν ἄλ - λοι στρώ - σε. Κί ἡ κου - κου - βά - για

1. λό - μορ - φο ὡς μέ τό - ποι - μη - τή - ρι ὁ
 2. σπᾶ - θη - κε, μέ τ'ά - φω - τα της μά - τικ στά

1. τυ - ραν - νοσ - χά - λά - σμα - τα, χα - λά - σμα - τα ἔ - χει σπεί - ρει!
 2. πλύ - σια, πού τῆς ἔ - χει - σεν ὁ χα - λα - σμός πα - λά - τια.

Ζ. Παπανικολάου.

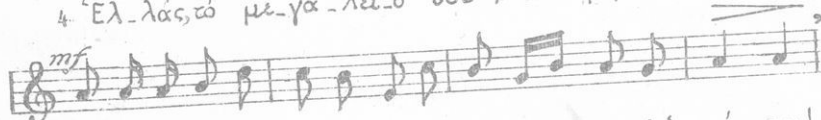
81. Ο Ήλιος τῆς Ἑλλάδος.

Δ. Δαυράγκας.

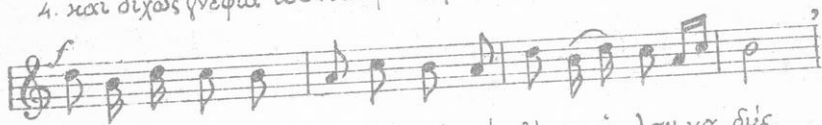
Μετρίως.

1. Πα - τρι - δα, σάν τόν ἥ - λιο σου ἥ - λιος ἀλ - λου δὲν λάμπει.
2. Ἡ ῥε - μα - τιάς λαμ - πα - ποῦν καὶ μουρμουρίζει ἡ λι - μνη,
3. Φαν - τὰ - ζεις σάν τόν ἥ - λιο σου καὶ σὺ, καλή Πα - τρι - δα
4. Ἐλ - λάς, τὸ με - γα - λει - ό σου βα - σί - λη - μα δὲν ἔ - χει

1. Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχτα - ροῦν ἡ θά - λας - σα κ' οἱ κάμ - ποι!
2. χί - λιας πουλιῶν ἡ χροῦν φω - νές, τῆς ὀ - μορ - φιάς του ὕ - μνοι.
3. καὶ κάλλη σάντα κάλλη σου σὺν κάσμο ἀλ - λου δὲν ἔ - δα.
4. καὶ δίχως γνέφια τοὺς καιροὺς ἡ ὀ - ξα σου δια - τρέ - χι.

1. Πῶς λουλου - δί - ζουν τὰ βου - νά, τὰ δά - ση, ἡ λαχ - κα - δίς,
2. κ' ἡ κά - θ' ἀ - χτι - δα του σκορ - παῖ μὲ τὴν ἀ - ναλαμ - πῆ
3. εἶν ἡ γῆ σου πα - ρά - δε - σος κ' αἰ - ῶ - νια γα - λα - νός
4. Ὁ - σες φο - ρές ὁ ἥ - λιος σου νὰ σέ φω - τί - ση ἔρ - θῆ,

1. στέλ - λον - τὰς του θυ - μί - α - μα μν - ριά - δες μερω - δίς.
2. χά - ρι, ζω - ῆ, δύ - να - μι κ' ἄ - γά - πη ὀ - που μ' ἀν - μνή -
3. γύ - ρω σου κα - θρι - φτι - ζε - ται σὰ πέ - λα - γ' οὐρα - νός.
4. θε' νὰ σὺ - ρη πεν - τὰ - μορ - φη, σε - φα - να - μέ - νη ὄρ - θῆ!

Α. Μανίρας.

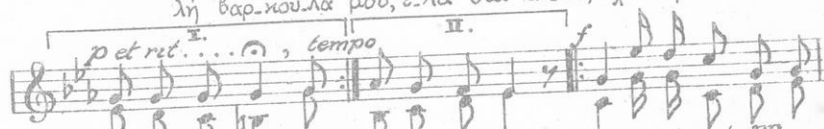
82. Βαρκαρόλα.

Ξ. Αστειριάδης.

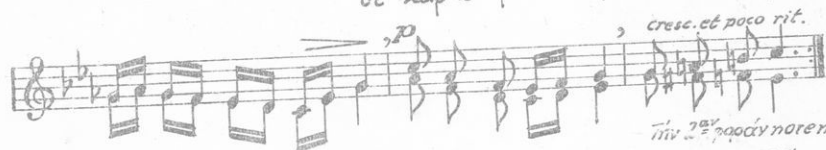
Άγαγή Λεμβωδίας.

1. Νη - σά - κι μ' ὄ - μορ - φο, κα - μα - ρω - μέ - νο, σά - ξι - να ἄν - μέ - νο,
 νύ - χτα βρι - σκο - μαι ἐά - φνου - σι - μά σου στὴ - ἀμ - μου - διά σου,
 2. Νά - κι ἡ βαρ - κοῦλα σου γορ - γο - κυ - λά - νε, θαρ - ρῆς, περ - τῶ - νε
 λή βαρ - κοῦλά μου, ἔ - λα σά - ξι - να, ἄχ! παρ' κι ἐ - μέ - να,

1. δὲν σὶ ἐι - χνώ. Τῆ ὄτ' ἄ - γα - πῶ. Τρέ - χω. ἔα - πλώ - νο - μαι
 2. μὲς τὸ για - λό. Κα - σὶ καρ - τι - ρῶ. Νη - σά - κι μ' ὄ - μορ - φο,

1. κά - θου - μάι χά - μω, πᾶ - νω σὴν ἀμ - μο παι - ἴο - γε - λῶ.
 2. ὄ - που κι ἄν εἶ - μαι, ἄχ! σὶ ὄ - μοῦ - μαι, δὲν σὶ ἐι - χνώ.

Μ. Δαμιρζήτης.

83. Τὰ κλεφτόπουλα.

Μελωδία δημώδης.

Κ. Ψάχος.

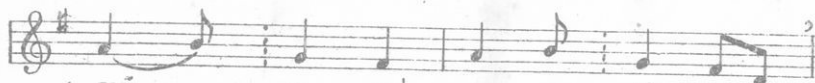
Μετρίως.

1. Μά - να μου τὰ, μά - να μου
 2. Μά - να μι - κρό, ἔ - να μι -
 3. Μόν' τ' ἄρ - μα - τα, μόν' κάρ - μα -
 4. Του - φέ - κι μου, του - φέ - κι
 5. Πολ - λὲς φο - ρές, πολ - λὲς φο -

1. τὰ κλε - φτό - που - λα
2. κρό κλε - φτό - που - λο
3. τὰ του κύτ - τα - ζε,
4. μου πι - ρή - φα - νο,
5. ρές μέ γλύ - τω - σεις

1. τρώ - νει και τρα - γου - δά - νε,
2. δέν τρώει δέν τρα - γου - δά - ε,
3. τού του - φε - κιώ του λέ - γει,
4. πλα - θί μ' έι - γυ - μνω - μέ - νο,
5. άλι τού έχ - θρού τά χέ - ρια,

1. άι - ντε πι - νουν και γλεν - τά - νε.
2. βαί δέν πι - νει, δέν γλεν - τά - ε.
3. γιά σου Κί - τσο μου λι - βέν - τη.
4. μιά χα - ρά σαι τό καυ - μέ - νο.
5. με κυ - νή - γαν νύ - χτα μέ - φα.

Δημιώσις.

84. Η' ἐπιστροφή.

Μετρίως.

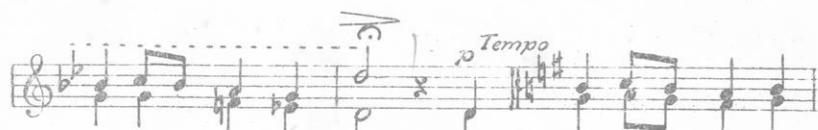
Ἐ. Ἀστεριάδης.

1. Μέ δά - κρυ - α σέ χαι - ρι - τῶ, πα - τρι - δα μου με -
2. Έ - δῶ τό φῶς άν - τι - κρυ - σα τού ἤ - λωυ μίε φο -
3. Μέ δά - κρυ - α σέ χαι - ρι - τῶ, πα - τρι - δα μου με -

1. κρή, που σύ γα-λά-ζια θά-λασσα κοι-
 2. ρά, έ-δω την πρώ-τη έ-νουσασα της
 3 κρή, νε-ράι-δα τ'ς'α'σ-πρης θά-λασσας, νυ.

1. μά-σαι δρο-σε-ρή! που κῶ-μα τα-έυ-
 2. γής αῦ-της χα-ρά! έ-δω έ-πρω-τα-
 3. φού-λας δρο-σε-ρή! "Ω! δε-ξου με! σέκ

1. δειά-ρι-κο αἰ-ώ-νια σέ χου-πά, και
 2. γνάν-τε-ψα τ'ά-τέ-λιω-το νε-ρό και
 3. η-συ-χες νά τρι-έω λαγ-κα-διές, νά

1. σά ψη-λά περ-γά-λια σου ά-ση-μω-μί-νο σπᾶ.
 2. πή-δη-σα 'δω κ'ε-τρε-έα, παι-δά-κι ζω-η-ρό.
 3. θλό-πω τό γλυ-κό σου φῶς, νά νοιώ-θω μω-ρω-διές.

4. Προθαγγίσιος.

85. Μεσολόγγι.

Μετρίως.

Ξ. Αστεριώδης.

1. Κό-βα για σέ τ'ά θά-για τῶ
 2. Λάμπουν έ-ρά, σά θά-για τῶ

1. τρα - γου - διοῦ ἰε - ρά : στό μέ - τω - πο στά
2. τρα - γου - διοῦ ἠφω - τιά, τό αἶ - μα τῶν ἡ -

1. πλεῖ - κω, στε - φά - νια γιορ - τε - ρά. } 1-2. Βω -
2. ρά - ων, τοῦ χα - λα - σμοῦ ἠ νυ - χιας. }

- 1-2. μός - τῶ μέ - τω - πό σου! θυ - μᾶ - σαι; Μιά φο -

- 1-2. ρά, μιά φο - ρά, στό ἡγί - ξαν και σε ἅ -

- 1-2. γιά - σαν τῆς Δό - ξας τὰ φτε - ρα!

Κ. Παπαμᾶς.

86. Ἡ μάνα τοῦ Μακεδόνοσ.

Μελωδία Δημώδης.

Ἰ. Πρώτος.

Μετρίως.

1. Δέν λα - λῆσ, λα - λῆσ, καὶ - μέν' ἀη -
2. Νά ξυ - λνή, ξυ - λνή - σης τὸν ὕ -
3. Νά τοῦ πῆς, τοῦ πῆς γλυ - κό μ' ἀη -
4. Ἄν δέν διῶ, δέν διῶ - ἔη τοὺς ἰχ -
5. Δέν τὸν ἔ, τὸν ἔ - χω πλειά παι -

1. δό - νι, τό πρω - ἴ μέ τή ὄρο - σιά,
2. γιό μου, ποῦ - νε σά ψη - λό βου - νό,
3. δό - νι, νά θυ - μᾶ - ται τήν ὦ - χή,
4. θρούς μας, ἀπ' τήν ἔν - δο - ξή μας γῆ,
5. δι μου, μά - να του δέν εἶ - μαι πλειά,

1. λά - λ' ἄη - δό - νι μου γλυ - κά.
2. εἰς τό γέ - ρο 'Ο - λυμ - πο.
3. τήν ὦ - χή τῆς μά - νας του.
4. τῆ Μα - κε - δο - νι - α μας.
5. μά - να του δέν εἶ - μαι πλειά.

Δημῶδες.

87. Η' 25^η Μαρτίου.

Ἄγωγή ἑμβατηρίου.

Σ. Ξύνδας.

1. Σάν τῆ σπι - θα κρυμμέ - νη στή σά - χτη, ἰ - κρυ -
2. Τοῦ εἴ - μι - ρα πῶ θεός εἶ - χε στεί - λη τόν Υἱ -

1. βό - ταν γιά μᾶς λυ - θε - ριά. Ἡρ - θε 'μέ - ρα πε - τί - ται ἄ -
2. ὁ του σῶν κό - σμο γιά μᾶς, τοῦ εἴ 'μέ - ρα, ἄ - δέρ - φια καί

1. νά - φτει, ἰ - ἕα - νοί - χθη σὶ κά - θε με - ριά. Ἦρ - θε
2. φί - λοι, εἰν' ἡ - μέ - ρα με - γά - λης χα - ρᾶς. Σάν - θε.

1. μέ - ρα, φω - νά - ξαν τὰ χεί - λη, ποῦ κλει - σμέ - να τὰ εἶ - χ' ἡ σπλα -
2. ριά - θυ - μω μέ - να πε - τιοῦν - ται, μπαινουν μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη -

1. βιά, ποῦ κλει - σμέ - να τὰ εἶ - χ' ἡ σπλα - βιά, ποῦ κλει -
2. σιά, μπαινουν μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη - σιά, μπαινουν

1. σμέ - να τὰ εἶ - χ' ἡ σπλα - βιά, καὶ μὲ μί - ας ἐ - πε - τά - χτη - καν
2. μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη - σιά, μὲ ἄ - γά - πης φι - λιά συγ - χω -

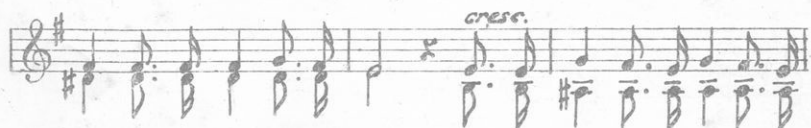
1. χί - λιοι κί - ἄλ - λιοι χί - λιοι πε - τιοῦν - ται με μιά Τρέ - χουν
2. ροῦν - ται, πέ - ρ - νουν ὁ - λιοι τὴ θύ - α ὠ - λο - γιά. Τῶν Ἐλ -

1. ὦ - λοι καὶ ἔαρ - μα ἔαρ - πά - λουν, γιὰ ση - μεί - ο τὸ Σταυρό - ζ - νας βα -
2. λή - νων ἄ - νό - ψαν τὰ στή - θια στήν ἄ - γί - αν αὐτὴν ὦ - λο -

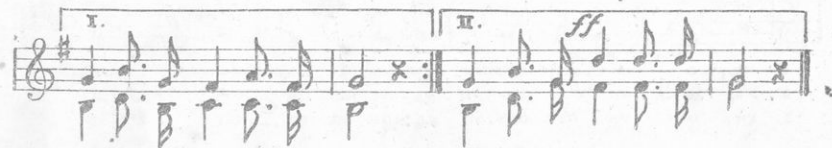
1. σῶ, καὶ γυ - ναῖ - νες, παι - διὰ τοὺς φω - νό - ζουν: Ὁρ - κι -
2. γιὰ. Τὸ Σταυ - ρό ἔ - χαν πάν - τα βο - ῆ - θια κι' ἄ - πο -

1. σῆ - τι γιὰ τὴ λω - θε - ριά, ὁρ - κι - σῆ - τι γιὰ τὴ λω - θε -
2. πτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε - ριά, κι' ἄ - πο - πτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε -

1. ριά, καὶ γυ - ναῖ - νες παι - διὰ τοὺς φω - νό - ζουν: ὁρ - κι -
2. ριά, ὦ Σταυ - ρό ἔ - χαν πάν - τα βο - ῆ - θια, κι' ἄ - πο -

1. σῆ - τι γιὰ τὴ λω - θε - ριά.
2. πτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε - ριά.

Α. Κούρουλας.

Σημ. Τὸ ἄνω ἄσμα ἄδεται ἀπὸ χορὸν μεγάλων μαθητῶν
ὡς τόνον ΦΑ μίλιον.

88. Ο Κλέφτης.

Έμβατήριον.

Δημοτική Μελωδία.

f

1. Μαύ - ριῦν' ἢ νύ - χρα στά - θου - νά - στούς
 2. Στό - δε - ξί χέ - ρι τό - γυ - μνό - βα -
 3. Φύ - γουν οἱ εὐ - ραν - νοὶ χλω - μοί τό -

1. θρά - χους πέ - φτι χιό -
 2. σὰ - ἄ - στρο - πε - λί -
 3. μαῦ - ρό - του μα - χαι -

1. νι, στά ἄ - γρι - α στά σκο - τει -
 2. κι, πα - λά - τι ἔ - χι τό - βου -
 3. ρι, Μὲν - δρῶ - τα θρί - χι τό - ψω -

1. νά, σίς τρα - χιές πέ - τρις στά - σι -
 2. νό, καὶ σκι - πα - σμα τὸν οὐ - ρα -
 3. μί, εἰ - ρει νά - ζή - ση μί - τι -

1. νά, σίς τρα - χιές πέ - τρις τά - σι -
 2. νό, καὶ σκι - πα - σμα τὸν οὐ - ρα -
 3. μη, εἰ - ρει νά - ζή - ση οὐ - ρα -
 τι -

1. νά, ὁ κλέ - φτης εἰ - σπα - θῶ - νει, εἰ - σπα - θῶ -
 2. νό, κ' ἔλ - πι - δα τό - του - φί - με, τό - του - φί -
 3. κῆ, καὶ νά - πε - θᾶ - νη εἰ - ρει, νά - πε - θᾶ -

1. νι, ὁ κλέ - φτης εἰ - σπα - θῶ - νει, εἰ - σπα - θῶ - νει.
 2. κι, καὶ ἔλ - πι - δα τό - του - φί - με, τό - του - φί - κι.
 3. νη, καὶ νά - πε - θᾶ - νη εἰ - ρει, νά - πε - θᾶ - νη.

Α. Ραυμαθῆς.

89. Οί Κολοκοτρωναίοι.

Δημῶδες ἱπιτραπέζιον.

Ὀλίγον ἀργά.

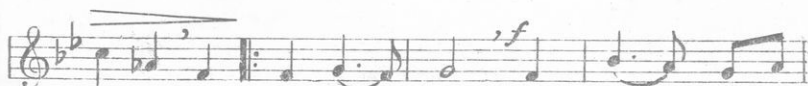
Ἰ. Πρώιος.

1.	Λάμ -	πει	ὁ	ἦ,	ὁ	ἦ	-	λιος
2.	Ἐ -	τσι	λάμ -	μι,	λάμ -	πει	-	κ' ἦ
3.	Πῶ -	χουν	τ' ἄ -	ση,	τ' ἄ -	ση	-	μια
4.	Τοῖς	πίν -	τ' ἄ -	ρά,	ἄ -	ρά	-	δα
5.	Ὅ -	που	δέν	να,	δέν	κα	-	τα -
6.	Κα -	βάλ -	λα	τρώ,	θρί	τρώ	-	νε

1	στά	βου	-	νά,	λάμ.πει	καί	στά	λαγ -
2.	κλι -	φτου	-	ριά,	οἱ	Κο -	λο -	κω -
3.	τά	πολ	-	λά,	της	ἄ -	ση -	μι -
4.	τά	κου	-	μπιά,	τοῖς	ἔ -	ξι	τά
5.	δέ	-	χον	-	ται	τῆ	γῆς	νά
6.	το	ψω	-	μι,	κα	-	βάλ -	λα

1.	νά -	δια,	ἔ -	τσι	λάμ -	μι,	λάμ -	πει	κ' ἦ
2.	ναῖ -	οι,	πῶ -	χουν	τ' ἄ -	ση,	τ' ἄ -	ση	μια
3.	πᾶ -	λες,	τοῖς	πίν -	τ' ἄ -	ση,	τ' ἄ -	ση	μια
4.	πρά -	λια,	ὅ -	που	δέν	να,	δέν	κα	-
5.	τῆ -	σουν.	Κα -	βάλ -	λα	τρώ,	θρί	τρώ	-
6.	μά -	νε,	κα -	βάλ -	λα	πᾶν	θρί	πᾶν	στην

1.	κλι -	φτου	-	ριά,	ἔ -	κλι -	φτου	-	ριά.
2.	τά	πολ	-	λά,	πῶ	τά	πολ	-	λά.
3.	τά	κουμ	-	μπιά,	τοῖς	τά	κουμ	-	μπιά.
4.	δέ	-	χον	-	ται,	ὅ	δέ	-	χον
5.	το	ψω	-	μι,	κα	τό	ψω	-	μι.
6.	ἐν -	κλιη	-	σια,	κα	ἐκ -	κλιη	-	σια.

Ἐκ τῆς συμφωνίης Ἰ. Πρωίου.

Δημῶδες.

90. Στὴ Σημαία μας.

Ἀγωγή ἐμβατηρίου.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

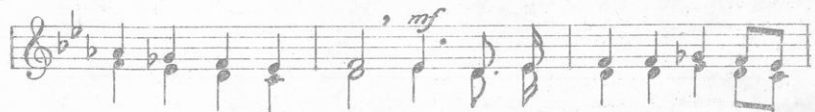
Ὁ - ταν στὴ μέ - ση ξι - προ - βαί - νης καὶ κυ - μα - τι - λης, γα - λα -
 γί - ρι σὶ ψη - λώ - νη καὶ κά - θι ἄ - κρη σου κε -
 μι - ση ξι - προ - βαί - νης καὶ κυ - μα - τι - λης γα - λα -

νή, χι - λιος ἰλ - πι - δεσ ἄ - να - σταί - νης, κι ἔ - χης τὴν πιὸ γλυκιὰ φω -
 νῆ, εἶν' ὁ Σαου - ρός μας ποῦ εἶ - νώ - νει μὲ τὴν βο - ῆ - θεια τὴν τρα -
 νῆ, χι - λιος ἰλ - πι - δεσ ἄ - να - σταί - νης, κι ἔ - χης τὴν πιὸ γλυκιὰ φω -

Τέλος. *p*

νή. Κί ἄ - ναν μὲ χά - ρι κα - τε - βαί - νης, καὶ τό κον -
 νῆ. Κί ἄ - ναν γα - λῆ - νη σε δι - πλώ - νη κι ἄ - κου - μπη -
 νῆ. (τέλος).

τά - ρι σου φι - λῆς, στοὺς στο - χα - σμούς μας μὲ - σα
 μέ - νη μᾶς θω - ρῆς, δό - ἕα πα - λῆς σὶ στε - φα -

μῆσαι - νας καὶ μὲ τοὺς πό - θους μας μι - λῆς. Ὁ - ταν εἰ -
 νώ - νη καὶ δό - ἕα νέ - α καρ - τε - ρεῖς. Ὁ - ταν στὴ

Τ. Μπασιανῆς.

91. Τό τραγουδι τοῦ σπαθιοῦ.

Ἐμβατήριον.

Σ. Καίσαρης.

Στό σπα - θι μου, στό σπα - θι μου ἔ - νο - μά μου ἔ -
νε γρα - φτό, μ' αὐ - τό γι - νη - κη Φυ -
λη μου και τό Κρά - τος μου μ' αὐ - τό. Στού σπα -
θιοῦ μου τή γλα - λά - σα βλί - πω σπι - θια
και φω - τισ και μι ἄ - θά - να - τη Ἐ -
λά - σα μέ χρυ - σίς λα - βω - μα - τισ.

N. Μπαράκσης.

92. Η' Σημαία.

Μέ ἐνθουσιασμό, ἀλλ' ἄχι παλὺ γρήγορα.

Ἰ. Ψαρούδας.

1. Πάν - τα κι ὅ - πλου σ' ἄν - τι - κρύ - ξω, μέ λαχ -
2. Ὁ - ταν ἑ - φνω σέ χαι - δω - η ἑ - ά - γε -
3. Σί - θω - ρῶ κι ἄ - να - θαρ - ρῶ - ω και τᾶ.

1. τὰ - ρα σεα - μα - τῶ και πι - ρή - φα - να δα -
 2. ρά - κι τ'ὰ - λα - φρό, μοιάζεις κῦ - μα πού σα.
 3. χί - ρια μου χε - πῶ, σάν ἄ - γι - α σί λα

1. κρύ - ζω, τα - πει - νά σί χαι - ρε - τῶ! Δό - ξα ἄ
 2. λῶ - υ μί χιο - νό - λω - κον ἄ - φρό. Κι' ὁ Σταυ
 3. τρέ - ω, σάν μη - τέ - ρα σ' ἄ - γα - τῶ. Κι' ἀπ' τὰ

1. θά - να - τη στο - λί - ζω κα - θε θει - α σου πτυ -
 2. ρος, πού λαμ - πυ - ρι - ζω στην ψη - λή σου κο - ρυ -
 3. στή - θη μ' ἄ - νε - θαι - νει μιά χα - ρού - με - νη φω -

1. χή και μα - ζι σου φε - ρου - γι - ζω τῆς πα.
 2. φή, εἰν' ὁ φά - ρος πού φω - τί - ζει μίαν ἔλ.
 3. νή: Νᾶ - σαι λάν - τα δο - ξα - σμι - νη, ὦ Ση

1. τρι - δος ἡ ψυ - χή, τῆς πα - τρι - δος ἡ ψυ - χή.
 2. πι - δα μας κρυ - φή, μίαν ἔλ - πι - δα μας κρυ - φή.
 3. μαι - α γα - λα - νή, ὦ Ση - μαι - α γα - λα - νή.

Σημ. Τοῦ αὐτοῦ ἔξομα ἀδελφ. και μονοφωνον. Ἡ δεύτερα φωνή, ἡ ὁποία δέν εἶνε ἀπαραίτη
 εἶναι να ἐκτελεσθῇ ἀπό χορὸν μαζέρον μαθητῶν, εἰς τὸν ὑψηλότερον τόνον
 Σολ. μείλινα. Ὑ. Παμίνας.

II. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΑΙΣΜΑΤΟΣ.

Σκοπός τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄσματος εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον εἶνε ἡ διέγερσις τῶν ποικίλων εὐγενῶν συναισθημάτων εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς καὶ ἡ ψυχαγωγία αὐτοῦ.

Τὰ συστατικά τοῦ παιδαγωγικοῦ ἄσματος εἶνε δύο, τὸ ποίημα καὶ ἡ μελωδία. Ἡ ἐπιτυχία ἄρα τοῦ παιδευτικοῦ καὶ ψυχαγωγικοῦ σκοποῦ, εἰς ὃν ἀποβλέπει τὸ μάθημα τοῦτο, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς διδασκαλίας τοῦ ποιήματος καὶ τῆς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γενικῶν ἐκείνων ἀρχῶν καὶ προϋποθέσεων, αἵτινες εἶνε ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀποβῆ ἀποτελεσματικὴ ἢ ἐνέργεια τοῦ παιδαγωγοῦ. Διὰ τοῦτο κατωτέρω πραγματευόμεθα τὰ κύρια σημεῖα τῆς διδακτικῆς τοῦ παιδαγωγικοῦ ἄσματος εἰς τρία κεφάλαια: 1) τὸ περὶ ποιήματος, 2) τὸ περὶ μελωδίας, καὶ 3) τὸ περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς διδασκαλίας τοῦ παιδαγωγικοῦ ἄσματος.

1. ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ.

Τῆς διδασκαλίας τῆς μελωδίας προηγεῖται ἀπαραιτήτως ἡ τελεία κατανόησις, καλαισθητικὴ ἐρμηγεία, ἀπαγγελία καὶ ἀπομνημόνευσις τοῦ σχετικοῦ ποιήματος. Σκοπός τῆς διδασκαλίας τοῦ ποιήματος ἐν γένει δὲν εἶνε ἡ μετάδοσις γνώσεων, οὔτε ἡ προαγωγή τῆς γλωσσικῆς ἰκανότητος, ἀλλ' ἡ ἐξέγερσις εὐγενῶν συναισθημάτων καὶ ἡ καλαισθητικὴ μόρφωσις τοῦ τροφίμου.

Πρὸ τῆς διδασκαλίας ἄρα τοῦ ποιητικοῦ κειμένου ἀνάγκη διὰ καταλλήλου προπαρασκευῆς νὰ φέρωμεν τὸν μαθητὴν εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν, ὥστε νὰ προδιατεθῇ οὗτος πρὸς διαίσθησιν τοῦ διδαχθησομένου ποιητικοῦ ἔργου. Ἡ τοιαύτη προπαρασκευὴ δύναται νὰ γίνῃ καὶ διαλογικῶς, ἀλλὰ καὶ μονολογικῶς διὰ ζωνηρᾶς καὶ παραστατικῆς περιγραφῆς τῶν φυσικῶν φαινομένων, τῶν ψυχικῶν καταστάσεων ἢ τῶν πράξεων, περὶ ὧν γίνεται λόγος εἰς τὸ ποίημα. Ἡ διδασκαλία τοῦ ποιήματος δύναται νὰ διεξαχθῇ κατὰ τὰ πέντε στάδια ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ὡς ἑξῆς:

Ὁ σκοπός, οὐσιαστικῶς πάντοτε καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὸν παραστατικὸν κύκλον τῶν μαθητῶν, προτάσσεται τῆς *προπαρασκευῆς* (ἀναλύσεως τῆς πείρας), δυνατὸν ὅμως νὰ τεθῇ καὶ μετ' αὐτὸν ἀναλόγως τοῦ θέματος.

Ἡ *προπαρασκευὴ*, ὡς ἤδη ἐλέχθη, πρέπει νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς οὐ μόνον εἰς τὴν κατανόησιν, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀντίληψιν τοῦ ποιήματος.

Ἡ *προσφορὰ* τοῦ ποιήματος γίνεται δι' ἀπαγγελίας τοῦ ποιήματος μετ' ἡ-

θους ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος. Ἡ κατάλληλος ἀπαγγελία συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν κατανόησιν καὶ καλαισθητικὴν ἀντίληψιν τοῦ ποιήματος, ἀπαλάσσει δὲ τὸν διδάσκαλον πολλῶν ἐπεξηγήσεων. Τὸ ποίημα συνήθως δὲν χωρίζεται εἰς τμήματα. Τοῦτο ἰσχύει γενικῶς περὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ κειμένου τῶν ἁσμάτων, τὰ ὅποια δὲν εἶνε ἐκτενῆ.

Κατὰ τὴν προσφορὰν διεξάγεται διαλογικὴ ἐρμηνεῖα τοῦ ποιήματος, συναπτομένη πρὸς βαθυτέρας ἐπεξεργασίας (ἐμβάθυνσεις). Ἡ λεξιλογικὴ ἐπεξεργασία περιορίζεται εἰς τὰ ἀπαραίτητα, ὅπου δὲ τὸ κείμενον εἶνε ἀπλοῦν, δύναται καὶ νὰ λείπῃ. Ἡ πραγματικὴ ἐμβάθυνσις γίνεται, ὅπου παρουσιάζεται ἀνάγκη, καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἐμβάθυνσιν δὲν ἐπιμένομεν πολὺ, διότι ὁ σκοπὸς τοῦ ποιήματος εἶνε πρὸ πάντων καλαισθητικὸς. Περισσότερον ἐπιμένομεν εἰς τὴν ψυχολογικὴν καὶ καλαισθητικὴν ἐμβάθυνσιν, δι' ἧς ἐξακριβώνομεν, πῶς ὁ ποιητὴς ἐξέφρασε ποιητικῶς τὰ ἐν τῷ ποιήματι συναισθήματα.

Εἰς τὸ *τρίτον στάδιον* τὸ τῆς συγκρίσεως, συγκρίνομεν ὁμοίας ἢ ἀντιθέτους ψυχικὰς καταστάσεις πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς ἄλλα ὅμοια ποιήματα.

Εἰς τὸ *τέταρτον στάδιον* ἐξαιρείται ὡς πόρισμα ἢ ἐκ τοῦ προηγηθέντος σταδίου ἀπορρέουσα ἠθικὴ (κοινωνικὴ, πατριωτικὴ κ.λπ.), ψυχολογικὴ ἢ καλαισθητικὴ ἀλήθεια.

Εἰς τὸ *πέμπτον στάδιον*, γίνεται ἐφαρμογὴ τῆς ἀληθείας ταύτης εἰς τὸν βίον τῶν μαθητῶν, ἐπαναλαμβάνεται ἢ μετ' ἡθους ἀπαγγελία ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἀσχοῦνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἄφρογον καὶ ἐκφραστικὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματος. Ὁ καλαισθητικῶς ἀπαγγέλλον προσπαθεῖ, ὅπως ὁ ρυθμὸς τοῦ λόγου αὐτοῦ, ἢ ἔντασις καὶ ὁ χρωματισμὸς τῆς φωνῆς του ἐκφράζουσι τὰ διανοήματα καὶ τὰ συναισθήματα τοῦ περιεχομένου. Ὁ διδάσκαλος ἀπαγγέλλει τὸ ποίημα καλαισθητικῶς, ὑποδεικνύων εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ποιήματος, διατὶ ἀπαγγέλλει οὕτω. Ἀκολουθεῖ ἔπειτα ἀπαγγελία ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρῶτον ἐν χορῷ καὶ εἶτα μεμονωμένως μέχρι τελείας σχετικῆς ἀσκήσεως.

Ἐπεται μετὰ ταῦτα ἡ *ἀπομνημόνευσις*. Καὶ μέχρι μὲν τῆς Γ' τάξεως Δημοτικοῦ ἢ ἀπομνημόνευσις τοῦ κειμένου γίνεται διὰ τῆς λεγομένης μορφῆς τοῦ ἀντιφθέγγεσθαι (ἀποστοματισμοῦ), καθ' ἣν οἱ μαθηταί, ὑφηγούμενου τοῦ διδάσκοντος, ἀπομνημονεύουν τὸ ποίημα κατὰ στροφάς ἢ μεγάλα τμήματα. Ἀπὸ τῆς Δ' τάξεως ἢ ἀπομνημόνευσις δίδεται ὡς ἐργασία κατ' οἶκον.

2. Η ΜΕΛΩΔΙΑ.

(Διδασκαλία ἀπὸ στόματος).

Α. Ἀτομικὴ παρασκευὴ τοῦ διδασκάλου.

Ἐχων ὑπ' ὄψιν ὁ διδάσκαλος, ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιτυχίας πάσης διδασκαλίας καὶ ἰδίᾳ εἰς τεχνικὰ μαθήματα ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῆς τε-

λειότητος τοῦ πρὸς μίμησιν ὑποδείγματος, ἀσκεῖται πρὸ τῆς διδασκαλίας του, διὰ νὰ ἀποβῆ τελείως ἀτόχος τοῦ διδαχθησομένου ἔσματος ἀπὸ πάσης αὐτοῦ ἀπόψεως καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ὑποδειγματικὴν του ἐκτέλεσιν, ὡς ἔνεστι τελειότεραν. Πρὸς τοῦτο:

1. Κάνει διαφόρους σχετικὰς φωνητικὰς ἀσκήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων πάντως περιλαμβάνεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς κλίμακος, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ ἄσμα, καὶ τῶν βαθμίδων ταύτης 1ης, 3ης, 5ης, 8ης καὶ ἀντιθέτως. Πάντοτε προασκεῖται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δύο ἢ ἐνὸς τοῦλάχιστον φθόγγων ἄνω τοῦ ὑψηλοτέρου φθόγγου τοῦ ἄσματος, ἵνα ἐκτελέσῃ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἐπιτυχέστερον.

2. Τραγουδεῖ τὸ ἄσμα προσέχων εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ δυσκολίας του, τὰς ὁποίας μελετᾷ μεμονωμένως καὶ βραδέως, καὶ ἐν τέλει προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσῃ διὰ τῆς μουσικῆς, ὡς οἷόν τε χαρακτηριστικώτερον τὰ νοήματα τοῦ ποιήματος.

3. Μανθάνει τὸ τραγοῦδι ἀπὸ μνήμης καὶ ἐξοικειοῦται εἰς τὴν ἄσιν του ἄνευ ἐπικουρίας ἢ συνοδείας μουσικοῦ ὄργάνου.

4. Ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τοῦ ρυθμοῦ, ἐξασκεῖται ἀπαραίτητως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἄσματος κάμων χρησιν τοῦ χρονομέτρου. Κατὰ τὴν μελέτην ταύτην ἐκτελεῖ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ μέτρου τοῦ ἄσματος ὑπαγορευομένας κινήσεις τῆς χειρὸς.

5. Ἀσκεῖται εἰς τὴν διὰ τῆς φωνῆς ἀσφαλῆ καὶ ταχέϊαν εὗρεσιν τοῦ ἀρχικοῦ φθόγγου τοῦ ἄσματος, κάμων χρησιν τοῦ τονοδότου Λα.

6. Ἐξασκεῖται εἰς τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῆς μελωδίας τοῦ ἄσματος διὰ τοῦ βιολίου του, ἀρμονίου ἢ πιάνου, ὡσαύτως ἀπὸ μνήμης.

7. Ἐπειδὴ θὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὸ ἀρμονικὸν σύνολον τοῦ ἄσματος, μελετᾷ τοῦτο εἰς τὸ ἀρμόνιον ἢ πιάνο ἐκτελῶν καὶ τὴν συνοδείαν του.

B.' Σχέδιον τῆς διδασκαλίας.

(Ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης φωνῆς).

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς μελωδίας, ἀκολουθοῦμεν τὴν ἐξῆς ὑπὸ τῶν ψυχολογικῶν νόμων ὑπαγορευομένην λογικὴν σειράν.

Σημ. Τὸ ποίημα ἔχει προδιδαχθῆ καὶ ἀπομνημονευθῆ εἰς ἄλλην ὥραν.

I. ΣΚΟΠΟΣ. Διὰ νὰ ἐξεγείρωμεν τὴν προσοχὴν καὶ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸ διδαχθησομένον, κάμνομεν γνωστὸν τὸν γενικὸν σκοπὸν. Δ. χ. αὐτῇ τὴν ὥρᾳ, παιδιὰ, θὰ μάθωμε νὰ τραγουδοῦμε τὸ ποίημα....., ποῦ ἐδίδαχθητε χθές.

II. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (τῶν φωνητικῶν ὄργάνων καὶ τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως). Αὕτη συνίσταται:

1. Εἰς τὴν ὑπὸ τινῶν μαθητῶν ἐπανάληψιν τοῦ ποιήματος.

2. Εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκτέλεσιν ἀσκήσεών τινων, σκοποῦσῶν τὴν προετοιμασίαν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων καὶ τῆς μουσικῆς ἀντίληψως τῶν μαθητῶν διὰ τὴν εὐχερεστέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἐκμάθησιν τοῦ νέου. Αἱ ἀσκήσεις αὗται εἶνε :

α'. Ἐκτέλεισις τῆς κλίμακος, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ τραγοῦδι, κατὰ τρόπον κανονιζόμενον ἐκάστοτε ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τῆς κλίμακος. Ἀναλόγως δηλ. τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν ἀποφεύγοντες τοὺς ὑψηλοὺς καὶ χαμηλοὺς φθόγγους (ἴδε τὴν ἐπομένην σχετικὴν ὑπ' ἀριθ. 1 παράγραφον τῶν «Γενικῶν ἀρχῶν τῆς διδασκαλίας» ὡς πρὸς τὴν ἕκτασιν τῆς παιδικῆς φωνῆς) περιορίζομεν ἐν ἀνάγκῃ τὰς προασκήσεις μέχρι τῆς 5ης ἀνιούσης βαθμίδος, ὡς λ. χ. προκειμένου περὶ μικρῶν μαθητῶν εἰς τὴν κλίμακα Φα ἢ Σολ, ἢ ἀρχίζομεν ἀπὸ τῆς 5ης ἢ 3ης βαθμίδος, ὅπως π. χ. εἰς τὴν κλίμακα Λα.

β'. Ἐκτέλεισις τῶν βαθμίδων 1ης, 3ης, 5ης, 8ης καὶ τὰνάπαλιν. Καὶ ἐδῶ διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἀνωτέρω λόγον, ἐὰν ἡ βᾶσις τῆς κλίμακος εἶνε χαμηλὸς φθόγγος, ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν 5ην ἢ 3ην βαθμίδα, παραλείπομεν δὲ τὴν ὀγδόην, ἐὰν εἶνε ὑψηλὸς φθόγγος.

γ'. Μετὰ τὴν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐγκατάστασιν τῆς μουσικῆς ἀκοῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ἔσματος, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, κάμνομεν καταλλήλους τινὰς προασκήσεις σχετικὰς πρὸς τὰ δύσκολα σημεῖα τῆς μελωδίας, φροντίζοντες, ὅπως ἐν τέλει καταλήξωμεν εἰς τὴν τονικήν.

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω προασκήσεις γίνονται διὰ τῆς φωνῆς α καὶ σπανιώτερον διὰ τῶν λοιπῶν φωνῶν κατὰ τὴν σειρὰν ο, ε, ι, ου, δὲν διαρκοῦν περισσότερον τῶν 10 λεπτῶν, ὅταν οἱ μαθηταὶ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως, καὶ γίνονται ὅλως πρακτικῶς, χωρὶς θεωρητικὴν τινα παρατήρησιν, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ δὲν ἐδιδάχθησαν θεωρητικὴν μουσικὴν.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ἄνω προπαρασκευῆς ὑποδεικνύομεν ἐν ἀρχῇ καταλλήλως εἰς τοὺς μαθητὰς ὡς ἐξῆς: Διὰ νὰ μάθωμε, παιδιά, εὐκολώτερα καὶ καλύτερα τὸ νέο τραγοῦδι, πρέπει νὰ προετοιμάσωμε τὴ φωνὴ μας κ.λ.π.

3. Εἰς τὴν προσπάθειαν, ὅπως προδιαθέσωμεν τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ ἐν γένει τὸ ὕφος τῆς μελωδίας. Κατόπιν δηλ. καταλλήλου καὶ λίαν συντόμου διαλόγου, οἱ μαθηταὶ συμπεραίνουν, ὅτι ἡ μελωδία θὰ ἔχη χαρακτήρα καὶ ρυθμικὴν ἀγωγὴν ἀνάλογον πρὸς τὸ λογικὸν περιεχόμενον τοῦ ποιήματος.

III. ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ (ἔσματος).

Τραγουδοῦμεν ὑποδειγματικῶς μὲ πᾶσαν δυνατὴν τελειότητα ὀλόκληρον τὸ ἔσμη μὲ ὅλας τὰς στροφάς του, ἄνευ διακοπῆς καὶ χωρὶς ἐπικουρίαν μουσικοῦ ὀργάνου, διὰ νὰ σχηματίσουν οἱ μαθηταὶ ὀλικὴν ἐντύπωσιν αὐτοῦ. Ἀκολουθῶς ἐκτελοῦμεν τὴν μελωδίαν καὶ διὰ τοῦ βιολίου, ἀρμονίου ἢ πιάνου, μὲ μίαν ὁμως πάντοτε φωνήν.

Κατ' ἀρχὰς διδάσκομεν τὴν πρώτην στροφήν τοῦ ἔσματος. Τοῦτο κάμνομεν γνωστὸν ὡς ἐξῆς: πρῶτα, παιδιά, θὰ μάθωμε νὰ τραγουδοῦμε αὐτὸ τὸ τμήμα

τοῦ ποιήματος (ἀπαγγέλλομεν τοὺς στίχους τῆς πρώτης στροφῆς καὶ τραγουδοῦμεν εἶτα πάλιν αὐτὴν μόνην ὑποδειγματικῶς). Τὴν μελωδίαν, ἐὰν αὕτη εἶνε ἐκτενής, ἔχομεν διαιρέσει εἰς τμήματα (μουσικὰς φράσεις), τὰ ὅποια διδάσκομεν χωριστὰ ἀρχίζοντες μὲ τὸν μερικὸν σκοπὸν: πρῶτα, πρῶτα, θὰ μάθωμε αὐτὸ τὸ κοματάκι... Ἀπαγγέλλομεν τοὺς στίχους τοῦ πρώτου τμήματος (μουσικῆς φράσεως), τὸ ὅποιον τραγουδοῦμεν πάλιν ὑποδειγματικῶς καὶ εἶτα παραγγέλλομεν ἐπανάληψιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐν χορῷ, ἔπειτα καθ' ὀμάδας, καὶ τέλος κατ' ἄτομον. Καθ' ὅμοιον τρόπον προσφέρομεν καὶ τὸ δεύτερον μελωδικὸν τμήμα καὶ συνδέομεν εἶτα τοῦτο πρὸς τὸ πρῶτον μὲ τὸν μερικὸν σκοπὸν: τώρα θὰ τραγουδήσω μαζί τὸ πρῶτον τμήμα μὲ τὸ δεύτερον. Ὡσαύτως διδάσκομεν τὸ τρίτον μελωδικὸν τμήμα καὶ συνδέομεν αὐτὸ μὲ τὸ δεύτερον κ.λ.π., καὶ ἐν τέλει τραγουδοῦμεν ὁλόκληρον τὴν μελωδίαν, παραγγέλλοντες ἐπανάληψιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὡς ἄνωτέρω. Δυνατὸν ὅμως τὸ μουσικὸν νόημα νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὴν διαιρέσιν τῆς μελωδίας εἰς τμήματα (μουσικὰς φράσεις), ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ μικρὰ ἄσματα. Ἡ μελωδία τότε προσφέρεται ὁλόκληρος. Εἰς μίαν τελευταίαν ἐπανάληψιν δὲν ἐπικουροῦμεν τοὺς μαθητὰς διὰ τῆς φωνῆς οὔτε διὰ τοῦ μουσικοῦ ὄργανου, ἀλλὰ προσέχομεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὅποια γίνονται σφάλματα, διότι τοῦτο θὰ μᾶς χρειασθῇ διὰ τὴν ἐπομένην ἐνέργειαν.

Εἰς τὴν προεκτεθεισαν ἐνέργειαν (III) δὲν ἀξιοῦμεν τελείαν ἐκμάθησιν τοῦ ἄσματος ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Οἱ μαθηταὶ ἀπέκτησαν γνῶσιν τινα τοῦ συνόλου ἢ πλήρης ἐκμάθησις θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἐλεξεργασίας.

IV. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.

1. *Ἐξάσκησις ἐπὶ τῶν δυσκόλων σημείων.*—Διὰ καταλλήλου τρόπου ὀδηγοῦμεν τοὺς μαθητὰς νὰ προσδιορίσουν τὰ ὑπὸ μελωδικὴν καὶ ρυθμικὴν ἔποψιν δύσκολα σημεῖα, εἰς τὰ ὅποια παρετηρήθησαν σφάλματα, ἀπομονοῦντες δὲ ταῦτα καταλλήλως ἐξασκοῦμεν εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῶν τοὺς μαθητὰς κατ' ἄτομον καὶ μόνον ἐν τέλει παραγγέλλομεν ἐπανάληψιν ἐκάστου δυσκόλου σημείου ὑπὸ πάντων· ἐὰν ὅμως κατ' αὐτὴν ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ὑφίσταται εἰσέτι τὸ σφάλμα, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν κατ' ἄτομον ἐξάσκησιν μέχρι τελείας ἐκμάθησεως.

2. *Ἐκτέλεισις τῶν ἀναπνοῶν.*—Κατόπιν νέας ὑποδειγματικῆς ἐκτελέσεως, καθ' ἣν κάμνομεν τὰς ἀναπνοὰς μὲ ἔμφασιν, προκαλοῦμεν τοὺς μαθητὰς νὰ εἴπουν, εἰς ποῖα ἀκριβῶς σημεῖα τοῦ ἄσματος ἀνεπνεύσαμεν. Παραγγέλλομεν εἶτα ἐπανάληψιν μὲ τὴν κανονικὴν ἀναπνοὴν πρῶτον ὑπὸ πάντων καὶ εἶτα ἀτομικῶς.

Αἱ ἀναπνοαὶ γράφονται διὰ τοῦ σημείου ('). Ἐκτελοῦνται ἀναπνοαὶ καὶ εἰς τὰς παύσεις· εἰς ταύτας δὲν τίθεται τὸ ἄνωτέρω σημεῖον, δέον ὅμως νὰ θεωρῆται ὡς ὑπάρχον. Μία ἐπὶ πλέον ἀναπνοὴ ὀρίζεται ἀπαραιτήτως διὰ τὴν ἀκριβῶς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος στιγμῆν.

3. *Ἐκτέλεισις τῶν χρωματισμῶν.*—Μετὰ νέαν ὑποδειγματικὴν ἐκτέλεισιν ὀδηγοῦμεν καταλλήλως τοὺς μαθητὰς νὰ ὀρίσουν, τίνας χρωματισμοὺς (P, P', mf, f, ff, cresc., dim. κ.λ.π.) ἐκτελοῦμεν, καὶ εἰς ποῖα σημεῖα τοῦ ἄσματος. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τούτων ἐξασκοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν τάξιν ἐν χορῷ καὶ ἔπειτα ἐξε-

τάζομεν κατ' άτομον πρώτον τούς διακρινομένους μαθητάς.

4. *Ἐκμάθησις τῶν λοιπῶν στροφῶν τοῦ ἔσματος*.—Ἀφοῦ δώσωμεν τὴν ἔννοιαν τῆς μελωδικῆς στροφῆς, ἐξασκοῦμεν τούς μαθητάς εἰς τὴν ἕσιν καὶ τῶν λοιπῶν στροφῶν, ἐκτελοῦντες ὑποδειγματικῶς μόνον τὴν δευτέραν. Τὰς τυχόν ἄλλας στροφάς δὲν ἐκτελοῦμεν ὑποδειγματικῶς, διότι κατόπιν τῶν μέχρι τοῦδε ἐνεργειῶν εἶνε εἰς θέσιν οἱ μαθηταὶ αὐτενεργοῦντες νὰ καθορίσουν μόνοι, ποίους στίχους περιλαμβάνει ἡ 3η π. χ. στροφή καὶ νὰ τραγουδήσουν αὐτήν. Κατὰ τὴν τοιαύτην αὐτενεργίαν ἐνισχύομεν καὶ διορθῶνομεν τὸν ἐξεταζόμενον μαθητὴν, ὅπου παρίσταται ἀνάγκη.

Εἰς ἐκάστην νέαν στροφήν ὀρίζονται καθ' ὅμοιον, ὡς ἀνωτέρω τρόπον, αἱ ἀναπνοαὶ (αὗται δὲν συμπίπτουν πάντοτε εἰς τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς σημεῖα μὲ τὴν πρώτην στροφήν, ἀλλ' ὅπου εἶνε ἀνάγκη, κανονίζονται κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ χωρίζωνται αἱ συλλαβαὶ τῶν λέξεων) καὶ οἱ χρωματισμοί.

5. *Ἡ διὰ τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῆς χειρὸς διεύθυνσις*.—Εἰς ὑποδειγματικὴν διὰ τῆς φωνῆς (ὄχι διὰ τοῦ μουσικοῦ ὄργανου) ἐκτέλεσιν τοῦ ἔσματος κάμνομεν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὰς κινήσεις τοῦ οἰκείου μέτρου καὶ ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐνεργείας ταύτης (οὗτος εἶνε ὁ συγχρονισμός), προκαλοῦμεν νὰ ὀρίσουν, πόσας διαφορετικὰς κινήσεις τῆς χειρὸς κάμνομεν, πρὸς ποίαν κατευθύνουν, εἰς ποίαν κίνησιν συμπίπτει συλλαβὴ τις τοῦ ἔσματος κ.λ.π. Ἐδῶ κανονίζομεν ὡσαύτως, εἰς ποίαν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐν τῇ προκειμένῃ ἐνεργείᾳ θὰ γίνεταί ἡ ἔναρξις τοῦ ἔσματος. Συνήθως τὸ τραγοῦδι ἀρχίζει κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ἐκτελέσεως τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῆς χειρὸς, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ἐν μέτρον τοῦ ἔσματος, εἰς τὰς ὁποίας προστίθενται καὶ αἱ ἀναλογοῦσαι κινήσεις πρὸς τὰ ἐλλείποντα μέρη τοῦ πρώτου μέτρου, ἐὰν τὸ ἔσμα ἀρχίξῃ ἀπὸ ἐλλειπῆς μέτρον. Προκειμένου π. χ. περὶ ἔσματος εἰς μέτρον τριμερῆς ἀρχίζομεν μετὰ τρεῖς κινήσεις τῆς χειρὸς, ἐὰν δὲ τὸ τραγοῦδι ἀρχίξῃ ἀπὸ τὸ τρίτον μέρος τοῦ μέτρου, μετὰ πέντε. Ἡ ἐξάσκησις αὕτη, ἀπαιτοῦσα συγκέντρωσιν, πάσης τῆς προσοχῆς τοῦ μαθητοῦ, ἀποβαίνει λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ συντελεστικωτάτη διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ρυθμικῆς ἀκριβείας καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐν γένει ἀριότητα τῆς ἐκτελέσεως.

6. *Καλαισθητικὴ ἐκτέλεσις*.—Ἀναφερόμενοι εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ποιήματος συμπεραίνομεν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκτελήται τὸ τραγοῦδι χωρὶς λάθος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔδεται μὲ ἔκφρασιν, μὲ καλαισθησίαν. Ὁ ἄδων, λέγομεν, πρέπει νὰ μεταθέτῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ποιητοῦ καὶ συνθέτου καὶ νὰ ἀποδίδῃ διὰ τῆς μουσικῆς, ὡς οἷόν τε χαρακτηριστικώτερον τὰ νοήματα τοῦ ποιήματος. Πρὸς τοιαύτην ἐξοικειώσιν τραγουδοῦμεν ἐκ νέου ὑποδειγματικῶς τὸ ἔσμα, προσπαθοῦντες νὰ ἀποβῶμεν συνεπεῖς πρὸς ὅσα εἶπομεν. Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς καλαισθητικῆς ἐκτελέσεως, ἡ ὁποία στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τῶν χρωματισμῶν καὶ εἰτα χρησιμοποιοῦμεν ἀπαραιτήτως διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ὡς ὑποδείγματα μαθητῶν διακρινομένους διὰ τὸ ποιὸν τῆς φωνῆς καὶ ἐν γένει τὴν μουσικὴν ἰδιοφυίαν καὶ ἐπίδοσιν.

7. *Ἀκρόασις τοῦ ἁρμονικοῦ συνόλου.*—Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον δὲν σκοπεῖ μόνον τὴν ἐκμάθησιν ἡσμάτων, ἀλλ' ἔχει ἀπώτερον καὶ κύριον σκοπὸν, ὅπως κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξεγείρῃ ἀνώτερον καλλιτεχνικὸν διαφέρον, ἐξασκοῦσα εὐρύτερον τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν κατὰ τρόπον, ὥστε ἐν τέλει νὰ καταστῇ ὁ μαθητὴς ἱκανός, ὅπως ἐννοῆ, αἰσθάνεται καὶ τέρεται εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἀνωτέρας Μουσικῆς, τῶν ὁπίων ἡ μορφωτικὴ δύναμις ἐγκείται ὄχι μόνον εἰς τὴν μελωδίαν, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν ἁρμονίαν, χρησιμοποιοῦμεν πρὸς τοῦτο τὸ διδαχθὲν ἕσμα. Ἐκτελοῦμεν τὸ τραγοῦδι εἰς τὸ πιάνο ἢ ἁρμόνιον μὲ τὴν ἁρμονικὴν του συνοδείαν καὶ κατὰ τρόπον ἀπλούστατον καὶ ὅλως πρακτικόν, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὥραιαν κίνησιν τῶν διαφόρων φωνῶν ἐν τῷ ἁρμονικῷ συνόλῳ, καὶ ἐν γένει προσπαθοῦμεν, ὅπως αἰσθανθῶν οἱ μαθηταὶ τὴν διαφορὰν τοῦ ἀκούσματος μιᾶς ἀπλῆς μελωδίας ἀπὸ τοῦ ἄκουσμα τῆς πολυφωνίας. Εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην, καθ' ἣν ἐπεκτεινόμεθα περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς ὀριμότητος καὶ μουσικῆς μορφώσεως τῆς τάξεως, οἱ μαθηταὶ δὲν τραγουδοῦν, ἀλλ' ἀκροῶνται.

8. *Διάφοροι παρατηρήσεις.*— α') Κατατάσσομεν τὸ ἕσμα εἰς τὴν κατὰ τὸ ποιητικὸν περιεχόμενον καὶ τὴν μουσικὴν οἰκείαν κατηγορίαν· λ. γ. προσευχή, νανούρισμα, λεμβωδία, ἐμβατήριον, ἐπινίκιον, κ.λ.π. καὶ συγκρίνομεν τοῦτο πρὸς ἄλλα διδαχθέντα ὁμοίου εἴδους. β') Ἀνολόγως τῆς διανοητικῆς καὶ μουσικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν κάμνομεν λόγον περὶ τοῦ συνθέτου τοῦ ἕσματος.

V. ΕΦΑΡΜΟΓΗ.

Ἐξετάζομεν τοὺς μαθητὰς καθ' ὁμάδας καὶ κατ' ἄτομον κατὰ ποικίλους τρόπους. Τοὺς ἐξεταζομένους παρακολουθοῦμεν ἐκτελοῦντες τὴν 2αν φωνὴν ἢ συνοδεύοντες εἰς τὸ πιάνο ἢ ἁρμόνιον.

2. Ἡ διδασκαλία τῆς δευτέρας φωνῆς.

Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς 2ας φωνῆς προβαίνομεν κατόπιν τελείας ἐκμάθησεως τῆς 1ης φωνῆς κατὰ τὸ προεκτεθὲν σχέδιον. Ἐχοντες δ' ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἐξάσκησις εἰς τὴν διαφωμίαν εἶνε σπουδαιότατον βῆμα διὰ τὴν σοβαρὰν μουσικὴν μόρφωσιν, ἐνεργοῦμεν ὡς ἑξῆς:

I. *Σκοπός.*— Τώρα, παιδιὰ, θὰ μάθωμεν τὴν 2αν φωνὴν τοῦ ἕσματος.

II. *Προπαρασκευή.*— Ἐναρξίς τῆς προπαρασκευῆς γίνεται εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. V ἐνέργειαν τῆς διδασκαλίας τῆς πρώτης φωνῆς. Οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν τότε τὴν 1ην φωνὴν, ὁ δὲ διδάσκαλος τραγουδεῖ ἢ ἐκτελεῖ ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου τὴν 2αν, χωρὶς ὅμως νὰ κάμῃ λόγον τινὰ περὶ διφωνίας. Ἦδη αὕτη ἡ προάσκησις τῆς μουσικῆς ἀκοῆς πρὸς ἐξοικεῖωσιν εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς δευτέρας φωνῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν 1ην γίνεται συστηματικῶς, καθισταμένου γνωστοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ σκοποῦ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας· π.χ. προσέχετε τώρα νὰ ἀκούσετε πόσον ὠραιότερον εἶνε τὸ ἕσμα μὲ τὴν δευτέραν φωνὴν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον οἱ μαθηταὶ χωρίζονται εἰς δύο ἡμιχόρια ἀνεξαρτήτως τοῦ εἴδους τῆς

φωνῆς των (δὲν λαμβάνομεν δηλ. ὑπ' ὄψιν τίνες εἶνε ὑψίφωνοι καὶ ποῖοι βαθύφωνοι). Τὸ ἐν ἡμιχόριον τραγουδεῖ τὴν 1ην φωνὴν καὶ ὁ διδασκαλὸς τὴν 2αν, τὸ δὲ ἔτερον ἡμιχόριον δὲν τραγουδεῖ, ἀλλὰ προσέχει εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς διαφορίας. Ἐἴτα γίνεται ἐναλλαγὴ· ἄδει τὸ 2ον ἡμιχόριον μετὰ τοῦ διδασκάλου, ἐκτελοῦντος πάντοτε τὴν 2αν φωνήν, καὶ ἀκροῦται τὸ πρῶτον. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, σπουδαιοτάτη διὰ τῆς μόρφωσιν μουσικῆς σκέψεως, δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπ' ἀρκετόν.

III. Προσφορὰ τοῦ νέου. — Μετὰ τὴν ὡς ἄνω προπαρασκευὴν τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως τοῦ μαθητοῦ προβαίνομεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς 2ας φωνῆς ἀκριβῶς, ὅπως εἰς τὴν προεκθεθεῖσαν ὑπ' ἀριθ. III ἐνέργειαν τῆς διδασκαλίας τῆς 1ης φωνῆς. Ἐχομεν δ' ἀπαραιτήτως ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ *2α φωνὴ διδάσκειται εἰς δλόκληρον τὴν τάξιν καὶ ὄχι εἰς τινὰς μόνον μαθητάς.* Ἡ κατάταξις τῶν μαθητῶν εἰς δύο φωνὰς ἀναλόγως τοῦ εἶδους τῆς φωνῆς των (ὑψίφωνοι, βαθύφωνοι), χρησιμεύουσα μόνον διὰ τὰς ἐπισημοὺς ἐκτελέσεις, θὰ γίνῃ ἐν τέλει εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. V ἐνέργειαν. Οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι τυχὸν δυσκολεύονται εἰς τὴν ἕσιν τῶν χαμηλῶν φθόγγων τῆς 2ας φωνῆς, δύναται νὰ τραγουδοῦν τούτους ἐλαφρότερα (P). Κατὰ τὴν προσφορὰν τοῦ νέου ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς μαθητάς νὰ ὑποτονθορίζουν τὴν πρῶτην φωνήν.

IV. Ἐπεξεργασία. — Αὕτη διεξάγεται ὅπως καὶ εἰς τὴν 1ην φωνήν *ἐκτελουμένων τῶν 7 μερικωτέρων αὐτῆς ἐνεργειῶν.* Κατὰ τὴν 7ην ἐνέργειαν, οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐλέχθη, ἀκροῶνται τὸ ἀρμονικὸν σύνολον χωρὶς νὰ τραγουδοῦν, προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν εἰς τὴν πολυφωνίαν τὴν 2αν φωνήν.

V. Ἐφαρμογή. — α. Ἀφοῦ ἤδη ὅλοι οἱ μαθηταί ἔμαθον τὴν 2αν φωνήν, ἡ τάξις διαιρεῖται προχειρῶς, ὡς ἄνωτέρω, εἰς δύο ἡμιχόρια (ὄχι κατὰ τὸ εἶδος τῆς φωνῆς) καὶ γίνεται ἐξάσκησις εἰς τὴν σύγχρονον ἐκτέλεσιν τῶν δύο φωνῶν· αὕτη ἐνεργεῖται κατ' ἀρχὰς PP. Τὸ ἐν ἡμιχόριον ἄδει τὴν 1ην φωνήν καὶ τὸ ἄλλο τὴν 2αν, ἔπειτα γίνεται ἐναλλαγὴ. Ἀφοῦ προχωρήσῃ ἡ τοιαύτη ἐξάσκησις, καθ' ἣν συνιστᾶται εἰς τοὺς ἐκάστοτε ἄδοντας τὴν 1ην φωνήν νὰ ἐκτελοῦν αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατόν PP, διὰ νὰ μὴ παρασύρουν τὴν 2αν φωνήν, σχηματίζομεν μικροτέρας ομάδας ἀποτελουμένας κατ' ἀρχὰς ἐκ τῶν μουσικωτέρων μαθητῶν, καὶ τέλος καταλήγομεν καὶ *ἐπιμένομεν πολὺ εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐξάσκησιν*, ἐξετάζοντες τοὺς μαθητάς εἰς τὴν διαφορίαν ἀνά δύο, πρῶτον μὲ ἐπικουρίαν μουσικοῦ ὄργανου, καὶ ἔπειτα χωρὶς τοιαύτην (a capella). Εἰς τὴν τοιαύτην ἀτομικὴν ἐξέτασιν γίνεται πάντοτε ἐναλλαγὴ τῶν φωνῶν. Ὅταν ἐν τέλει ἐπιτευχθῇ, ὥστε ὁ ἄδων τὴν 2αν φωνήν νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ τὴν 1ην φωνήν, ἡ διδασκαλία θέτει ἀσφαλῆς βάσεις διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς μουσικῆς ἀτομικότητος τῶν μαθητῶν.

β. Ἐπειδὴ ἄλλοι μαθηταί ἔχουν ἰσχυροὺς τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἄλλοι τοὺς χαμηλοὺς φθόγγους, διὰ τὴν καλυτέραν ἀπόδοσιν τοῦ ἕσματος κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ἐκτελέσεις χωρίζομεν ἐν τέλει τὴν τάξιν εἰς δύο ἡμιχόρια ἀναλόγως τοῦ εἶδους τῆς φωνῆς (ὑψίφωνοι, βαθύφωνοι) καὶ ἕκαστον τμήμα ἐκτελεῖ τὴν οἰκειάν φωνήν. Ἡ τοιαύτη κατάταξις εἶνε βεβαίως ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὠραίαν ἐκτέλεσιν τοῦ ἕσματος, πάντως ὁμως δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐφαρμογὴ ἔχουσα ὀρισμένον σκοπὸν καὶ *οὐδαμῶς νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ συνόλου τῆς τάξεως εἰς τὴν διαφορίαν.* Κατὰ τὴν συγχρότην τῆς διφώνου χορῶδιος διὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον σκοπὸν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν δύο φωνῶν εἶνε περίπου, δύο τῆς πρῶτης φωνῆς πρὸς ἓνα τῆς δευτέρας.

3. ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

1. *Ἡ ἐκλογὴ τῶν παιδαγωγικῶν ἁσμάτων.*—Διὰ τὴν ἐξυτηρησίην τῶν διττῶν αὐτοῦ σκοπῶν τὸ παιδαγωγικὸν ἄσμα, εἶνε ἀπαραίτητον, ὅπως τὸ ποιὸν ἀμφοτέρων τὸ συστατικῶν αὐτοῦ εἶνε ἀξιόλογον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Α'. *Τὸ ποιήμα.*—Τὸ ἀδόμενον ποιήμα δέον:

α'.) νὰ ἔχη διατυπωθῆ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ ὄχι εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἢ ἀρχαΐζουσαν,

β'.) νὰ εἶνε προῖον ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ὑπὸ τε τὴν ἔποψιν περιεχομένου καὶ μορφῆς καὶ νὰ ἐκφράζη συναισθήματα εὐγενῆ, μὴ περιέχον χυδαίας λέξεις καὶ βαναύσους ἐκφράσεις,

γ'.) νὰ ἔχη περιεχόμενον ἀνάλογον πρὸς τὴν διανοητικὴν ὠριμότητα καὶ τὸ φύλον τοῦ μαθητοῦ. Ἀποφεύγομεν ἄρα τὴν ἐν σχολεῖς θηλέων χρῆσιν ποιημάτων προσαρμοζομένων ἀποκλειστικῶς εἰς ἄρρενας μαθητὰς καὶ ἀντιθέτως. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον δέον νὰ ἀφορᾷ εἰς ἰδέας γενικὰς καὶ νὰ μὴ ἔχη χαρακτηριστῆρα ἀτομικόν.

δ'.) Ἐπειδὴ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Α', Β' καὶ Γ', δὲν ἔχει εἰσέτι σχηματισθῆ ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος ἐν τῇ εὐρύτερᾳ σημασίᾳ, περιορίζομεθα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς ἄσματα περιεχομένου θρησκευτικοῦ φυσιογνωστικοῦ καὶ βιογνωστικοῦ ἀφίνοντες τὰ πατριωτικὰ διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Πρῶτον θὰ ἀγαπήσῃ τὸ παιδάκι τὸν Θεὸν καὶ τὴν φύσιν τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος του καὶ θὰ ἐθισθῆ εἰς τὰς ποικίλας ἄλλας ἀρετὰς καὶ ἔπειτα θὰ ἀνυψωθῆ εἰς τὴν φιλοπατριάν, τὴν συνισταμένην πασῶν τῶν ἀρετῶν. Ἀπὸ τῆς Γ' τάξεως ἀρχίζει ἡ διδασκαλία ποιημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος ὡς γενεθλίου γῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἀποφεύγομεν τὴν συνήθη ἄφθονον χρῆσιν ἁσμάτων πατριωτικῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ «μηδὲν ἄγαν», ἢ κατάχρησις φέρει τὸν κόρον. Δέον νὰ ἀποβλέπομεν ὄχι εἰς τὸ ποσόν, ἀλλ' εἰς τὸ ποιὸν τοῦ πατριωτικοῦ ἁσματος καὶ εἰς τὸν διδακτικὸν ἐκείνου τρόπον, δι' οὗ θὰ χρησιμοποιοῦμεν καταλληλότερον τὸ διδαχθέν, ἵνα τοῦτο συντελέσῃ εἰς τὴν μόρφωσιν πατριωτικοῦ φρονήματος.

Β'. *Ἡ μελωδία.*—Ἡ μελωδία τοῦ παιδαγωγικοῦ ἁσματος

α'.) πρέπει νὰ εἶνε προῖον ἀξιολόγου μουσικῆς ἐμπνεύσεως, ὥστε ν' ἀποδίδῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἐκφραστικώτερον τὰς ἰδέας τοῦ ποιήματος καὶ νὰ συντελῆ εἰς τὴν διέγερσιν εὐγενῶν συναισθημάτων,

β'.) δὲν πρέπει νὰ εἶνε θρηνώδης, ἀλλὰ νὰ ἀποπνέῃ φαιδρότητα καὶ χάριν, νὰ εἶνε ὁμως ἐν ταυτῷ σοβαρὰ, κοσμίᾳ καὶ σώφρων, ἄσχετος πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν ἀσέμνων ἁσμάτων.

γ'.) Ἀποφεύγομεν ἐντελῶς τὴν ἔσιν παιδαγωγικῶν ποιημάτων, τῶν ὁποίων ἡ μελωδία εἶνε γνωστὴ μὲ ἄλλο ποιητικὸν περιεχόμενον μὴ παιδαγωγικόν.

δ'.) Αἱ μελωδίαὶ δέον νὰ εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὰς φωνητικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν. Ἡ περιοχὴ τῆς παιδικῆς φωνῆς εἶνε περίπου: Νηπιαγωγεῖον ἢ Α'. τά-

ξις Δημοτικῶν Ρε—Λα ἢ Σι, Β'. τάξις Δημοτικῶν Ρε ἢ Δο—Σι ἢ Δο, Γ'. τάξις Δο—Δο ἢ Ρε, Δ'. τάξις Δο—Ρε καὶ ἐνίοτε Μι, Ε'. καὶ ΣΤ'. τάξις Δο ἢ Σι καὶ ἐνίοτε Λα—Μι. Ἐν γένει ἀποφεύγομεν κατὰ τὸ δυνατόν τοῦ ἀνω τοῦ Μι καὶ κάτω τοῦ Δο φθόγγου. Ὁ διδάσκαλος ἄρα πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ κάμνη χρῆσιν τοῦ τονοδότου.

ε'.) Ὁ χαρὰκτῆρ καὶ τὸ ὕφος τῶν μελωδιῶν δέον νὰ εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὴν διανοητικὴν καὶ μουσικὴν μόρφωσιν καὶ τὸ φύλον τοῦ μαθητοῦ.

2. Ἡ τάξις κατὰ τὴν Ὁδικὴν καὶ οἱ κανόνες τοῦ ἔξοματος.—Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁδικῆς τηροῦμεν ἀπόλυτον τάξιν εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ ἀποδίδομεν μεγίστην σημασίαν εἰς τὸν διακανονισμόν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν λεπτομερειῶν.

α'.) Ὅρίζομεν ἐπακριβῶς τὴν θέσιν τοῦ σώματος κατὰ τὸ ἔδειν ἐν καθίσματι καὶ ἐν ὀρθοστασίᾳ καὶ ἐπιμένομεν εἰς τὴν πλήρη ἐξοικείωσιν τῶν μαθητῶν πρὸς ταύτην. Ἡ κανονικὴ θέσις τοῦ ἔξοντος εἶνε ἢ ἐν ὀρθοστασίᾳ, καθ' ἣν τηρεῖται ἀκριβῶς ἡ θέσις τῆς γυμναστικῆς προσοχῆς ἐκτὸς τῶν χειρῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται ἐλαφρῶς ὀπίσω τοῦ σώματος. Τὸ ἔδειν ἐν καθίσματι ἀποφεύγομεν κατὰ πάντα τρόπον, ὅπου ὅμως ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τοῦτο, δίδομεν τὰς καταλλήλους ὁδηγίας, διὰ νὰ μὴ κύπτουν οἱ μαθηταί, ἀλλὰ νὰ τραγουδοῦν μὲ τὸν θώρακα εὐθυτενῆ, τοὺς ὄμους πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ στήθος ἐλαφρῶς προτεταμένον καὶ τὴν κεφαλὴν ὀρθίαν.

Ὁ ἔξων δέον ν' ἀνοίγῃ ἐπαρκῶς τὸ στόμα, ὥστε ἡ μεταξὺ τῶν σιαγόνων ἀτόστασις νὰ εἶνε ἴση περίου μὲ τὸ πάχος τοῦ ἀντίχειρος, αἱ σιαγόνες νὰ εἶνε εὐθείαι, χωρὶς ἢ μία νὰ προέξῃ τῆς ἄλλης, ἢ δὲ γλῶσσα νὰ ἐφάπτεται τῶν τῶν κοπήρων τῆς κάτω σιαγόνος. Αἱ συλλαβαὶ δέον νὰ προφέρωνται ἡρέμα καὶ συνδεδεμέναι πρὸς ἀλλήλας, τὰ δὲ φωνήεντα καθαρὰ, λαμβανομένης φροντίδος, ὅπως καθορισθῇ τὸ σχῆμα τοῦ στόματος κατὰ τὴν προφορὰν ἐκάστου τούτων. Τὰ σύμφωνα προφέρονται ταχέως, ἀλλὰ καθαρὰ. Δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα μεταξὺ δύο φωνηέντων προφέρονται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνηέντος καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀνήκουν εἰς αὐτὸ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ συλλαβισμού. Ἐπίσης ὁ ἔξων δέον νὰ εἰσπνέῃ βαθέως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀκούηται, νὰ ἐκπνέῃ δὲ ἡρέμα καὶ συνεχῶς καὶ ἐν γένει ν' ἀναπνέῃ κατὰ τὰς παύσεις, τὰ τέλη τῶν φράσεων καὶ ὅχι μεταξὺ τῶν συλλαβῶν τῆς λέξεως, ἐφ' ὅσον δ' εἶνε δυνατόν εἰς τὰ ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου. Ἐπίσης ἡ διακοπὴ τῆς φωνῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν δέον νὰ εἶνε ἀνεπαίσθητος. Κατὰ τὸ ἔξομα τονίζονται τὰ ἰσχυρὰ μέρη τοῦ μέτρου καὶ ἐπιδιώκεται παντὶ σθένει ἡ ἀκριβὴς ἀπόδοσις τοῦ ρυθμοῦ, ὅστις δέον νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔξοματος, καὶ ἡ τονικὴ ἀκρίβεια καὶ εὐστάθεια. Συνιστάται ὡσαύτως εἰς τοὺς μαθητὰς ν' ἀποφεύγουν κατὰ τὸ ἔδειν τοὺς ἀκαλαισθήτους μορφασμοὺς τοῦ προσώπου.

β'.) Διὰ τὴν ἔναρξιν καὶ λήξιν τῶν ἀσκήσεων κάμνομεν χρῆσιν καταλλήλων παραγγελμάτων ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀκριβῆ πρὸς ταῦτα συμμόρφωσιν τῶν μαθητῶν. Ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας παρουσιάζεται ὑπὸ τὰς ἐξῆς κυριωτέρας μορφαίς: 1) ὁ διδάσκαλος τραγουδεῖ ὑποδειγματικῶς (ἢ ἐκτελεῖ ὑποδειγματικῶς τὴν μελωδίαν ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου) καὶ τὰ παιδιὰ ἀκροῶνται ἐν σιγῇ· 2) ὁ

διδάσκαλος τραγουδεῖ (ἢ ἐκτελεῖ ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου) καὶ τὰ παιδιά παρακολουθοῦν PP, ἤτοι μὲ ταπεινοτάτην (κεφαλικὴν) φωνήν 3) ὁ διδάσκαλος τραγουδεῖ καὶ οἱ μαθηταὶ παρακολουθοῦν μὲ δυνατὴν φωνήν (f)· 4) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν P, ἤτοι μὲ ταπεινὴν φωνήν, μὴ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· 5) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν f, ἤτοι μὲ δυνατὴν φωνήν, ὡσαύτως μὴ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· 6) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν κατὰ μεγάλας ἢ μικρὰς ομάδας καὶ κατ' ἄτομον· Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ διδάσκαλος παραγγέλλει «μόνος καὶ κατ' ἄτομον· Εἰς τὴν δευτέραν «μαζύ μου ἔλαφρά ἢ PP», εἰς τὴν τρίτην «μαζύ μου δυνατὰ ἢ f», εἰς τὴν τετάρτην «μόνοι σας ἔλαφρά ἢ P», εἰς τὴν πέμπτην «μόνοι σας δυνατὰ ἢ f» καὶ εἰς τὴν ἕκτην ὀρίζει τὰς ἐξετασθησομένας ομάδας ἢ τὸν μαθητὴν· εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λοιποὺς μαθητὰς νὰ παρακολουθοῦν τὸν ἐξεταζόμενον ὑποτονθορίζοντες. Ὡσαύτως ἀπαγορεύεται ἀπολύτως εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ παρακολουθοῦν τὸν διδάσκαλον κατὰ τὰς ὑποδειγματικὰς του ἐκτελέσεις ὑποτονθορίζοντες. Ἐκάστης τῶν ἄνω μορφῶν κάμνει χρῆσιν ὁ διδάσκαλος κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας, πάντως ὁμως ἢ καταλληλοτέρα διὰ τὴν ταχύτεραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἐμάθησιν εἶνε ἢ 2α, τῆς ὁποίας ἐπὶ πλέον ἢ καλὴ ἐφαρμογὴ ἀπαλάσσει τὸν διδάσκοντα πολλῶν κόπων καὶ ἐνοχλήσεων. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ γίνεται διὰ τοῦ παραγγέλματος «πάλιν». Οἱ ἐξεταζόμενοι ἀρχίζουν τὸ ῥῆμα ἢ τὴν φθικὴν ἄσκησιν πάντες ταυτοχρόνως κατόπιν σημείου τοῦ διδασκάλου, συνισταμένου εἰς κίνησιν τῆς δεξιᾶς χειρὸς συνήθως πρὸς τὰ κάτω (ὅταν τὸ ῥῆμα ἄρχεται ἀπὸ ἄρσιν, ἢ ἔναρξις γίνεται μὲ κίνησιν τῆς χειρὸς πρὸς τὰ ἄνω). Ἡ διακοπὴ ἢ παῦσις ἐκτελεῖται συνήθως διὰ πλαγίας κινήσεως τῆς χειρὸς ὀριζοντίως ἀριστερά. Δοθέντος τοῦ σημείου τούτου εἰς οἰοδῆποτε σημεῖον τοῦ ῥήματος, πρέπει νὰ διακόψουν τὸ ῥῆμα ἀμέσως καὶ ταυτοχρόνως ὅλοι οἱ μαθηταί.

γ'.) Διὰ νὰ συνειθίσουν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ εὐπρεπῶς ἴστασθαι καὶ ἄδειν ἐνώπιον ἀκροατηρίου, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παραγγέλλομεν ἐπισήμους ἐκτελέσεις γνωστοῦ ῥήματος, καθ' ἃς οὗτοι, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένας σχετικὰς λεπτομερείας, τηροῦν πλήρη ἀκίνησιαν, τὸ πρόσωπον σοβαρὸν καὶ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν διδάσκαλον. Ἐξαιρετικῶς κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκτέλεσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ὑμνου, ἢ ὁποία γίνεται ἐκφωνουμένου τοῦ παραγγέλματος «προσοχή», αἱ χεῖρες τίθενται εἰς θέσιν γυμναστικῆς προσοχῆς. Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἐνστερνισθοῦν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ στιγμή τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ὑμνου εἶνε ἱερά. Τὴν αὐτὴν γυμναστικὴν προσοχὴν παραγγέλλομεν, προκειμένου νὰ τραγουδήσουν ῥῆμα πρὸς χαιρετισμὸν τῆς Σημαίας κατὰ τὴν κανονισμένην σχετικὴν ἐορτήν.

3. *Αἱ διδασκαλικά ὥρα τῆς Ῥδικῆς.*—Ἐπειδὴ διὰ τὴν πλήρη διδασκαλίαν τῆς μελωδίας τοῦ ῥήματος δὲν ἀρκεῖ μία διδασκαλικὴ ὥρα, χρησιμοποιοῦμεν πρὸς τοῦτο δύο τοιαύτας. Εἰς τὴν πρώτην διδασκαλικὴν ὥραν περιλαμβάνομεν τὰς ὑπ' ἀριθ. I, II καὶ III θεμελιώδεις ἐνεργείας τοῦ προεκτεθέντος σχεδίου, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὰς ὑπ' ἀριθ. IV καὶ V. Κατὰ τὴν δευτέραν διδασκαλικὴν ὥραν ἐπαπερχόμεθα εἰς τὸ θέμα διὰ τοιούτου μερικοῦ: τώρα, παιδιά, θὰ μάθωμε καλύ-

τερα τὸ νέο τραγοῦδι, ποῦ ἠρχίσαμε προχθές. Ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίζομεθα καὶ περισσοτέρας ὥρας.

4. *Πῶς κανονίζεται ἡ χρῆσις τῶν διαφόρων ἐνεργειῶν.*—Τὰς ἐν τῷ προεκτεθέντι σχεδίῳ διατυπωθείσας ἐνεργείας δὲν μεταχειρίζομεθα στερεοτύπως πάσας εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἀλλὰ κανονίζομεν τὴν χρῆσιν τούτων, ὡς καὶ τὴν φρασσεολογίαν, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τῆς ἀντιληπτικῆς βαθμίδος καὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν. Εἰς τὴν πρώτην λ. χ. τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ ἢ προπαρασκευῆ (II) περιορίζεται εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 μερικωτέρας ἐνεργείας, τῆς δευτέρας μάλιστα διεξαγομένης κατὰ τὸν ἀπλούστερον τρόπον (κατ' ἀρχὰς καταβάλλεται ἐνταῦθα προσπάθεια, ὅπως οἱ μαθηταὶ τραγουδήσουν μὲ εὐστάθειαν δύο ἢ τρεῖς θεμελιώδεις φθόγγους τῆς κλίμακος τοῦ ζῆσματος), ἡ δὲ ἐπεξεργασία (IV) περιορίζεται εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 1, 2 καὶ 4, εἶτα προστίθεται ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ βαθμηδὸν αἱ λοιπαί. Πάντως ὅμως, ὅταν ἡ διδασκαλία γίνεται ἐξ ἀρχῆς κανονικῶς καὶ ἀνελλιπῶς, ἀπὸ τῆς Γ' τάξεως εἶνε ἐφαρμόσιμοι πᾶσαι αἱ προμνησθεῖσαι ἐνεργεῖαι.

5. *Ποῖον τὸ μέτρον εἰς τὰς διαφόρους ἐνεργείας.*—Δὲν διεξάγομεν τυπικῶς τὰς ποικίλας ἐνεργείας, ἀλλ' ἐμβριθύοντες εἰς τὸ πνεῦμα ἐκάστης, προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τελειῶς τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐπιδιώκει. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν διδάσκομεν ἀφθόνως ζῆματα ἀδιαφοροῦντες ἂν τὰ ἔμαθον ἢ ὄχι οἱ μαθηταί, ἢ ἀρκοῦμενοι εἰς τὸ ὅτι τὰ ἔμαθον ὀλίγοι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἰδιαίτατα ἐν τῇ Μουσικῇ ἰσχύει τὸ «οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ», προτιμῶμεν νὰ γνωρίζουν ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐν ἄσμα καλῶς ἢ πολλὰ ἐσφαλμένως. Ὡσαύτως δὲν ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν ὁμαδικὴν διδασκαλίαν καὶ ἐξέτασιν, ἀλλ' ἐπιμένομεν κυρίως εἰς τὴν ἀτομικὴν διδασκαλίαν.

6. *Ἡ μέριμνα διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ποιοῦ τῆς φωνῆς.*—Θεωροῦμεν ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων, τὸ νὰ βελτιώσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὸ ποῖον τῆς φωνῆς τῶν μαθητῶν, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς περισσοτέρους παρουσιάζει ἀγροίκον μορφήν. Πρὸς τοῦτο εἰς κάθε εὐκαιρίαν ἐπιμένομεν εἰς τὰς οδηγίας περὶ τοῦ σχήματος τοῦ στόματος κατὰ τὴν προφορὰν τῶν συλλαβῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν φωνηέντων καὶ ἐπιχειροῦμεν τὴν μόρφωσιν καλοῦ τόνου ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένου συστήματος καὶ δι' εἰδικῶν ἀσκήσεων, ἐκτελουμένων κυρίως διὰ τῆς φωνῆς α, διὰ τὴν ὁποῖαν συνιστῶμεν νὰ μὴ ἀνοίγουν πολὺ τὸ στόμα καὶ νὰ ἐκφωνῆται αὕτη ὄχι ὡς καθαρὸν α, ἀλλὰ κλίνουσα ὀλίγον πρὸς τὸ ου. Ὡς πρὸς τοὺς ἔχοντας ἐλαττωματικὰς τὰς φωνητικὰς χορδὰς λαμβάνεται ἰδιαίτερα μέριμνα. Τηροῦμεν κατάλογον τῶν ὁποσδήποτε ὑστερούντων, τοὺς ὁποίους ἐξετάζομεν καὶ ὑποβοηθοῦμεν συχνότερα. Οἱ τοιοῦτοι, κοινῶς παράφωνοι καλούμενοι, δὲν εἶνε περισσότεροι ἢ 5—10 οο. Τὰ περισσότερα παιδιὰ, φαινομενικῶς παράφωνα δὲν εἶνε πραγματικῶς τοιαῦτα, ἀλλὰ δυσκολεύονται νὰ τραγουδήσουν ἔνεκα συστολῆς (τοῦτο εἶνε συνηθέστατον εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις), ἢ ἔχουν ἀσταθῆ φωνήν, ἢ ὁποία δι' ἐπιμελοῦς καὶ μεθοδικῆς ἀσκήσεως δύναται νὰ γίνῃ σταθερά. Ἐν γένει δ' ἐπιδιώκομεν τὴν ἐξοικειώσιν εἰς τὴν εὐδιάκριτον μουσικὴν ἀπαγγελίαν, οὕτως ὥστε ν' ἀποφεύγωμεν τὸ σύνηθες σφάλμα τοῦ ἀνθρώπου

ἔσματος, καθ' ὃ ὁ ἀκροατὴς δὲν ἀντιλαμβάνεται πολλάκις οὐδὲ λέξιν τοῦ ἔδουμένου ποιήματος.

7. *Τί ἀποφεύγομεν ὡς παραβλάπτον τῆς μόρφωσιν μουσικῆς ἀτομικότητος.*—Μεταχειριζόμεθα κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὡς βοηθητικὸν ὄργανον τὸ βιολί, ἀρμόνιον ἢ πιάνο, μικρὸν ὅμως κατὰ μικρὸν ἐξασθενοῦμεν τὴν διὰ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου ὡς καὶ διὰ τῆς φωνῆς βοήθειαν, καὶ ἐν τέλει ἀφίνομεν τοὺς μαθητὰς νὰ τραγουδοῦν χωρὶς τοιαύτην ἐπικουρίαν, διευθύνοντες τὸ ἄσμα διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ εἵδους τοῦ μέτρου ὑπαγορευομένων κινήσεων τῆς χειρός. Ἡ ἐνίσχυσις διὰ τῆς φωνῆς ἢ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου παύει ἐντελῶς μετὰ τὴν ἐν τῷ προεκτεθέντι σχεδίῳ ὑπ' ἀριθ. 4 μερικὴν ἐνέργειαν τῆς ἐπεξεργασίας (III). Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἐξοικειωθοῦν εἰς τὸ ἄδειν χωρὶς συνοδείαν (a capella) καὶ νὰ ἀποκτήσουν αὐτοτελοποίησιν καὶ μουσικὴν ἀτομικότητα, ἧτις παραβλάπεται ἀπὸ τὴν διαρκῆ ἐνίσχυσιν.

8. *Ὑγιεινὰ ἀπόψεις.*—α'.) Τὸ παιδικὸν ἄσμα, ὡς ἐλέχθη, πρέπει νὰ ἐκτελήται εἰς τὴν ἐκάστοτε περιοχὴν τῆς παιδικῆς φωνῆς. Ἡ μὴ τήρησις τῆς ἀρχῆς ταύτης συνεπάγεται ἀφ' ἐνός τὴν διαστρέβλωσιν τῶν φωνητικῶν χορδῶν καὶ καθιστᾷ οὕτως ἀδύνατον τὴν μετέπειτα διαμόρφωσιν καλῆς φωνῆς, ἐξ ἄλλου δὲ ἐπιφέρει σοβαρὰν βλάβην τῶν λείων εὐπαθῶν ἀναπνευστικῶν ὄργάνων τοῦ παιδός. β'.) Παρομοίας βλάβας ἐπιφέρει καὶ ἡ μὴ τήρησις τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ὑπ' ἀριθ. 2 παραγράφῳ τῶν γενικῶν ἀρχῶν ἐκτιθεμένων ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ σώματος κατὰ τὸ ἄδειν. Τὸ ἄδειν ἐν καθήσματοι ἀποφεύγομεν ὡς ἀνθυγιεινόν, ἐκτὸς ἂν κατορθώσωμεν νὰ τηροῦν οἱ μαθηταὶ καθήμενοι τὴν δέουσαν στάσιν καὶ ν' ἀποφεύγουν τὴν συνήθη κύφωσιν. γ'.) Ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τὸ ἄδειν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν γυμναστικῶν ἀσκήσεων. Δύνανται οἱ μεγάλοι μόνον μαθηταὶ νὰ τραγουδοῦν ἐν κανονικῷ βαδίσματι ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὄρους: 1) νὰ βαδίζουσιν εὐρρυθμῶς, 2) τὰ πρὸς τοιαύτην χρεῖσιν ἔσματα νὰ ἔχουν ἀπαραιτήτους ρυθμικὴν ἀγωγήν ἐμβατηρίου, 3) νὰ δίδεται τὸ παράγγελμα τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔσματος εἰς τὴν προσήκουσαν στιγμὴν, 4) νὰ ἀρχίζῃ τὸ ἄσμα ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν κατάλληλον τόνον, 5) νὰ εἶνε ἐξοικειωμένοι τελείως οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν κανονικὴν κατὰ τὸ ἄσμα ἀναπνοήν. Ἐφ' ὅσον καὶ εἰς ἔτι τῶν ἄνω ὄρων δὲν τηρεῖται, ἀποφεύγομεν τὸ ἄδειν ἐν κινήσει. Εἰς τὰ χορευτικὰ ἔσματα δύνανται νὰ τραγουδοῦν οἱ μεγάλοι μαθηταὶ τηρουμένων τῶν ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 3, 4 καὶ 5 ὄρων, χωρὶς ὅμως νὰ γίνεταὶ κατάχρησις εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, λαμβανόμενον πάντοτε καὶ τῶν καταλλήλων μέτρων, ὅπως ἡ κόπωσις τῶν μαθητῶν περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον. δ'.) Ἀμέσως μετὰ τὸ φαγητὸν καὶ τὴν κοπιώδη γυμναστικὴν δὲν πρέπει νὰ τραγουδοῦν οἱ μαθηταὶ. Ἀποφεύγομεν ἀπολύτως τὸ μάθημα τῆς Ὁδικῆς κατὰ τὴν ὥραν 2—3 μ.μ. ε'.) Ἀμέσως μετὰ τὴν Ὁδικὴν δὲν πρέπει νὰ πίνουν οἱ μαθηταὶ ἢ νὰ ἐκτίθενται εἰς ψυχρὰ ρεύματα. στ'.) Ὅταν τὰ παιδιά εὐρίσκονται εἰς τὴν μεταβατικὴν κατάστασιν τῆς φωνῆς τῶν ἀπὸ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν ἀνδρικήν, συμπίπτουσιν συνήθως μεταξὺ τοῦ 14ου καὶ 15ου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν, δὲν πρέπει νὰ τραγουδοῦν. Ἀντιλαμβάνόμεθα τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἐκ τῆς παραμορφώσεως, τὴν ὁποίαν ἀποτόμως ὑφίσταται ἡ παιδικὴ φωνή.

9. *Ἡ μουσική διδασκαλία ἀποτείνεται εἰς τὴν σκέψιν.* Ἐπειδὴ ἡ μουσικὴ εἶνε ἐπιστήμη ἅμα καὶ τέχνη, δὲν περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ νὰ θέτωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰ φωνητικὰ ὄργανα τοῦ μαθητοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κατατάτης εἶτε τᾶς εὐσεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀποτείνονται εἰς τὴν σκέψιν τοῦ μαθητοῦ, προσπαθοῦντες νὰ τὸν καταστήσωμεν ἱκανόν, ὅπως καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ τοῦ ἐπιστητοῦ ἐρευνᾷ τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἐκάστοτε δυνάμεων του. Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις ἔχουσα ὡς βάσιν τὴν αὐτενέργειαν τοῦ τροφίμου, ἀφ' ἐνὸς συντελεῖ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς μουσικῆς διδασκαλίας ἐν τῷ παιδαγωγικῷ σχολείῳ, τὴν μόρφωσιν δηλ. μουσικοῦ διαφέροντος, ἐξ ἄλλου δ' ἀποβαίνει εἰς τῶν σπουδαιοτάτων παραγόντων διὰ τὴν εἰδολογικὴν μόρφωσιν τοῦ παιδευομένου.

10. *Τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιδείξεως.*—Ἀποφεύγομεν ἐπιμελῶς πᾶσαν ἐνέργειαν, ἥτις ἔχει ἀπλῶς ἐπιδεικτικὸν σκοπὸν καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸν προορισμὸν τοῦ ἐν λόγῳ μαθήματος εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον, ὃ ὁποῖος εἶνε ἡ μουσικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ τροφίμου κατὰ τρόπον, ὅστε νὰ συντελέσῃ αὐτὴ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι τὴν μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτήρος. *Μουσικὴ ἄρα διδασκαλία, μὴ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἀποκλειστικῶς τὸ συμφέρον τοῦ παιδευομένου, ἀλλ' ἐξυπηρετοῦσα οἰονδήποτε ἄλλον σκοπὸν, οὐδεμίαν ἔχει θέσιν ἐν τῷ σχολείῳ*, διότι ὄχι μόνον εἶνε ματαιοπονία, ἀλλὰ καὶ ἀποβαίνει πρόξενος σωματικῆς καὶ ἰδίᾳ σοβαρᾶς ἠθικῆς βλάβης ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων.

11. *Πότε κρίνεται ἐπιτυχοῦσα ἡ διδασκαλία.*—Τὴν μουσικὴν διδασκαλίαν κρίνομεν ἐπιτυχοῦσαν, ὅταν ἕκαστος μαθητῆς μόνος καὶ χωρὶς ἐπικουρίαν τῆς φωνῆς ἢ μουσικοῦ ὄργανου ἀποβῆ ἱκανὸς νὰ τραγουδήσῃ τὸ διδασχθὲν καλῶς ὑπὸ ρυθμικὴν καὶ μελωδικὴν ἔσοψιν καὶ δὴ χωρὶς βαθμιαίαν ἀνύψωσιν ἢ κατάπτωσιν τῆς φωνῆς ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τῆς οἰκείας κλίμακος.

12. *Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα.*—Μεγάλην σημασίαν ἀποδίδομεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἄσματων. Τὸ μᾶθημα δέον νὰ ἀρχίζῃ καὶ τελειῶν δι' ἐνὸς καταλλήλου ἐκκλησιαστικοῦ ἄματος, ὅπως τοῦ τῆς Πεντηκοστῆς «Εὐλογητὸς εἶ Χριστέ...». Διδάσκομεν ἀνελλιπῶς τὰ ἀπολυτίκια τῶν ἐκάστοτε ἑορτῶν. Ὡσαύτως ἡ σειρά τῶν λειτουργικῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 16 καὶ ἐφεξῆς, ἡ ὁποία εἶνε διδακτὴ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Γ'. δημοτικοῦ, πρέπει νὰ ψάλλεται ἀπὸ καλῶς κατηρισμένον καὶ τελείως πειθαρχοῦντα χορὸν μαθητῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς. Οὕτω καθίσταται στενότητος ὁ σύνδεσμος τῶν δύο παραγόντων, σχολείου καὶ ἐκκλησίας, οἵτινες τὸν αὐτὸν ἐπιδιώκουσιν σκοπὸν.

Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ τῶν διδασκόντων τὰ ἐκκλησιαστ. ἄσματα ἐπὶ τῶν ἐξῆς:

Α.) Ἡ ποικιλία τῶν ρυθμικῶν μέτρων εἶνε ἀνάγκη ἐπιβεβλημένη ὑπὸ τοῦ τονικοῦ ρυθμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦν τὰ μέλη τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ ἰδίως τὰ σύντομα τοιαῦτα. Ἐπειδὴ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτεθοῦν ἐνταῦθα οἱ λόγοι τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου ρυθμικοῦ μηχανισμοῦ, οἱ διδάσκοντες τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταῦτα μέλη δέον νὰ τονίζουσι τὴν φωνὴν περισσότερον ὄχι ἀδιακρίτως εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μέτρου, ἀλλ' εἰς ἐκείνους τοὺς φθόγγους, οἱ ὁποῖοι τονίζονται ἐν τῷ κειμένῳ.

Β'.) Ὁ δεύτερος ἤχος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, πρὸς ὃν ψάλλονται τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 6, 9, 11, 12, 13, 18, 19, 20, 21 καὶ 22 ἐκκλησιαστικά μέρη δὲν ἀποδίδεται διὰ τῶν διαστημάτων τοῦ πενταγράμμου, διότι οὔτε τὸ ἡμιτόνιον Σολ-Λα ὕφεις, οὔτε τὸ τριημιτόνιον Λα* ὕφ.—Σι δύνανται νὰ ἀποδώσουν τὰ διαστήματα τοῦ ἤχου τούτου, ἔχοντας τὸ μὲν διάστημα Σολ—Λα ὕφ. μεγαλύτερον τοῦ ἡμιτονίου, τὸ δὲ Σι φυσικὸν χαμηλότερον, οὕτως ὥστε μεταξύ τοῦ Λα ὕφ. καὶ τοῦ Σι φυσικὸν νὰ μὴ ἀκούεται τριημιτόνιον, ἀλλ' εἰς ὑπερμείζων τόνος. Ἡ ἀπόδοσις τῶν διαστημάτων τούτων εἶνε κατορθωτὴ μόνον διὰ τῆς φωνῆς καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων διὰ τοῦ βιολίου διὰ τοῦτο ἀποφεύγομεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἄνω ἁσμάτων διὰ τοῦ πιάνου ἢ ἁρμονίου.

Γ'.) Ἡ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἄσμα σημειουμένη ρυθμικὴ ἀγωγή ($\downarrow=120$) εἶνε μᾶλλον γοργή, ἰσχύει δὲ διὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἐπομένων ἐκκλησιαστ. ἁσμάτων.

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

Νηπιαγωγεῖον ἢ Α'. τάξις Δημοτικοῦ. Ἡ ἀγελάδα, σελ. 23.—Κόττα μου, κοττοῦλά μου, σελ. 23.—Παιδάκι καὶ αὐλάκι, σελ. 24.—Πετεῖνος, σελ. 24.—Φεγγαράκι, σελ. 24.—Ἡ κλωσσα, σελ. 25.—Τὸ ἡμερονύκτιον, σ. 26.—Χελιδόνι, σ. 26.—Παιδάκι καὶ πουλάκι, σ. 33.

Β'. Δημοτικοῦ. Παιδικὴ προσευχή, σελ. 21.—Ἡ αὐγοῦλα, σελ. 27.—Πρὶν κοιμηθῶν, σελ. 27.—Τὸ κρυφτό, σελ. 28.—Ὁ βοσκός, σελ. 28.—Ἡ βοσκοπούλα, σελ. 29.—

Γ'. Δημοτικοῦ. Προσευχή, σελ. 22.—Ἄνοιξις, σελ. 30.—Κουκουρίκο, σελ. 30.—Ἡ κυψέλη, σελ. 31.—Ὁ τρυγητός, σελ. 32.—Χελιδόνι μου γοργό, σελ. 34.—Τὰ βουνά, σελ. 34.—Τὸ καλοκαῖρι, σελ. 35.—Ὁ χορὸς τῆς χελώνας, σελ. 51.—Ὁ καῦμος τοῦ γέρον, σ. 52.

Δ'. Δημοτικοῦ. α'. Μονόφωνα. Στὴ βοσκὴ, σελ. 35.—Στὴ φουρτούνα, σελ. 39.—Ἡ πηγὴ, σελ. 36.—Ἡ μάννα τοῦ Μακεδόνας, σελ. 64. β'. Δίφωνα. Πρωτομαγιά, 37.—Ἡλιοβασίλεμα, σελ. 39.—Τ' ἀηδόνι, σελ. 42.—Ἐθνικὸς Ὕμνος, σελ. 53.—Εἶν' ἢ Πατρίδα μας, σελ. 54.

Ε'. Δημοτικοῦ. α' Μονόφωνα. Τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι, σελ. 40.—Δίχως μαννοῦλα, σελ. 44.—Ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου, σελ. 55.—Ὁ κλέφτης, σελ. 57. β' Δίφωνα. Θαλασσινὸ τραγοῦδι, σελ. 41. Νανούρισμα, σελ. 43.—Ὁ πόθος τῆς Πατρίδος, σελ. 57.—Ἡ 25ῃ

Μαρτίου, σελ. 65.—*Στὴ Σημαία μας*, σελ. 70.—*Το τραγοῦδι τοῦ σπαθιοῦ*, σελ. 71.—*Ἡ σημαία μας*, σελ. 71.

ΣΤ'. Δημοτικοῦ. α'. Μονόφωνα. Οἱ κλέφτες τοῦ Βάλτου, σελ. 57.—*Ἡ κλέφτικη ζωὴ*, σελ. 58.—*Χαλάσματα*, σελ. 59.—*Ὁ ἥλιος τῆς Ἑλλάδος*, σελ. 60.—*Οἱ Κολοκοτρωναῖοι*, σελ. 69. *β'. Δίφωνα. Δέσεις* σελ. 22.—*Τὸ τρυγόνι*, σελ. 44.—*Βαρκαρόλα*, σελ. 61.—*Ὁ Μᾶης*, σελ. 47.—*Ἡ ἄνοιξις*, σελ. 45.—*Ἡ ἐπιστροφή*, σελ. 62.

Χορὸς μεγάλων μαθητῶν. α'. Μονόφωνα Τὰ κλεφτόπουλα, σελ. 61.—*Ὁ χρυσοπράσιος ἀητός*, σελ. 46. *β'. Δίφωνα. Τὸ ψάρεμα*, σελ. 49.—*Νανούρισμα*, σελ. 48.—*Ὁ κόσμος μὲ τὰ βάρσανα*, σελ. 48.—*Τῆς γαλανῆς τὸ φόρεμα*, σ. 51.—*Μεσολόγγι*, σ. 63.

Σημ. 1. Ἀποφεύγουμεν κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ διδάσκωμεν τραγοῦδι ὀριζόμενον διὰ τάξιν τινὰ εἰς τάξεις προηγουμένας αὐτῆς. Τοῦναντίον ἄσματα ὀριζόμενα διὰ τινὰ τάξιν δύνανται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου νὰ διδάσκωνται εἰς πολλὰς ἐπομένας τάξεις. Ἐκ τῶν ἄσμάτων τῆς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως τὰ πλεῖστα εἶνε κατάλληλα καὶ διὰ χορὸν μεγάλων μαθητῶν, ὅποτε ἄδονται εἰς ὑψηλοτέρους τόνους.

Σημ. 2. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα διδάσκονται κατὰ τὴν ἐκάστοτε εὐκαιρίαν εἰς πάσας τὰς τάξεις ἀπὸ τῆς Γ' δημοτικοῦ καὶ ἐφεξῆς, γινομένης τῆς ἐπιλογῆς κατὰ τὴν διανοητικὴν ὀριμότητα τῆς τάξεως.

Σημ. 3. Ὡς χορευτικὰ τραγοῦδια (χορὸς καλαματιανός) δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 46, 51, 56, 58, 76, 79, 83, 86 καὶ ὡς ἐμβατήρια (*) τὰ ὑπ' ἀριθ. 67, 75, 77, 87, 88, 90 καὶ 91.

(*) Ἰκανὸς ἀριθμὸς ἐμβατηρίων ὑπάρχει εἰς τὸ «Παράρτημα Μουσικῆς παιδαγωγικῶν σχολείων» Α. Ἀργυροπούλου.

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

Διόρθωσις παροραμάτων.

«Απολυτίκιον Γεννήσεως Χριστοῦ (Σελ.1) μέτρον 5^{ον} γράφε:

Σελίς 21 («Ἄξιόν ἐστι») πεντάγρ. 5^{ον} μέτρον 2^{ον} γράφε:

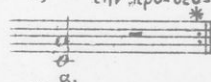
Σελίς 21 («Ἄξιόν ἐστι») πεντάγρ. 6^{ον} μέτρον 2^{ον} γράφε:

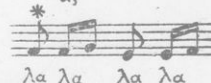
«Παιδική προσευχή» (σελ.21) πεντάγρ. 2^{ον} μέτρ. 2^{ον} γράφε:

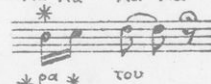
«Δέησις» (σελ.22) πεντάγρ. 2^{ον} μέτρ. 4^{ον} γράφε:

«Τό κρυφτό» (σελ.28) πεντάγρ. 3^{ον} μέτρ. 3^{ον} γράφε:

Σελ. 31 («Κουκουρίκο») πεντάγρ. 4^{ον} μέτρ. 1^{ον} γράφε:

Σελ. 35 («Χελιδόνιμου γοργό») πεντ. 1^{ον} μέτρ. 1^{ον} γράφε:

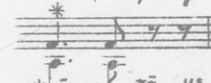
Σελ. 36 («Στή βοσκή») πεντ. 2^{ον} μέτρον 1^{ον} γράφε:

«Νανούρισμα (σελ.43) πεντάγρ. 2^{ον} μέτρ. 2^{ον} γράφε:

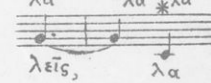
Νανούρισμα (σελ.48) πεντ. 3^{ον} μέτρον 3^{ον} γράφε:

«Τό ψάρεμα» (σελ.49) πεντ. 2^{ον} μέτρ. 3^{ον} γράφε:

«Ἡ μάνα τοῦ Μακεδόνο» (σελ.64) πεντ. 1^{ον} μ. 2^{ον} γράφε:

Σημ. Ἄνωθεν τοῦ διορθωθέντος ἐσημειώθη ἀστερίσκος.

3008

024000028100

